

Univerzita Karlova

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

Téma diplomové práce:

Založení a vznik akciové společnosti

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Diplomant:

Michal Korbel

Vlkov 101

391 81 Veselí nad Lužnicí

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Korbel', with a long horizontal flourish extending to the right.

Michal Korbel

Na tomto místě bych chtěl poděkovat doc. JUDr. Stanislavě Černé, CSc. za odbornou pomoc, která mi byla z její strany poskytnuta při zpracovávání tohoto tématu.

Seznam zkratk:

a násl.	a následující
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
BGBI.	„Bundesgesetzblätter“ – rakouská verze české Sbírký zákonů
č.	číslo
dAktG	německý akciový zákon
kol.	kolektiv
min.	minimálně
mj.	mimo jiné
např.	například
öAktG	rakouský akciový zákon
obch. z.	obchodního zákoníku
odst.	odstavec
písm.	písmeno
popř.	popřípadě
příp.	případně
r.	roku
ř. z.	říšského zákoníku
Sb.	Sbírký zákonů
str.	strana
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný
zák.	zákon
ZPKT	zákon o podnikání na kapitálovém trhu

Kapitola I. – ÚVOD.....	1
Kapitola II. – STRUČNĚ Z HISTORIE AKCIOVÝCH SPOLEČNOSTÍ.....	4
1. VÝVOJ NA ČESKÉM ÚZEMÍ	4
2. VÝVOJ NA ÚZEMÍ NĚMECKA.....	6
3. VÝVOJ NA ÚZEMÍ RAKOUSKA.....	7
Kapitola III. – OBECNĚ K PRÁVNÍ ÚPRAVĚ AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI.....	9
Kapitola IV. – POSTUP ZALOŽENÍ PODLE ČESKÉHO PRÁVA	10
1. PRENATÁLNÍ STADIUM.....	10
1.1. Podnikatelský plán (záměr).....	10
1.1. Přípravné smlouvy.....	12
2. OBECNĚ K ZALOŽENÍ	14
2.1. Základní pojmy	15
2.1.1. Zakladatelská smlouva (listina).....	15
2.1.2. Základní kapitál	18
2.1.3. Vklady.....	21
2.1.4. Emisní kurs akcie	23
2.1.5. Stanovy	24
2.1.6. Zatímní list	25
3. ZALOŽENÍ SPOLEČNOSTI NA ZÁKLADĚ VEŘEJNÉ NABÍDKY AKCIÍ (SUKCESIVNÍ ZALOŽENÍ).....	28
3.1. Základní pojmy	28
3.1.1. Veřejná nabídka akcií	28
3.1.2. Prospekt cenného papíru (akcie)	29
3.1.3. Úpis (subskripce).....	31
3.1.4. Neúčinnost úpisu	34
3.1.5. Lhůty.....	35
3.1.6. Potvrzení správce vkladu	35
3.2. Ustavující valná hromada	36
4. ZALOŽENÍ SPOLEČNOSTI BEZ VEŘEJNÉ NABÍDKY AKCIÍ (SIMULTÁNNÍ ZALOŽENÍ).....	40
5. STANOVY.....	42
5.1. Právní povaha stanov.....	42
5.2. Obsahové náležitosti stanov.....	43

5.3. Změna stanov	45
6. VZNIK SPOLEČNOSTI	46
6.1. Neplatnost společnosti.....	48
6.2. Právní úprava tzv. předspolečnosti.....	49
7. BUDOUCÍ ČESKÁ ÚPRAVA	52
Kapitola V. - POSTUP ZALOŽENÍ PODLE NĚMECKÉHO A RAKOUSKÉHO	
AKCIOVÉHO PRÁVA	55
1. PROSTÉ ZALOŽENÍ.....	56
2. KVALIFIKOVANÉ ZALOŽENÍ.....	63
3. RUČENÍ.....	65
4. PRÁVNÍ ÚPRAVA TZV. „PŘEDSPOLEČNOSTI“	66
4.1. Ručení předspolečnosti.....	67
5. RAKOUSKÁ ÚPRAVA.....	69
6. NEPLATNOST SPOLEČNOSTI.....	72
Kapitola VI. – ZÁVĚR.....	73

Kapitola I. – ÚVOD

V české¹ i zahraniční² literatuře je všeobecně přijímáno, že právní forma akciové společnosti je vhodná obzvláště pro provoz rozsáhlých podniků, vyžadujících vysoké a zpravidla dlouhodobě návratné investice, které by byly pro jednotlivé osoby nebo pro společenství osob (včetně např. rodin) jen obtížně nebo vůbec akceptovatelné a zároveň spojené s neúnosným rizikem.

Z výhod právní formy akciové společnosti je možné jmenovat např. tyto:

- a) „volná vazba společníka na společnost – akcionář se snadno zbaví své účasti na společnosti prodejem jím vlastněných akcií“³,
- b) společnost může relativně snadno získávat další finanční prostředky prostřednictvím zvyšování základního kapitálu novými vklady (veřejným úpisem akcií), které potřebuje pro své investice,
- c) „omezení rizika akcionáře – akcionáři totiž za trvání společnosti neručí za její závazky“⁴ (a tím se jejich riziko omezuje pouze na částku, kterou vydali za nákup akcií),
- d) „jednoduchá forma účasti na společnosti, relativně nízké riziko, snadná převoditelnost akcií a možnost podílet se bez obchodních nebo jiných schopností na hospodářské činnosti (podnikání)“⁵ – to všechno jsou předpoklady pro to, aby akcie byly prodány velkému množství osob, které sice nemají zájem na vlastní hospodářské činnosti, ale v nabytí akcií spatřují výhodnou formu uložení peněz,
- e) akcie také poměrně snadno umožňuje účast na produktivním majetku – akcionáři se podílí na zisku společnosti prostřednictvím dividend nebo zvýšenou hodnotou kursu jejich akcií na kapitálových trzích a podnikatelé naopak získávají prostředky nutné pro své investice,
- f) struktura akciové společnosti je též obzvláště vhodná pro spojování (koncentraci) podniků,
- g) za výhodu této právní formy považují též možnost účasti i na hospodářských činnostech, pro které je zákonem výslovně předepsána právní forma akciové společnosti. V tomto případě je však potřeba splnit i ostatní zvláštním zákonem předepsané požadavky.

Samozřejmě není tato právní forma spojená jen se samými výhodami. Z nevýhod je možné jmenovat např. větší omezení smluvní volnosti, neboť pro akciové právo (a to nejen české) je charakteristické větší množství kogentních ustanovení, od kterých se není možné odchýlit. Za

¹ Např. Faldyna, F. a kol.: Obchodní právo, ASPI 2005, str. 408 a násled.

² Např. Eisenhardt, U.: Gesellschaftsrecht, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 265.

³ Faldyna, F. a kol.: Obchodní právo, ASPI 2005, str. 409.

⁴ Faldyna, F. a kol.: Obchodní právo, ASPI 2005, str. 409.

⁵ Eisenhardt, U.: Gesellschaftsrecht, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 265.

nevýhody akciové společnosti je též možné považovat komplikovanější organizační strukturu, větší náklady spojené s „běžným životem“ společnosti, ale i oproti jiným právním formám komplikovanější proces založení a vzniku.

Z právní úpravy i z praxe lze vyvodit 3 možné způsoby založení a vzniku akciové společnosti⁶:

1. Jako první připadá v úvahu tzv. založení „na zelené louce“. Je zakládán zcela nový subjekt práva, nová právnická osoba. Společníci a budoucí akcionáři se podílí na jejím založení svými vklady. Na druhé straně je třeba připustit, že zakládání společnosti tímto způsobem se všeobecně stalo velmi řídkým jevem.
2. Mnohem častěji dochází k tomu, že je při zakládání nové společnosti vnesen do budoucí akciové společnosti věcný vklad ve formě již existujícího podniku. Německý akciový zákon pokládá tento způsob založení za jeden z případů, který je pro akcionáře a věřitele spojen se zvláštními riziky. Je proto jedním z tzv. kvalifikovaných založení společnosti („qualifizierte Gründung“) a jsou na něj zákonem kladeny náročnější požadavky (viz příslušná kapitola).
3. Posledním z možných způsobů založení, či spíše pouze vzniku, akciové společnosti je přeměna již existujícího podniku organizovaného v jiné právní formě na právní formu akciové společnosti. Tento případ je v české i zahraniční praxi pravděpodobně nejčastější.

V této práci se hodlám zabývat prvním z uvedených, a to nejprve co se týče jeho právní úpravy v České republice a posléze stručným přehledem a porovnáním jeho úpravy ve Spolkové Republice Německo, přičemž uvádím odkazy i na platnou právní úpravu v Rakouské republice, která sice vykazuje mnoho shodných rysů s úpravou německou, ale přesto se v některých aspektech liší.

Na úvod je ještě třeba připomenout, že se historicky vyvinuly 3 způsoby zakládání právnických osob⁷ (a tedy i akciových společností, neboť i ty jsou právnickou osobou). Určujícím hlediskem je především míra vlivu státní kontroly v průběhu jejího zakládání. Jedná se o systém volného (svobodného) zakládání, o systém normativní a nakonec o systém koncesní.

System volného zakládání je charakteristický nejmenší ingerencí státní moci do průběhu zakládání právnických osob. „K platnému založení a vzniku je pouze potřeba projevu vůle směřujícímu k tomu, aby tato osoba jako taková vznikla a existovala. Může to být také např.

⁶ Např. Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 173.

⁷ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 125 a násl.

Pelikánová, I. a kol.: Obchodní právo, I. díl, 2. přepracované vydání, ASPI 2001, str. 375.

zákonný požadavek, aby se začala věnovat účelu, pro který byla založena“.⁸ České právo tento systém nevyužívá a jeho využití ve vztahu k podnikatelským subjektům není obvyklé ani jinde ve světě. Využívá se spíše pro korporace, které se věnují účelům charitativním, politickým, kulturním atd. „Z historie je známo svobodné zakládání akciových společností ve švýcarském kantonu Neuenburg (Neuchâtel) podle zákona z r. 1833“.⁹

Druhým je systém normativní, který je dnes nejpoužívanějším modelem na celém evropském kontinentu. „K tomuto systému přešla většina evropských zemí (kromě Nizozemí, Rakouska a Ruska) již začátkem 20. století“.¹⁰ Ani v tomto systému není svoboda zakladatelů nijak zvlášť omezována, ale podmínkou vzniku je v tomto případě zápis do obchodního nebo jiného příslušného rejstříku vedeného státním nebo státem pověřeným orgánem. Ten zkoumá, zda byly splněny všechny zákonné požadavky a v případě kladné odpovědi vzniká na zápis právní nárok. Tento systém je využíván i na území České Republiky.

Posledním a dnes již málo využívaným systémem je systém koncesní. V tomto modelu je pro založení a vznik potřeba určité státní povolení (koncese), na jehož vydání ovšem není právní nárok. Jedná se zde o volné správní uvážení. Aby mohla právnická osoba platně vzniknout, je i v tomto modelu potřeba zápis do veřejného seznamu (obchodního rejstříku). Z uvedeného vyplývá, že tímto postupem vlastně „dochází ke dvojí státní kontrole procesu zakládání právnických osob“.¹¹ Tento systém byl na našem území využíván ve vztahu k akciovým společnostem až do 1. 5. 1990, kdy byl zákonem č. 104/1990 Sb. nahrazen normativním systémem.

Prvky koncesního systému jsou ovšem zachovány i dnes v právní úpravě zakládání akciových společností, které mají zvláštní předmět podnikání (např. banky, pojišťovny, zajišťovny, investiční společnosti či fondy apod.). Toto povolení je ovšem třeba chápat „ne jako povolení k založení právnické osoby v právní formě akciové společnosti, ale jako povolení k podnikání v určitém oboru“.¹²

⁸ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 125.

⁹ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 125.

¹⁰ Pelikánová, I. a kol.: Obchodní právo, I. díl, 2. přepracované vydání, ASPI 2001, str. 375.

¹¹ Pelikánová, I. a kol.: Obchodní právo, I. díl, 2. přepracované vydání, ASPI 2001, str. 375.

¹² Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 126.

Kapitola II. – STRUČNĚ Z HISTORIE AKCIOVÝCH SPOLEČNOSTÍ

„Základ pozdějších obchodních společností (včetně společností akciové) představovala *societas iuris civilis* římského práva, útvar bez právní subjektivity založený společenskou smlouvou, která však byla závazná pouze pro samotné společníky a nikoli vůči třetím osobám“.¹³

Jako předchůdci akciové společnosti bývají většinou uváděny severoitalské bankéřské asociace nazývané „Montes“ ze 13. a 14. století. Ovšem akciové společnosti tak, jak je vnímáme dnes, vznikají až na počátku století 17. Významný podíl na tom má zámořský obchod s koloniemi a s tím související rozmach námořní dopravy. Příkladem států s prvními akciovými společnostmi je Holandsko (1602), Británie (1603), Francie (1628) a Dánsko. V Německu a Rakousku byly první akciové společnosti zakládány na počátku století následujícího a to také jako společnosti zabývající se námořním obchodem a dále jako společnosti pojišťovací (Hamburská, Berlínská – 1763, Terstská – 1768).¹⁴ Dalším impulsem ke zvýšení jejich počtu byl pak rozvoj železniční dopravy.

1. VÝVOJ NA ČESKÉM ÚZEMÍ

První česká akciová společnost byla „Pražská akciová společnost paroplavební“ založená roku 1822. Podle některých historiků však byla první akciová společnost na českém území založena ještě mnohem dříve.

Akciové společnosti ze začátku vznikaly na základě individuálních povolení (oktrojování), ale protože v 19. století došlo k velmi výraznému rozvoji této formy podnikání, vynutilo si to požadavek po obecné právní úpravě. V Rakousku (a tedy i na našem území) to byly nejprve zákony o spolcích (z r. 1843, 1852 a 1863), protože akciové společnosti byly považovány za spolky. V této souvislosti je hodno dodat, že „řešení otázky, zda je akciová společnost spolkem či společností, je aktuální zejména v Rakousku, protože na rozhodnutí této otázky je závislé subsidiární použití práva v těch oblastech, na které se nevztahuje akciový zákon“.¹⁵ Následně byla akciová společnost upravena ve všeobecném obchodním zákoníku vydaném v Rakousku pod č. 1/1863 ř. z. s účinností od 1. 7. 1863 v jeho druhé knize.¹⁶

¹³ Eliáš, K.: *Obchodní společnosti*, C. H. Beck 1994, str. 80.

¹⁴ Pelikánová, I. a kol.: *Obchodní právo*, I. díl, 2. přepracované vydání, ASPI 2001, str. 333.

¹⁵ Eliáš, K.: *Obchodní společnosti*, C. H. Beck 1994, str. 81.

¹⁶ Pelikánová, I.: *Obchodní právo*, I. díl, ASPI 2005, str. 43.

Protože se stále ve větší míře objevovaly případy zneužití důvěry veřejnosti při zakládání a činnosti těchto společností, docházelo ve většině evropských zemích ke zpřísnování akciového práva. Pro naše území jsou významná především ustanovení akciového regulativu (neboli nařízení ministerstev vnitra, financí, obchodu, práv a orby ze dne 20. září 1899 ř. z.). Jednalo se sice pouze o prováděcí předpis, který na jedné straně posílil vliv státu na zakládání akciových společností (vyňaty z jeho působnosti však byly banky, pojišťovny, stavební a železniční společnosti), ale na straně druhé se svou úpravou získávání koncese fakticky přiblížil k normativnímu principu.

Na území Slovenska byla akciová společnost upravena uherským obchodním a směnečným zákonem (č. 37/1875).

Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 byl tento stav nazývaný právní dualismus převzat recepčním zákonem č. 11/1918 Sb. Protože Slovensko a Podkarpatská Rus byly ovládány normativním principem a české země naopak principem koncesním (byť zmírněným již zmíněným akciovým regulativem), bylo vydáno nařízení vlády č. 465/1920 Sb., které zavedlo koncesní princip pro celé území tehdejší republiky.

K zásadní změně došlo po 2. světové válce a to vydáním zákona č. 243/1949 Sb., kterým byla zrušena a nahrazena právní úprava akciových společností v obchodním zákoníku. Ovšem nikoli za tím účelem, jak tomu bylo např. v Německu nebo Rakousku, aby byla právní úprava nahrazena novou, propracovanější, ale naopak, aby zakládání těchto společností bylo co nejvíce omezeno, až fakticky vyloučeno (byly např. zpřísněny nároky na získání státního povolení). „K 1. 1. 1951 byly zrušeny všechny dosud existující obchodní společnosti s výjimkou akciových“.¹⁷ Důvodem této výjimky byl zájem státu na zahraničním obchodu. Současně bylo nařízeno majetkové vypořádání všech takto zaniklých společností.

Poslední období, které můžeme na českém území vystopovat, je období po roce 1989. Byl vydán nový zákon o akciových společnostech č. 104/1990 Sb. s účinností od 1. května téhož roku. Obsahoval mnohem liberálnější úpravu a v porovnání s tehdejší úpravou ostatních obchodních společností se jednalo vcelku o povedený zákon, přestože byl poměrně stručný. Byl založen na normativním principu.

O rok později byl vydán dosud platný a mnohokrát novelizovaný (částečně však i zásluhou práva evropské unie) zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, který obsahuje i úpravu akciových společností a nabyl účinnosti 1. ledna 1992. Rozhodně se ale nejedná o konečnou právní úpravu akciových společností na českém území, neboť v současné době probíhají

¹⁷ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 81.

v rámci rekodifikace soukromého práva práce na novém obchodním zákoně, který by měl opět obsahovat i úpravu akciových společností.

2. VÝVOJ NA ÚZEMÍ NĚMECKA

V Německu také platila úprava všeobecného obchodního zákoníku z roku 1861, ale na rozdíl od Rakouska zde byl již novelou z roku 1870 zaveden normativní systém, a tím i právní nárok zakladatelů na uznání společnosti při splnění všech zákonných předpokladů. A protože se i v Německu zvyšoval počet podvodů, došlo k vydání novely z roku 1884. „Ta přinesla rozsáhlé změny právní úpravy zakládání společností a předpisů upravujících vytvoření a zachování základního kapitálu, čímž byl vytvořen základ ochrany věřitelů. Dále zavedla zčásti novou, zčásti vylepšenou úpravu práv jednotlivců a menšin“.¹⁸ 10. 5. 1897 byl všeobecný obchodní zákoník nahrazen novým německým obchodním zákoníkem.

V období Výmarské republiky vzrostl vliv některých akcionářů prostřednictvím hlasovacího práva, které za ně jejich jménem vykonávala banka. Také se zvyšoval počet akcií opravňujících k více hlasům. Postupně to dospělo do takového extrému, že „např. jediná akcie společnosti Hamburger Elektrizitätswerke AG zaručovala 308 000 hlasů“.¹⁹ V roce 1931 byly proto provedeny první reformní kroky a v roce 1937 byla úprava akciového práva obsažená v obchodní zákoníku nahrazena zcela novou ve formě zvláštního zákona. Ten např. poprvé obsahoval úpravu přednostních akcií bez hlasovacího práva.

Po 2. světové válce byl v Německu zaveden nový institut představující spolurozhodování zaměstnanců v dozorčích radách všech akciových společností. Třetinu členů dozorčí rady totiž museli povinně tvořit zástupci zaměstnanců podniku.

„Akciová reforma z roku 1959 a dodnes platný akciový zákon z roku 1965 pak přinesly celou řadu technických vylepšení jako je např. možnost zvýšení základního kapitálu z prostředků společnosti či rozšíření práva akcionářů na informace“.²⁰ Poprvé bylo zákonem regulováno tzv. koncernové právo (slovy zákona: právo propojených podniků). Rovněž německý akciový zákon, stejně jako úprava akciových společností v ostatních evropských státech, je ovlivněn právem evropské unie.

Na závěr tohoto stručného přehledu o vývoji právní úpravy německého akciového práva je třeba zmínit novelu z roku 1994 nazvanou „zákon o malých akciových společnostech“.²¹

¹⁸ Widermann, H., Frey, K.: Gesellschaftsrecht, Verlag C. H. Beck, München 2002, str. 353.

¹⁹ Widermann, H., Frey, K.: Gesellschaftsrecht, Verlag C. H. Beck, München 2002, str. 353.

²⁰ Widermann, H., Frey, K.: Gesellschaftsrecht, Verlag C. H. Beck, München 2002, str. 354.

²¹ Alpmann, Schmidt: Gesellschaftsrecht, Alpmann und Schmidt Juristische Lehrgänge Verlagsges. mbH & Co. KG, 12. Auflage 2004, str. 230.

Jejím hlavním cílem bylo umožnit jednočlenné založení akciové společnosti, ale také např. zjednodušit svolání a průběh valné hromady. Je však nutné zdůraznit, že tzv. „malá a. s.“ není žádnou zvláštní formou akciové společnosti. Tato novelou byly pouze vytvořeny určité předpoklady, které jsou pro akciové společnosti menšího rozsahu snáze splnitelné.

Pro zajímavost ještě pár statistických údajů.²² Počet akciových společností v Německu v letech 1924 – 1925 prudce stoupl ze 3 000 na 13 000, ale do roku 1938 opět výrazně poklesl na 5500. V roce 1953 jich bylo 2 500 a pak jich pozvolna ubývalo na konečných asi 2 000 v roce 1983. Od té doby obliba této formy podnikání opět silně vzrůstá, o čemž svědčí 2 000 společností v roce 1991, 3 800 v roce 1995 a již téměř 12 000 akciových společností v roce 2001, z nichž bylo v roce 2000 asi 1 450 zapsáno (registrováno) u německé burzy.

3. VÝVOJ NA ÚZEMÍ RAKOUSKA

V Rakousku byla po 1. světové válce právní úprava všeobecného obchodního zákoníku novelizována zákonem z 29. 7. 1924, jejímž cílem bylo zavedení účinné ochrany proti zneužívání řízení společnosti a zneužívání většin ve všech druzích akciových společnostech.

K dalším změnám v rakouském akciovém právu došlo hned v následujícím roce zákonem č. 184/1925 spolkové sbírky zákonů. „Poprvé byly do rakouského práva zavedeny předpisy o minimální výši základního kapitálu, která byla pro společnosti, které přešly na šilinky, stanovena na 100 000 šilinků a pro nově založené 500 000 šilinků. Malým podnikům lokálního významu ovšem mohl být v jednotlivých případech povolen minimální základní kapitál ve výši 200 000 šilinků s podmínkou, že vydaly pouze akcie na jméno“.²³ Jmenovitá hodnota akcie byla stanovena kogentně na 100 šilinků.

Jako reakce na světovou hospodářskou krizi byl vydán zákon 213/1932 spolkové sbírky zákonů.

Okupací Rakouska došlo k nahrazení rakouské úpravy německou, a to nejprve ohledně akciového práva a následně celého obchodního zákoníku. Přizpůsobení německých předpisů na rakouské poměry bylo uskutečněno prostřednictvím 4 nařízení.

Po 2. světové válce byl vydán speciální zákon z května 1945, kterým bylo stávající obchodní právo včetně německého obchodního zákoníku a akciového zákona z r. 1937 přejato do právního řádu Rakouské republiky. Protože tento akciový zákon obsahoval některé národně-socialistické prvky, byla v roce 1954 rozpoutána debata, zda má dojít k reformě

²² Widermann, H., Frey, K.: Gesellschaftsrecht, Verlag C. H. Beck, München 2002, str. 354.

²³ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 74.

rakouského akciového práva prostřednictvím přizpůsobení a „vyčištění“ stávající úpravy (tzv. „malá reforma“) nebo má být přistoupeno k tzv. „velké reformě“, která by znamenala zcela novou úpravu.²⁴ Po dlouhé diskusi zvítězilo prvé řešení.

Návrhy z let 1957 – 58 vyústily ve vydání zákona o akciových společnostech z roku 1965 s účinností od 1. 1. 1966. Souběžný vývoj v Německu (zde probíhala tzv. „velká reforma akciového práva“) byl sice v Rakousku pozorně sledován, ale v návrzích rakouského zákona se nijak neprojevil. Výsledný a do současné doby platný rakouský akciový zákon je vlastně „porakouštěnou“ verzí německého akciového zákona z roku 1937. „Z tohoto důvodu je možno i dnes k mnohým ustanovením používat literaturu k tomuto německému zákonu“.²⁵

Tímto zákonem byla bez náhrady zrušena úprava komanditních společností na akcie, která ovšem v Rakousku (stejně jako v jiných evropských zemích) už předtím neměla žádný praktický význam. To koresponduje s českým stavem práva, neboť i to tuto formu podnikání opustilo a nadále s ní již nepočítá (viz § 766 platného obchodního zákoníku). Naopak v Německu je komanditní společnost na akcie stále upravena v akciovém zákoně v paragrafech 278 – 290. I v tomto případě však jde hlavně o tradici, neboť i v Německu existuje velmi malý počet (přibližně 30) takovýchto společností.

Zbývá již jen doplnit, že i rakouský akciový zákon byl do současné doby vícekrát novelizován a i zde se na těchto novelách nemalou měrou podílelo právo evropské unie. Také v Rakousku je možné vysledovat snahu o zjednodušení právní úpravy akciových společností s cílem více zpřístupnit tuto právní formu podnikání.

A opět pár statistických údajů.²⁶ V roce 1830 existovalo v Rakousku pouhých 9 akciových společností., do roku 1865 se počet zvýšil na 360 a do roku 1872 se zdvojnásobil na 710. Pak ale začal jejich počet klesat na výsledných 415 v roce 1885. Téměř po celé 20. století se počet akciových společností udržoval okolo 500. Až od poloviny 80. let dochází k nárůstu jejich počtu – tak např. v roce 1985 jich bylo 540, 1989 již 688, 1993 celkem 833 a koncem roku 1997 jejich počet poprvé překročil číslo 1 500.

²⁴ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 76.

²⁵ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 76.

²⁶ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 70 a 73.

Kapitola III. – OBECNĚ K PRÁVNÍ ÚPRAVĚ AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI

„Pro akciové právo je příznačných mnoho zásad, které většinou platí i pro jiné právní formy společností. Ve větší míře je zde však kladen důraz na profesionalitu řídicích orgánů, ochranu minoritních akcionářů, ochranu všech akcionářů před svévolným a nekorektním chováním představenstva, včasného informování akcionářů o možnosti výkonu jejich práv atd.“²⁷

Platná česká úprava obchodních společností a tedy i akciové společnosti je jak už bylo zmíněno v zákoně č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník v platném znění. Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 1992 a dále pro něj bude používána zkratka obch. z.

Německo má postavení akciových společností upravené zvláštním zákonem ze dne 6. září 1965, který byl již od té doby vícekrát novelizován. Pro tento zákon bude dále používána zkratka dAktG. Tento zákon se člení na tři knihy, z nichž první je nazvána „Akciová společnost“ a jsou jí věnovány paragrafy 1 – 277. Druhá kniha se zabývá akciovou komanditou (§ 278 – 290). A konečně třetí kniha je nazvána „Spojené podniky“ (§291 – 338).

V Rakousku je úprava akciových společností shodně jako v Německu upravena zvláštním zákonem. V tomto případě se jedná o spolkový zákon z 31. března 1965 (zák. č. 98/1965 BGBl.) o akciových společnostech, který byl také od té doby více než dvacetkrát novelizován. Pro tento zákon bude v dalším textu používána zkratka öAktG. Tento zákon je rozčleněn na patnáct částí.

Česká akciová společnost je podle § 154 odst. 1 obch. z. definována jako společnost, jejíž kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Součet jmenovitých hodnot společností vydaných akcií musí být shodný s výší základního kapitálu. Závazky, do nichž společnost dobrovolně vstoupila, je povinna dodržovat a ručí za ně celým svým majetkem. Ovšem akcionář za závazky společnosti neručí (ručí však za splacení svého vkladu). Firma společnosti musí ze zákona obsahovat označení „akciová společnost“ nebo odpovídající zkratku (akc. spol., a. s.). Co je podstatné, akciová společnost (ale také společnost s ručením omezeným) může být založena i za jiným účelem, než za účelem podnikání, pokud to ovšem zvláštní právní předpis nezakazuje (§ 56 odst. 1 obch. z.). Akciovou společností je proto možné považovat za obecnou sdružovací formu.²⁸ I v tomto

²⁷ Eliáš, K. a kol.: Obchodní zákoník, Linde Praha 2004, str. 343.

²⁸ Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. přepracované a doplněné vydání, ASPI Publishing 2004, str. 25.

případě však bude podnikatelem ve smyslu obchodního zákoníku, neboť podle jeho § 2 odst. 2 písm. a) je podnikatelem osoba zapsaná v obchodním rejstříku.

Německá akciová společnost je definována v § 1 dAktG jako společnost s právní subjektivitou (doslova s „právní osobností“). Za závazky společnosti ručí věřitelům pouze majetek společnosti. Akciová společnost má základní kapitál rozvržen do akcií. Podle § 4 téhož zákona musí firma akciové společnosti obsahovat označení „Aktiengesellschaft“ (akciová společnost), nebo všeobecně srozumitelnou zkratku tohoto označení (např. AG). Německá akciová společnost je považována za obchodní společnost (obchodníka) i v případě, že předmět podnikání nespočívá v provozování obchodní živnosti.

Pojem rakouské akciové společnosti je vymezen v § 1 öAktG a nijak se neliší od německého pojetí. I zde je to společnost s vlastní právní subjektivitou (doslova „právní osobností“), jejíž společníci se účastní svými vklady na základním kapitálu rozvrženém na akcie, aniž by osobně ručili za závazky společnosti. I zde je akciová společnost považována za obchodní společnost (obchodníka) i v případě, že předmět podnikání nespočívá v provozování obchodní živnosti. Firma akciové společnosti by měla odpovídat předmětu podnikání a musí obsahovat označení „Aktiengesellschaft“ nebo odpovídající zkratku. Toto označení musí být podle výslovného požadavku zákona připojeno i v případě, kdy nově vzniklá akciová společnost bude pokračovat v užívání firmy získané od svého právního předchůdce podle obecných obchodních předpisů (rakouský „Handelsgesetzbuch“ – obchodní zákoník).

Jak patrně, přes trochu odlišné formulace, chápou všechny tři právní řády akciovou společnost obdobným způsobem, tedy jako právnickou osobu, která je vždy považována za obchodníka (podnikatele), výše jejího základního kapitálu je rozdělena na patřičný počet akcií (aby každý akcionář vlastnil alespoň jednu), a která za své závazky ručí celým svým majetkem, přičemž přímé ručení společníků (akcionářů) je vyloučeno. Tím je jejich riziko omezeno pouze na hodnotu (částku) jejich vkladu nebo částku použitou na nákup akcií.

Kapitola IV. – POSTUP ZALOŽENÍ PODLE ČESKÉHO PRÁVA

1. PRENATÁLNÍ STADIUM

1.1. Podnikatelský plán (záměr)

Z hlediska právní úpravy je možné rozlišit obligatorní a fakultativní kroky vedoucí k platnému založení akciové společnosti. Obligatorní jsou takové, které jsou vyžadovány obchodním zákoníkem nebo jinými zvláštními zákony, a bez nich by vůbec nedošlo

k založení popř. vzniku společnosti. Fakultativní naopak platné právo nevyžaduje. Přesto je možné dva takové kroky doporučit. Prvním je podnikatelský plán (záměr) a druhý přípravná smlouva popř. přípravné smlouvy (viz dále).

Protože je tedy vypracování podnikatelského záměru pouze dobrovolnou záležitostí, není v platném právu upraven ani obsah ani forma takového úkonu. Obchodní zákoník (zák. č. 513/1991 Sb. v platném znění) jako o prvním právním úkonu v souvislosti se založením akciové společnosti mluví o zakladatelské smlouvě (zakladatelské listině). „Pouze předchozí právní úprava akciových společností znala tzv. zakladatelský plán (§ 17 odst. 2 zákona č. 104/1990 Sb.), který musel být vypracován, pokud zakládal akciovou společnost s opisováním akcií jediný zakladatel. Ten ovšem neměl zcela charakter záměru mapujícího výhody a nevýhody projektu budoucí společnosti ve smyslu ekonomicko-organizačním“.²⁹

Je ovšem třeba uvést, že v případě zakládání akciových společností se specializovaným předmětem činnosti, které jsou většinou upraveny zvláštními zákony a ke svému založení vyžadují státní povolení (např. banky, pojišťovny, burzy cenných papírů, investiční společnosti, investiční fondy atd.), je často potřeba přiložit vypracovaný záměr jako součást žádosti o toto povolení. V těchto případech se tedy stává obligatorní náležitostí založení společnosti. Ve všech případech jeho vyhotovení však „může sloužit jako interpretační pomůcka pro právní úkony později na jeho základě vzniklé“³⁰ (§ 266 obch. z.).

Vznikají však dvě otázky. Za první problém obsahu podnikatelského záměru. A za druhé problém, zda by měl být podnikatelský záměr právně závazně upraven např. v ustanoveních věnovaných založení společnosti.

Ohledně obsahu se domnívám, že by měl podnikatelský záměr vytyčit pouze určitý obrys, určité kontury v budoucnosti vzniklé akciové společnosti. Neměl by se tedy snažit o nějaké podrobné stanovení práv a povinností jednotlivých osob, ani předběžnou úpravu vnitřní struktury této společnosti apod. V každém případě by měl ale obsahovat³¹:

- a) základní údaje o budoucích zakladatelích,
- b) předmět podnikání popř. činnosti budoucí společnosti a zdůvodnění, proč má být založena právě v této právní formě,
- c) alespoň předpokládanou „startovní“ výši základního kapitálu,
- d) analýzu konkurence a z ní vyplývající předpokládané postavení budoucí společnosti na trhu,

²⁹ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 115.

³⁰ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 136.

³¹ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 135-136.

Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 117-118.

- e) vymezení výhod a slabin budoucí společnosti včetně uvedení jejich zvláštních předností,
- f) alespoň předběžný součet předpokládaných nákladů na založení a vznik včetně předpokládaného způsobu jejich úhrady atd.

Ohledně druhé otázky zastávám názor, že by nebylo vhodné zakladatelský záměr regulovat zákonem. Jeho účelem není založit něčí práva a povinnosti, ani je deklarovat. Jeho význam je pouze organizační. Je to pouze jakási první fáze přípravy založení akciové společnosti (pokud za druhou fázi budeme považovat přípravnou smlouvu). V každém případě bych i pro tento neformální úkon doporučoval písemnou formu.

1.2. Přípravné smlouvy

Druhou fakultativní fází v prenatalním stádiu zakládání akciové společnosti je vypracování přípravné smlouvy. Tato fáze se doporučuje v případě, že „uvažovaná společnost má být založena s větším počtem společníků, se značným základním kapitálem, složitou organizační strukturou, komplikovaným předmětem činnosti nebo půjde-li o podnikání zvláštního charakteru (bankovníctví, těžba nerostů)“.³² Důvodem bude především velký časový interval mezi vypracováním podnikatelského záměru a podpisem zakladatelské smlouvy.

Přípravnou smlouvu je třeba chápat jako smluvní závazek budoucích zakladatelů k vyvíjení určité aktivity potřebné k platnému založení a vzniku akciové společnosti a s tím související úpravu práv a povinností jednotlivých zakladatelů.

Ze znění § 261 odst. 1 a § 261 odst. 3 písm. a) obch. z. podle mého názoru jednoznačně vyplývá, že tato smlouva bude spadat pod právní úpravu obchodního zákoníku. Ovšem s důrazem na právní jistotu nelze nic pokazit tím, že „si účastníci dané smlouvy obchodněprávní povahu takové smlouvy posílí výslovným ujednáním, že se právní vztahy z této smlouvy budou obchodním zákoníkem řídit (§ 262 obch. z.)“.³³

Protože přípravná smlouva není v obchodním ani občanském zákoníku upravena jako smluvní typ, půjde o smlouvu nepojmenovanou. Při jejím vypracování však může sloužit za vzor mnoho ustanovení ze smluv pojmenovaných (a vznikne tak smlouva smíšená). Bude se jednat především o smlouvu o uzavření budoucí smlouvy (§ 289 a násl. obch. z.), ale vyloučené není ani použití jakýchkoli jiných pojmenovaných smluv. Samozřejmě mohou být též použita libovolná ustanovení v žádné pojmenované smlouvě neobsažená za předpokladu jejich bezrozpornosti s kogentními ustanoveními právních předpisů. Podstatné však je, aby

³² Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 118.

³³ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 137.

účastníci smlouvy dostatečně určili předmět svých závazků, protože jinak by smlouva uzavřena nebyla (§ 269 odst. 2 obch. z.). Je třeba také reflektovat obecné pravidlo obsažené v § 275 odst. 1 a 2 obch.z.

Poslední otázkou týkající se přípravné smlouvy je otázka jejího obsahu. Opět se naplno projevuje princip smluvní volnosti, protože ze zákona žádné obligatorní obsahové požadavky nevyplývají. Následující výčet je jen ilustrativní, každá přípravná smlouva bude okruh svých náležitostí upravovat odchylně podle potřeb a požadavků zakladatelů (jako inspirační zdroj v některých oblastech může sloužit smlouva o sdružení upravená v občanském zákoníku v § 829 a násl.³⁴). Přípravná smlouva tak může obsahovat:

- a) závazek společníků spolupůsobit na založení a vzniku akciové společnosti včetně závazku vyvarovat se všem jednáním tomuto cíli odporujícím,
- b) úpravu práv a povinností jednotlivých účastníků smlouvy,
- c) „dohoda účastníků o jednotlivých úkonech nebo pracích, které bude potřeba v souvislosti s přípravou založení vykonat, který z účastníků je provede, zda bezplatně nebo za úplatu, způsob kontroly splnění dohodnutých povinností a případně též způsob jeho zajištění (např. smluvní pokuta)³⁵,
- d) v tomto okamžiku již je také např. možné dohodnout se o výši a způsobu vytvoření základního kapitálu,
- e) „dohoda, zda budou účastníci smlouvy v přípravných jednáních jednat společně jako kolektivní orgán nebo samostatně (v tom případě který nebo kteří z nich), popřípadě zda tímto jednáním nezmocní třetí osobu³⁶,
- f) „konkurenční doložky a závazky k ochraně důvěrných informací, pokud budou ze strany některého účastníka jiným účastníkům poskytnuty³⁷,
- g) sjednání podmínek, za nichž lze ukončit účastenství na smlouvě včetně důsledků tohoto ukončení a ujednání o zrušení smlouvy, pokud dojde (popř. nedojde) ke splnění ve smlouvě stanovených podmínek.

I podle úpravy německého práva je možné (i když ne nijak časté), aby se budoucí společníci již před založením společnosti smluvně zavázali, že budou společně usilovat o vznik této korporace. Pro tuto smlouvu (nazývanou „předzakládací smlouva“ – „Gründungsvorvertrag“) německé právo vyžaduje formu notářského zápisu.³⁸ „Společnost“

³⁴ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 139.

³⁵ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 138.

³⁶ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 121.

³⁷ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 121.

³⁸ Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 156.

v této fázi procesu založení bývá označována jako „vorgründungsgesellschaft“³⁹ neboli tzv. „společnost před založením“ (nezaměňovat s tzv. předspolečností – viz dále). Bude se pravděpodobně nejčastěji jednat o společnost občanského práva, která se řídí obecnou úpravou občanského zákoníku. „Pokud by již tato „společnost“ provozovala obchodní činnost ve smyslu definice v německém obchodním zákoníku, použijí se předpisy upravující veřejnou obchodní společnost (otevřenou obchodní společnost podle německé terminologie)“.⁴⁰

Po založení společnosti (a tedy vzniku předspolečnosti) nepřechází případný již vytvořený majetek automaticky na předspolečnost, ale musí být uveden ve stanovách jako předmět věcného vkladu nebo věcného převzetí (viz příslušná kapitola).

2. OBEČNĚ K ZALOŽENÍ

Založení společnosti je v § 57 obch. z. obecně upraveno tak, že se společnost zakládá společenskou smlouvou podepsanou všemi zakladateli, nevyplývá-li z jiných ustanovení obchodního zákoníku něco jiného. Pravost podpisů zakladatelů musí být úředně ověřena. A je to právě případ akciové společnosti, jejíž proces založení vykazuje celou řadu zákonem upravených odchylek od obecné úpravy. Tento proces se skládá z celé řady na sebe navazujících kroků, které se liší podle toho, zda jsou zakladatelé schopni a ochotni splatit základní kapitál společnosti z vlastních zdrojů nebo nikoliv. V prvním případě hovoříme o simultánním neboli jednorázovém založení společnosti (protože všechny k založení potřebné kroky mohou být vykonány téměř současně v jediném okamžiku), ve druhém o založení sukcesivním neboli postupném (zde je třeba k jeho provedení podstatně delší časový interval). Zvláštní zákon však může sukcesivní zakládání akciové společnosti vyloučit.

V této souvislosti je třeba uvést, že založením akciová společnost ještě nevzniká jako právnická osoba. Dochází pouze ke „vzniku smluvního vztahu mezi společníky“⁴¹ (s výjimkou založení společnosti jediným zakladatelem), „v němž jsou navzájem vázáni právy a povinnostmi“.⁴²

³⁹ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 320.

⁴⁰ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 320.

⁴¹ Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. přepracované a doplněné vydání, ASPI Publishing 2004, str. 42.

⁴² Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. přepracované a doplněné vydání, ASPI Publishing 2004, str. 42.

2.1. Základní pojmy

Na úvod této kapitoly považuji za vhodné nejprve seznámit čtenáře s několika zásadními základními pojmy.

2.1.1. Zakladatelská smlouva (listina)

Prvním z nich je pojem zakladatelské smlouvy nebo zakladatelské listiny. Její uzavření je prvním krokem v procesu založení akciové společnosti. Vyhotovuje se jak v případě simultánního tak sukcesivního zakládání společnosti. Tato smlouva vykazuje znaky úplatné smlouvy, neboť se zde zakladatelé zavazují k přínosům do společnosti v podobě vkladů.⁴³ Jedná se o právní úkon, v němž je vyjádřena vůle zakladatelů (zakladatele) zřídit společnost jako nový subjekt práva. „Zavazuje jen samotné zakladatele (neboť společnost je vázána stanovami). Obsahuje sice návrh stanov (obligatorní součást), ani ten však společnost nezavazuje, protože právně účinné je až jejich znění schválené ustavující valnou hromadou“.⁴⁴

Objevují se názory, že zakladatelská smlouva po vzniku společnosti automaticky pozbývá účinnosti (je tzv. konzumována). Není to však zcela přesné, protože „jejími pravidelnými součástmi jsou často různá vedlejší ujednání, jež účastníky zakladatelské smlouvy zavazují nadále, a to nezávisle na vzniku a existenci společnosti (např. závazek týkající se ochrany informací, závazek nezakládat po určitou dobu společnosti schopné konkurovat té založené atd.)“.⁴⁵

Zakladatelská smlouva se vyhotovuje v případě dvou a více zakladatelů, zakladatelská listina v případě zakladatele jediného (§ 162 odst. 2 obch. z.). Ve druhém případě se nejedná o smlouvu, ale o jednostranný právní úkon. Jak vyplývá z § 57 odst. 1 a 3 obch. z. musí být zakladatelská smlouva i zakladatelská listina vyhotovena ve formě notářského zápisu. Pojem zakladatelské smlouvy se v německém ani rakouském právu nevyskytuje, zde plní jejich funkci stanovy (viz dále).

Zakladatelem akciové společnosti mohou být jakékoli fyzické osoby, právnické osoby soukromého i veřejného práva, včetně státu jako právnické osoby sui generis. Maximální počet zakladatelů zákon nijak nelimituje, ale naopak jediným zakladatelem akciové společnosti může být pouze právnická osoba. V této souvislosti je třeba se zamyslet nad opodstatněností zákazu založit akciovou společností jedinou fyzickou osobou. Osobně jsem zastávce přípuštění této možnosti, protože se domnívám, že při dodržení všech zákonných předpokladů nebude např. ohrožení věřitelů společnosti o nic větší než v případě jediného

⁴³ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 131.

⁴⁴ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 132.

⁴⁵ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 132.

zakladatele – právnické osoby. Nutno dodat, že návrh nové české úpravy obchodního zákona již s fyzickou osobou jako jediným zakladatelem akciové společnosti počítá.

Navíc je třeba reflektovat, že „zvláštní zákon může založení jediným zakladatelem vyloučit, může přikázat minimální počet zakladatelů (např. pro založení burzy cenných papírů) nebo nařídít, že určitou akciovou společností může založit pouze jeden zakladatel“⁴⁶ (tak např. podle zák. č. 77/2002 Sb. může být zakladatelem akciové společnosti České dráhy pouze Česká republika).

§ 57 odst. 2 obch. z. výslovně připouští, aby zakladatelskou smlouvu (listinu) podepsal zmocněnec zakladatele na základě plné moci. V tomto případě musí být podpis zmocnítele na plné moci úředně ověřen a plná moc musí být přiložena k zakladatelské smlouvě (listině).

V německém a rakouském právu je situace odlišná, protože zde jediným zakladatelem akciové společnosti fyzická osoba již v současnosti být může (viz. kapitola věnovaná německému a rakouskému akciovému právu).

V minulosti vznikaly spory o to, zda je možné soustředit akcie v rukou jediné fyzické osoby a jaké to má právní důsledky. Z toho důvodu bylo novelou vloženo do § 162 odst. 1 obch. z. ustanovení, podle kterého soustředění akcií v rukou jedné osoby nezakládá neplatnost společnosti ani není důvodem pro zrušení společnosti soudem. „V praxi však je obtížné odlišit případy, kdy dojde k založení společnosti dvěma osobami nebo jednou právnickou osobou za účelem obcházení zákona o zákazu zakládat akciovou společnost jednou fyzickou osobou, a případy, kdy se akcie přirozeným vývojem soustředily v rukou jedné osoby“.⁴⁷ Tyto postupy proto bude nutné zkoumat případ od případu.

Zakladatelskou smlouvu (listinu) akciové společnosti je třeba odlišit od společenské smlouvy u společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti a veřejné obchodní společnosti. Tato smlouva je totiž nejen určena k založení těchto právních forem společnosti, ale upravuje i vztahy ve společnosti po celou dobu její existence. Zakladatelská smlouva (listina) je naproti tomu určena pouze pro účely založení společnosti, a právní vztahy v průběhu její existence se již řídí stanovami. Z uvedeného tedy vyplývá, že na to, co např. u společnosti s ručením omezeným plní jediná (společenská) smlouva, je u akciové společnosti potřeba smluv dvou (pokud tedy chápeme stanovy jako smlouvu – viz jim určená kapitola).

Otázkou však zůstává, zda má u akciové společnosti zvláštní smysl v podstatě existence dvou zakladatelských dokumentů, zvláště když některé údaje v nich obsažené se překrývají.

⁴⁶ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1623.

⁴⁷ Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: Akciové společnosti, 5. přepracované vydání, C. H. Beck Praha 2003, str. 45.

Osobně v tom žádnou výhodu nespátřuji, a proto bezvýhradně souhlasím s návrhem nové právní úpravy, která již považuje za jediný zakladatelský dokument stanovy.

V § 163 obsahuje obchodní zákoník výčet neopominutelných (obligatorních) náležitostí, které musí zakladatelská smlouva obsahovat (což s ohledem na § 57 odst. 3 platí i pro zakladatelskou listinu). Opět záleží na tom, zda se jedná o simultánní nebo sukcesivní způsob založení společnosti. V druhém případě jsou obsahové nároky o něco širší. Zakladatelská smlouva (listina) musí tedy ve všech případech obsahovat údaje jako je firma, sídlo a předmět podnikání (činnosti), navrhovaný základní kapitál atd. Má-li být alespoň část akcií vydána na základě veřejné nabídky akcií, musí zakladatelská smlouva obsahovat i údaje uvedené dále u veřejné nabídky akcií pod písmeny a) až g).

V případě, že má být společnost založena na základě veřejné nabídky akcií, je další podmínkou platného založení společnosti též schválení prospektu cenného papíru nebo užšího prospektu cenného papíru Komisí pro cenné papíry.

Veřejná nabídka akcií tedy musí obsahovat kromě údajů uvedených v zakladatelské smlouvě (listině) též:

- a) místo a dobu upisování akcií, která nesmí být kratší než dva týdny,
- b) postup při upisování akcií, zejména zda účinnost upisování akcií při dosažení nebo překročení navrhované výše základního kapitálu bude posuzována podle toho, kdy k upsání akcií došlo, popřípadě zda bude možno krátit jednotlivým upisovatelům, kteří upíší akcie ve stejné době, počet upsaných akcií podle poměru jmenovitých hodnot jimi upsaných akcií,
- c) připouštějí-li zakladatelé upisování akcií převyšujících navrhovaný základní kapitál, postup při takovém upsání (pokud nebude upisování nad navrženou částku výslovně připuštěno, nesmějí zakladatelé upsání akcií nad tuto hodnotu umožnit),
- d) určení, že zájemci mohou splácet emisní kurs akcie pouze peněžitými vklady,
- e) místo, dobu, popřípadě účet u banky pro splacení emisního kursu,
- f) emisní kurs upisovaných akcií nebo způsob jeho určení; emisní kurs nebo způsob jeho určení musí být pro všechny upisovatele stejný, nestanoví-li zákon jinak (v době, kdy se budou akcie na základě této veřejné nabídky upisovat, musí již být emisní kurs stanoven pevnou částkou),
- g) způsob svolání ustavující valné hromady a místo jejího konání,
- h) způsob tvoření rezervního fondu
- i) a podmínky výkonu hlasovacího práva. (Z uvedeného ovšem zcela zřetelně neplyne, zda je míněno hlasování na valné hromadě po vzniku společnosti nebo na ustavující valné

hromadě. Protože však „podmínky hlasování na valné hromadě po vzniku společnosti jsou uvedeny v návrhu stanov, bude se s největší pravděpodobností jednat o ustavující valnou hromadu“.⁴⁸⁾

Co se týče podmínky stanovení emisního kursu upisovaných akcií uvedené pod písm. f), existují dva názory na otázku, zda ustanovení „musí být stejný pro všechny upisovatele“ znamená pro upisovatele na základě veřejné nabídky i pro zakladatele, nebo jen pro upisovatele na základě veřejné nabídky. Tábor hájící názor, že jen pro druhou skupinu (ke kterému se hlásím i já), argumentuje tím, že „upisovatelé ví z veřejné nabídky, jaký emisní kurs měli zakladatelé, a proto je pouze věcí jejich svobodného rozhodnutí, zda akcie za tento odlišný kurs upíší“.⁴⁹ Argumentem druhého tábora⁵⁰ je aplikace ustanovení § 163 odst. 4 obch. z. zakazujícího zvláštní výhody pro osoby podílející se na založení společnosti.

Při vytváření obsahu zakladatelské smlouvy (listiny) je třeba neopominout ani ostatní ustanovení obchodního zákoníku, z nichž vyplývají další povinné (popř. pro určité společnosti účelné) náležitosti této smlouvy (listiny).⁵¹

Zbývá již jen doplnit, že pojem zakladatelské smlouvy (listiny) se v německém ani v rakouském akciovém zákoně nevyskytuje (viz dále).

2.1.2. Základní kapitál

Další pojem, který je třeba zmínit v souvislosti se založením akciové společnosti je základní kapitál. Jedná se podle § 58 odst. 1 obch. z. o peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do základního kapitálu společnosti. Musí být vyjádřen v jednotkách české měny. U akciové společnosti se podle následujícího odstavce vytváří povinně.

Protože zákon uvádí, že základní kapitál je součástí vlastního kapitálu, považují za správné, uvést ještě zákonnou definici tohoto pojmu. Tak podle § 6 odst. 4 obch. z. vlastní kapitál tvoří vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele a v rozvaze se vykazuje na straně pasiv. A dále, že obchodním majetkem podnikatele, který je právnickou osobou (což akciová společnost je), se rozumí veškerý jeho majetek. Zbývá jen dodat, že základní kapitál nic nevyovídá o skutečném majetkovém stavu společnosti ve smyslu

⁴⁸ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1645.

⁴⁹ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1644.

⁵⁰ Např. Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, 6. vydání, C. H. Beck Praha 2001, str. 614-615.

⁵¹ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 150.

§ 6 obch. z. Ten se totiž neustále mění, a to nejen jako důsledek obchodních transakcí společnosti, ale i prostřednictvím vývoje na trhu.

Minimální výši základního kapitálu akciové společnosti upravují poslední dva odstavce § 162 obch. z., a to na 2 000 000 Kč v případě založení společnosti bez veřejné nabídky akcií (simultánního založení) a 20 000 000 Kč v případě založení s veřejnou nabídkou (sukcesivního založení). Zvláštní právní předpis však může u některých druhů akciových společností vyžadovat minimální výši základního kapitálu větší částkou (tak např. u bank podle zákona o bankách se jedná o částku 500 000 000 Kč a minimálně v této výši musí být vytvořen peněžitými vklady). Pokud by společnost, jejíž základní kapitál je nižší než 20 000 000 Kč, jej zvyšovala veřejnou nabídkou akcií, muselo by se jednat o zvýšení minimálně na tuto hodnotu. Porušení tohoto ustanovení by mělo za následek neplatnost usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu.⁵²

Tolik zákon. Nyní bych se na okamžik zastavil nad otázkou přiměřenosti či nepřiměřenosti zákonem předepsané minimální výše základního kapitálu. Osobně spatřuji v současné právní úpravě dva nedostatky. Za prvé mi připadá minimální výše 2 000 000 Kč v případě simultánního založení společnosti příliš nízká a za druhé považuji desetinásobný rozdíl mezi minimálním základním kapitálem předepsaným pro akciovou společnost založenou simultánním a sukcesivním způsobem za neopodstatněně velký.

Sice chápu snahu zákonodárců celé Evropy přiblížit tuto právní formu co nejširšímu okruhu podnikatelů, domnívám se však, že vzhledem k využívání této formy obchodní společnosti převážně pro kapitálově náročné a většinou velmi rizikové činnosti, by tomu měla odpovídat i zákonem předepsaná minimální výše základního kapitálu. Pokud chce určitá osoba (fyzická i právnická) podnikat tzv. „v malém“, má podle mého názoru dostatečný výběr v jiných právních formách (např. společnost s ručením omezeným). Z tohoto důvodu bych navrhoval stanovit v zákoně minimální výši základního kapitálu v rozmezí 5 – 10 mil. Kč.

Co se týče rozdílu mezi minimální výši základního kapitálu předepsané pro simultánní a sukcesivní způsob založení společnosti, nesouhlasím s jeho opodstatněností. Vzhledem k jeho základní funkci, již má být mimo jiné i ochrana věřitelů společnosti, si nemyslím, že by tito věřitelé byli více ohroženi, pokud se stanou akcionáři kromě zakladatelů i osoby z řad veřejnosti. V případě založení společnosti simultánním způsobem a následným prodejem části

⁵² Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1631.

akcií dalším osobám se docílí stejného stavu, ale základní kapitál zde postačí v oné nižší částce.

Budu-li tedy vycházet ze současné právní úpravy, tzn. rozlišování simultánního a sukcesivního způsobu zakládání akciových společností, dospívám k názoru, že by bylo vhodné přestat z hlediska minimální výše základního kapitálu rozlišovat mezi oběma způsoby a stanovit ji shodně v rozmezí 5 000 000 – 10 000 000 Kč.

V německém a rakouském právu je pojem a funkce základního kapitálu v zásadě stejná. Minimální výši stanovuje německý akciový zákon na 50 000 euro. Rakouský akciový zákon je o něco přísnější a požaduje minimální základní kapitál ve výši 70 000 euro (pro oba způsoby založení). Můžeme tedy dospět k závěru, že české právo je v případě sukcesivního zakládání společnosti v tomto ohledu podstatně náročnější. I v rakouské a německé úpravě mi připadá jeho výše nedostatečná.

Jak již bylo řečeno, základní jeho funkcí je ochrana věřitelů společnosti. Protože na rozdíl od osobních společností je vyloučeno osobní ručení společníků, snaží se akciové právo (české i zahraniční) zajistit vytvoření a udržení majetku společnosti alespoň ve výši základního kapitálu. Je možné vyjmenovat několik pravidel sloužících tomuto účelu:

- a) „povinnost vytvořit základní kapitál v minimální zákonem stanovené výši (viz výše),
- b) povinnost splatit vklady alespoň zčásti před zápisem výše základního kapitálu do obchodního rejstříku a zbylou část potom nejpozději v zákonem stanovené lhůtě (viz dále),
- c) zákaz poskytovat z majetku společnosti úvěry a půjčky za účelem nabytí podílu na společnosti,
- d) zákaz vracení vkladů, prominutí splacení vkladu a započtení vkladové povinnosti na jinou pohledávku, kterou má společník za společností se zákonem připuštěnou výjimkou kapitalizace pohledávek (což se týká nejen zakladatelů, ale i všech ostatních akcionářů),
- e) zákaz vyplácení podílu na zisku, pokud by zdroje pro výplatu nebyly vytvořeny a výplata by snižovala výši základního kapitálu,
- f) povinnost tvorby rezervního fondu z čistého zisku dosaženého v daném účetním období (ten je určen na krytí ztrát společnosti),
- g) povinnost dodržovat při zvyšování a snižování základního kapitálu zákonem stanovené postupy (je účinné od okamžiku zápisu do obchodního rejstříku).“⁵³

⁵³ Faldyna, F. a kol.: Obchodní právo, ASPI 2005, str. 411.

h) V současném českém právu může tomuto účelu sloužit též zákaz poskytnutí jakýchkoli výhod (tedy i peněžního plnění) osobám podílejícím se na založení společnosti (německé a rakouské právo je připouští). Osoba, která by takové plnění přijala, by jej musela vydat na základě úpravy o bezdůvodném obohacení upravené v občanském zákoníku.

Ovšem žádný zákon ani jiná úprava nemůže zabránit tomu, že společnost bude vykazovat ztráty a její majetek se tím bude zmenšovat. „Zásada vytvoření a udržení základního kapitálu má tedy užší význam: má zabránit zakladatelům a akcionářům, aby poškozovali věřitele společnosti tím, že by společnost nevybavili minimálními finančními prostředky podle zákona, nebo je zpětně odebrali“.⁵⁴ V této souvislosti ještě poznamenám, že k ochraně věřitelů je určena i zásada zákazu nabývání vlastních akcií. Skutečností ovšem je, že v našem, německém i rakouském právu je tato při splnění určitých zákonných podmínek prolomena a nabývání vlastních akcií v určitém rozsahu a s určitými omezeními povoleno je.

2.1.3. Vklady

Se základním kapitálem úzce souvisí pojem vkladu do společnosti. V první řadě je třeba poznamenat, že otázka vkladů do společnosti je velice široká a její plný rozbor zdaleka přesahuje možnosti této práce. Z tohoto důvodu se omezím pouze na několik málo vět objasňujících tento pojem.

Vklad je třeba chápat dvojím způsobem. Za prvé jako „majetkový souhrn o určité nominální hodnotě, která je zlomkem (částí) celkové výše základního kapitálu“.⁵⁵ Každý společník se může účastnit na společnosti pouze jedním vkladem v tomto smyslu. Za druhé jako „určitý konkrétní majetkový kus“⁵⁶ nebo částku, v tomto případě pak hovoříme o tzv. předmětu vkladu. Vklad v prvním smyslu může být přirozeně tvořen mnohostí předmětů (tzn. vkladů v druhém smyslu).

Obchodní zákoník definuje v § 59 vklad společníka jako souhrn peněžních prostředků (peněžitý vklad) nebo jiných penězi ocenitelných hodnot (nepeněžitý vklad), které se určitá osoba zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v této společnosti. To znamená, že je třeba rozlišovat peněžité vklady (v české i zahraniční měně) a vklady nepeněžité.

Nepeněžitým vkladem může být jen majetek, jehož hospodářská hodnota je zjiřitelná a který může společnost hospodářsky využít ve vztahu k předmětu podnikání. Zákon výslovně

⁵⁴ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 153.

⁵⁵ Eliáš, K. a kol.: Obchodní zákoník, Linde Praha 2004, str. 187.

⁵⁶ Eliáš, K. a kol.: Obchodní zákoník, Linde Praha 2004, str. 187.

zakazuje nepeněžitě vklady spočívající v provedení prací nebo poskytnutí služeb. Podobný zákaz obsahuje i německé a rakouské akciové právo. Osobně s tímto zákazem souhlasím, protože v případě jejich povolení by byl základní kapitál v částce odpovídající těmto vkladům pouze nominálním číslem (jakousi „bublinou“) v daném okamžiku nekrytým žádnou skutečnou hodnotou. Je však možné nastolit otázku, zda smí být předmětem nepeněžitě vkladu závazek k vyrobení určitého díla. Osobně se domnívám, že ani toto není možné. Předmětem nepeněžitě vkladu by mohlo být až ono vyrobené dílo, ale nikoliv závazek k jeho výrobě. S určitými výjimkami nemůže být předmětem nepeněžitě vkladu ani pohledávka vůči společnosti (§ 59 odst. 8 obch. z.).

Nepeněžitým vkladem tedy může být např. „jakákoli věc movitá i nemovitá, spoluvlastnický podíl, právo odpovídající věcnému břemeni (ale ne, pokud je vázáno na osobu vkladatele – to je totiž smluvně nepřevoditelné), podnik nebo jeho část (použijí se přiměřeně ustanovení o smlouvě o prodeji podniku), pohledávka (s výjimkou nepostupitelných), právo užívání či požívání (pokud je možné jej zřídit ve prospěch společnosti nebo převést na společnost), nehmotné statky (patenty, práva k průmyslovému vzoru, know-how apod.), cenné papíry a obchodní podíly na jiných společnostech (společnost s ručením omezeným, podíl komanditisty na komanditní společnosti).⁵⁷

Hodnota nepeněžitě vkladu do akciové společnosti se stanoví podle posudku zpracovaného nezávislým znalcem, jmenovaným za tím účelem soudem. Návrh na jeho jmenování podává zakladatel, budoucí zakladatel nebo společnost (dále jen „navrhovatel“). Soud není návrhem osoby znalce vázán. Pokud znalec porušuje závazným způsobem své povinnosti, soud ho na návrh společnosti odvolá. Obchodní zákoník rovněž upravuje minimální obsahovou náplň tohoto posudku.

Návrh a následné jmenování znalce může znít i na více osob. Podle mého mínění by měl navrhovatel v tomto případě již v návrhu stanovit, zda bude těchto více znalců zpracovávat společně jediný posudek, nebo bude vypracovávat každý ze znalců posudek samostatný. Ve druhém případě pak může vzniknout komplikace, pokud se jednotlivé posudky nebudou shodovat (což bude pravděpodobně pravidlem). Pro ocenění nepeněžitě vkladu pak lze doporučit použití posudku znějícího na nejnižší částku, aby bylo zabráněno případnému nadhodnocení vkladu.

Odměnu za zpracování posudku znalce hradí společnost a stanoví se dohodou. V případě, že ke vzniku společnosti nedojde, hradí odměnu společně a nerozdílně zakladatelé. Jestliže se

⁵⁷ Mirčevská, D., Prudík, B.: Vklady do obchodních společností, Grada Publishing 2005, str. 14 – 15.

strany na výši odměny nedohodnou, určí ji na návrh kteréhokoli účastníka soud, který znalce jmenoval.

Pokud hodnota poskytnutých akcií převyšuje hodnotu nepeněžitěho vkladu, bude potřeba rozdíl doplatit v penězích nebo jiným nepeněžitým vkladem, připouští-li to stanovy (popř. zakladatelská smlouva). Pravděpodobně bude možné i splnit celou vkladovou povinnost v penězích a žádat předmět nepeněžitěho plnění zpět.

2.1.4. Emisní kurs akcie

Neméně významným pojmem v procesu zakládání akciové společnosti je emisní kurs akcie. Emisní kurs musí mít každá upisovaná akcie. V § 163a obch. z. je definován jako částka, za niž společnost vydává akcie a zároveň je to „částka, za niž nabývá akcii její první majitel od emitenta“.⁵⁸ Jedná se o tzv. vydání cenného papíru, které je upraveno v § 5 zákona o cenných papírech (zákon č. 591/1992 Sb. v platném znění). Dnem vydání je podle tohoto ustanovení den, kdy splňuje všechny náležitosti pro něj zákonem nebo jiným právním předpisem stanovené a kdy se v souladu se zákonem stanoveným způsobem stane majetkem prvního nabyvatele. Tento případ „je však potřeba odlišit od případů, kdy nabyvatel nabývá akcie od společnosti z jiných důvodů, než je emise“.⁵⁹

V tomto okamžiku mohou v podstatě nastat tři možnosti. Za první situace, kdy je emisní kurs akcií shodný s jmenovitou hodnotou akcií. Za druhé situace, kdy je emisní kurs vyšší (tzv. vydání nad pari) a za třetí, kdy je naopak nižší (tzv. vydání pod pari). Posledně jmenovaný případ je zákonem výslovně zakázán. (§ 163a odst. 1 obch. z.). Stejný zákaz platí i v německém a rakouském právu. Důvodem tohoto zákazu je vytvoření majetku o hodnotě minimálně se rovnající částce základního kapitálu zapsané do příslušného rejstříku.

Připuštění nižšího emisního kursu než je jmenovitá hodnota akcií (popř. hodnota připadající na jednu kusovou akcii v německém a rakouském právu – viz dále) by vedlo k nepřipustnému vytvoření tzv. „fiktivního základního kapitálu“, který by byl vykazován pouze určitým číslem, ale nebyl by kryt žádnou majetkovou hodnotou, což by bylo zcela v rozporu se základním smyslem jeho vytváření.

Co se týče vyššího emisního kursu, tvoří rozdíl mezi emisním kursem a jmenovitou hodnotou akcií emisní ážio. To není vkladem do základního kapitálu společnosti, ale je vlastním zdrojem a zvyšuje tedy vlastní kapitál.

⁵⁸ Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 403.

⁵⁹ Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 403.

Pokud částka placená na splacení emisního kursu akcií nebo hodnota splaceného nepeněžitého vkladu je nižší než emisní kurs, započte se plnění nejprve na emisní ážio. V případě, že částka placená na splacení emisního kursu nebo hodnota splaceného nepeněžitého vkladu nepostačuje na splacení splatné části jmenovité hodnoty všech upsaných akcií, započítává se postupně na splacení splatné části jmenovitých hodnot jednotlivých akcií, pokud nebude v souladu se stanovami dohodnuto něco jiného (§ 163a odst. 2 obch. z.). Jak je vidět, je toto pravidlo obchodního zákoníku pouze dispozitivní, a proto může být tato otázka řešena mezi společnostmi a nabyvatelem odlišně (např. tak, že se částka přesahující emisní ážio nebude započítávat postupně na jednotlivé akcie, ale rovnoměrně na všechny). Ve stanovách ale nesmí být v žádném případě určeno, že se zaplacená částka bude nejprve započítávat na jmenovitou hodnotu akcií. Ustanovení o započítávání nejprve na emisní ážio je totiž kogentní.

Rozdíl mezi hodnotou nepeněžitého vkladu (který je umožněn pouze u zakladatelů) a jmenovitou hodnotou akcií, které mají být vydány akcionáři jako protiplnění, se považuje za emisní ážio, pokud stanovy, zakladatelská smlouva (listina) nebo usnesení valné hromady neurčují, že tento rozdíl nebo jeho část je společnost povinna vyplatit upisovateli nebo že jde o tvorbu rezervního fondu. Rozdíl v přístupu k peněžitým a nepeněžitým vkladům je podle mého názoru v tomto směru pochopitelný, protože u peněžitého vkladu je snadné splatit přesně jen jmenovitou hodnotu akcií popř. jejich jmenovitou hodnotu a emisní ážio. Naopak u vkladu nepeněžitého je mnohem pravděpodobnější, že jeho hodnota bude určitým způsobem převyšovat hodnotu za tento vklad poskytnutých akcií (případně této hodnoty nedosáhne – viz výše).

Pokud je příplatek použit na tvorbu rezervního fondu, nejedná se v tomto rozsahu o emisní kurs akcií.⁶⁰ Vzhledem k § 155 odst. 7 obch. z., který stanoví povinnost zacházet se všemi akcionáři stejně, bude možné dospět k závěru, že „příplatek na tvorbu rezervního fondu lze uložit pouze všem upisovatelům ve stejném rozsahu, nebo žádnému z nich“.⁶¹

2.1.5. Stanovy

Stanovy jsou jedním z klíčových dokumentů v životě akciové společnosti (jsou základem upravujícím vnitřní právní vztahy společnosti a jejích společníků) a podle českého práva druhým zakladatelským dokumentem (podle německého a rakouského dokumentem jediným – viz příslušná kapitola). Jinými slovy „plní funkci společenské smlouvy ve vlastním slova

⁶⁰ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1652.

⁶¹ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1652.

smyslu“.⁶² Jejich návrh je součástí zakladatelské smlouvy (listiny) a jsou schvalovány ustavující valnou hromadou nebo zakladateli (v případě simultánního založení) v jejím právním postavení. Pro jejich podstatný význam proto považují za správné věnovat jim samostatnou kapitolu (viz dále).

2.1.6. Zatímní list

Posledním z pojmů v tomto přehledu je zatímní list. Podle § 176 obch. z. ho vydává společnost bez zbytečného odkladu po zápisu společnosti do obchodního rejstříku upisovateli v případě, že tento nesplatil celý emisní kurs upsané akcie před tímto zápisem. Zatímní list nahrazuje všechny jím upsané a nesplacené akcie jednoho druhu. Zatímní list je výslovně uveden mezi cennými papíry i v zákoně o cenných papírech (zák. č. 513/1992 Sb. v platném znění).

I pro zatímní list má zákon v ustanovení následujícího odstavce § 176 obch. z. předepsány některé povinné obsahové náležitosti (označení „zatímní list“, firmu, sídlo a výši základního kapitálu společnosti atd.).

Zatímní list je ze zákona (§ 176 odst. 3 obch. z.) cenným papírem na řad (i když nahrazuje upsané akcie na majitele), se kterým jsou spojena práva vyplývající z akcií, které zatímní list nahrazuje, a povinnost splatit jejich emisní kurs. Smí být vydán pouze v listinné podobě. Z důvodu, že nepeněžité vklady musí být ze zákona zcela splaceny před zápisem společnosti, nepřipadá v úvahu vydání zatímní listu nahrazujícího akcie, jejichž emisní kurs má být splacen nepeněžítým vkladem.

Jestliže vlastník tohoto listu jej převede na jinou osobu před splacením emisního kursu nesplacených akcií, ručí za splacení zbytku emisního kursu. To znamená, že přestává být přímým dlužníkem společnosti a stává se ze zákona ručitelem. Toto ručení se řídí obecnou úpravou ručení v obchodním zákoníku, neboli ustanoveními § 303 – 312 obch. z.⁶³ V případě, že zatímní list nebo jeho rubopis zní na jméno několika osob, jsou tyto osoby zavázány ke splacení nesplaceného emisního kursu akcií nahrazených tímto zatímním listem společně a nerozdílně.

Na zatímní list se použijí obdobně ustanovení o akciích na jméno. Pokud zatímní list nahrazuje nesplacené akcie na jméno, jejichž převoditelnost je podle stanov společnosti omezena, je stejným způsobem omezena i převoditelnost zatímního listu (stanovy proto

⁶² Eliáš, K.: *Akciová společnost*, Linde Praha 2000, str. 151.

⁶³ Faldyna, F. a kol.: *Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000*, str. 423.

nemohou obsahovat žádnou zvláštní úpravu pro omezení převoditelnosti zatímních listů).⁶⁴ Podle mého názoru tento výslovný zákonný požadavek plyne i ze samotné povahy zatímního listu jako cenného papíru zastupujícího akcie. Je absolutně nemyšlitelné, aby převoditelnost zastupujícího cenného papíru (zatímního listu) představujícího stejná práva a povinnosti (s výjimkou povinnosti splatit emisní kurs) byla snadnější nebo obtížnější než převoditelnost zastoupeného cenného papíru (v tomto případě akcie).

Co se týče výměny zatímního listu za akcie, vyzve na základě § 176 odst. 5 obch. z. představenstvo bez zbytečného odkladu po splacení emisního kursu nesplacených akcií akcionáře, aby předložil zatímní list k výměně za akcie nebo na jeho žádost tuto výměnu provede. Plyne z toho, že povinnost počáteční aktivity je na straně společnosti. Akcionář žádat o výměnu sice může, ale v žádném případě nemusí. Neznamená to však, že by nebyla od akcionářů vyžadována aktivita žádná – viz. povinnost předložit zatímní list společnosti.

Pokud dojde k tomu, že bude splacen emisní kurs jen některých nesplacených akcií, vymění společnost tento zatímní list za akcie, jejichž emisní kurs splacen byl a za nový zatímní list o jmenovité hodnotě tvořené součtem dosud nesplacených akcií, které nový zatímní list nahrazuje. Pro postup při výměně zatímního listu za akcie nebo za nový zatímní list se použije přiměřeně ustanovení obchodního zákoníku upravující snížení jmenovité hodnoty listinných akcií nebo nesplacených akcií, na které byly vydány zatímní listy (§ 213a odst. 2 obch. z.). Pokud má být vyměněn zatímní list za zaknihované akcie, postupuje společnost při vydání zaknihovaných akcií podle zvláštního zákona bez zbytečného odkladu po vrácení zatímního listu. Tímto zvláštním zákonem je od 1. května 2004 zákon číslo 256/2004 Sb. o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen ZPKT).

Upisovatel je povinen podle § 177 obch. z. splatit emisní kurs upsaných akcií v době určené ve stanovách, nejpozději však do jednoho roku od vzniku společnosti [tím není dotčeno ustanovení § 175 odst. 1 písm. b) stanovící nutnost splatit část emisního kursu jako podmínka platného konání ustavující valné hromady].

V případě porušení tohoto zákonného příkazu vyplývají z obchodního zákoníku následující negativní důsledky⁶⁵:

- 1) při porušení povinnosti zcela nebo zčásti, zaplatí upisovatel z nesplacené částky úroky z prodlení určené ve stanovách, jinak ve výši 20 % ročně,

⁶⁴ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1769.

⁶⁵ Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 425.

- 2) představenstvo podá žalobu na splacení emisního kursu akcií proti prodlévajícím akcionářům podle § 182 odst. 1 písm. d) obch. z., ale možnost podat žalobu je připuštěna obecně i bez tohoto ustanovení obchodního zákona,
- 3) akciová společnost může snížit základní kapitál upuštěním od vydání akcií v rozsahu, v jakém jsou upisovatelé v prodlení podle § 213d obch. z.,
- 4) společnost uplatní tzv. kaduční řízení upravené v § 177 odst. 3 – 7 obch. z. Jeho postup je následující. Jestliže upisovatel nesplatí emisní kurs upsaných akcií nebo jeho splatnou část, vyzve jej představenstvo, aby ji splatil ve lhůtě, kterou určí stanovy společnosti, jinak ve lhůtě do 60 dnů od doručení výzvy. Pokud upisovatel dlužnou sumu splatí, zůstává akcionářem se všemi právy. Po marném uplynutí této lhůty vyloučí představenstvo upisovatele ze společnosti a vyzve jej, aby vrátil zatímní list v přiměřené lhůtě, kterou mu určí, pokud nepřijme v souladu se zákonem a stanovami společnosti jiné opatření. Vyloučení se může týkat jen nesplacených akcií. To znamená, že pokud tentýž upisovatel některé akcie splatil v plném rozsahu a některých se dostal do prodlení, zůstává v rozsahu splacených akcií akcionářem společnosti.

Protože předpokládám, že upisovatel (a to jak zakladatel v zakladatelské smlouvě či listině, tak i ostatní osoby v listině upisovatelů) úpis akcií myslel vážně a prodlení tedy nebylo jeho úmyslem, považuji za správné, aby společnost v každém případě nejprve písemně vyzvala tohoto akcionáře ke splnění jeho povinnosti a zároveň ho upozornila, kterou popř. které z uvedených možností hodlá uplatňovat. Jinak řečeno: Přestože zákon předchozí výzvu výslovně považuje pouze u kadučního řízení, považuji za správné, aby tato výzva byla uskutečněna vždy.

Vyloučený upisovatel ručí společnosti za splacení emisního kursu jím upsaných akcií. To znamená, že „v rozsahu vyloučení přestal být dlužníkem společnosti, ale ze zákona se stal ručitelem za splacení dlužného emisního kursu“.⁶⁶

V případě, že dojde k vrácení zatímního listu ve stanovené lhůtě, stává se jeho vlastníkem společnost a je povinna jej na základě ustanovení § 161b odst. 3 obch. z. do 18 měsíců zcizit. Jedná se o jeden z projevů zásady vytvoření a udržení základního kapitálu alespoň v minimálním zákonem předpokládaném rozsahu a zároveň zásady zákazu nabývání vlastních akcií, předchozí zásadu naplňující.

Pokud vyloučený upisovatel v určené lhůtě zatímní list nevrátí, prohlásí představenstvo tento zatímní list za neplatný. Toto rozhodnutí má představenstvo povinnost uveřejnit

⁶⁶ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1774.

způsobem určeným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady. Písemné oznámení o tom zašle upisovateli a současně rozhodnutí zveřejní v Obchodním věstníku. Namísto neplatného zatímního listu vydá představenstvo nový zatímní list nebo akcie osobě schválené valnou hromadou, která splatí emisní kurs těchto akcií. Z uvedeného vyplývá, že vydání nového zatímního listu nebo akcií musí předcházet konání valné hromady, která kromě jiného rozhodne o osobě, které má být tento cenný papír (popř. cenné papíry) vydán.

Majetek, který získá společnost prodejem vráceného zatímního listu nebo vydáním nového či vydáním akcií, použije k vrácení plnění poskytnutého vyloučeným upisovatelem na splacení emisního kursu akcií upsaných vyloučeným upisovatelem, ovšem po započtení nároků vzniklých společnosti z porušení jeho povinností. Nesplnění této povinnosti by podle mého názoru bylo bezdůvodným obohacením společnosti ve smyslu § 451 občanského zákoníku, což se ale samozřejmě týká pouze částky převyšující nároky společnosti za upisovatelem.

Zároveň je potřeba vzít v úvahu, že na základě § 186c odst. 2 písm. a) obch. z. akcionář po dobu prodlení nemůže vykonávat hlasovací právo se zatímním listem spojené.

3. ZALOŽENÍ SPOLEČNOSTI NA ZÁKLADĚ VEŘEJNÉ NABÍDKY AKCIÍ (SUKCESIVNÍ ZALOŽENÍ)

O sukcesivní způsob založení akciové společnosti se jedná v těch případech, kdy zakladatel nebo zakladatelé zabezpečují vytvoření základního kapitálu převyšujícího jmenovitou hodnotu jimi upsaných akcií veřejnou nabídkou akcií. Ze znění § 164 odst. 1 obch. z. vyplývá, že jediný možný způsob upsání akcií, které nebyly upsány zakladateli, je veřejná nabídka akcií. Z tohoto důvodu „je třeba rozlišovat mezi zakladateli (zakladatelem), kteří se podíleli na vytvoření zakladatelské smlouvy (listiny), a upisovateli (subskribenty), kteří reagují na veřejnou nabídku akcií“.⁶⁷

3.1. Základní pojmy

3.1.1. Veřejná nabídka akcií

Akcie je podle § 3 odst. 2 písm. a) zákona č. 256/2004 Sb. o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen ZPKT) investiční cenný papír. § 34 odst. 1 téhož zákona definuje veřejnou nabídku investičních cenných papírů jako jakékoli jednání, kterým se sděluje širšímu okruhu

⁶⁷ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str.159.

osob dostatek informací o nabízených cenných papírech a podmínkách pro jejich nabytí, které investor potřebuje pro své rozhodnutí pro koupi nebo úpis těchto cenných papírů. Protože je tento způsob získávání finančních prostředků od předem neznámých fyzických a právnických osob (investorů) přece jen spojen se zvýšeným rizikem, je z důvodu jejich ochrany podřízen doзору Komise pro cenné papíry.

Jak určuje § 164 obch. z., je třeba veřejnou nabídku vhodným způsobem uveřejnit a její obsah nelze měnit (tzn. změny jsou možné pouze do jejího uveřejnění). Co je to vhodné uveřejnění musí vyřešit zakladatelé samostatně s ohledem na cíle a předmět podnikání (činnosti) budoucí akciové společnosti. Bude se zpravidla jednat o publikaci v denním tisku nebo zveřejnění v Obchodním věstníku, ale v úvahu připadají i jiné formy oznámení (podoba reklamního letáku, internet). Co je podstatné, musí se jednat o takový způsob uveřejnění, aby „veřejnost skutečně měla možnost se s danou veřejnou nabídkou seznámit. Proto není možné za uveřejnění považovat např. vyvěšení výzvy na veřejnosti nepřístupném místě“.⁶⁸

V každém upisovacím místě musí být k nahlédnutí návrh stanov. Ze zákona však nevyplývají právní důsledky plynoucí z porušení tohoto příkazu. Ale z důvodu, že návrh stanov je povinně součástí veřejné nabídky akcií a každý zájemce o úpis má možnost se s ním seznámit, nebude tímto důsledkem pravděpodobně neplatnost úpisu. Zároveň si totiž myslím, že kdyby tomu tak bylo, došlo by k nežádoucí situaci, kdy by došlo k porušení zákonného příkazu ze strany zakladatelů (popř. zakladatele), ale negativní důsledky tohoto porušení by dopadly především na upisovatele upisující v listině upisovatelů, a to i v případě jejich dobré víry. Nevylučuje to však „odpovědnost za případnou škodu, která by tímto nedostatkem byla způsobena“.⁶⁹

3.1.2. Prospekt cenného papíru (akcie)

Nejpozději současně s veřejnou nabídkou akcií musí být uveřejněn i prospekt cenného papíru, popřípadě užší prospekt cenného papíru (dále již jen „prospekt“), ledaže zvláštní právní předpis prospekt nevyžaduje. Prospekt cenného papíru je vyžadován v případě, že je pro tento cenný papír (akcii) podána žádost k obchodování na regulovaném trhu, jinak postačí užší prospekt. Zároveň musí být splněny i další podmínky stanovené zvláštním právním předpisem. Např. ta, že dokument oznamující veřejnou nabídku akcií nesmí obsahovat údaje, které jsou v rozporu s obsahem prospektu cenného papíru, musí obsahovat informaci o tom, kde je tento prospekt uveřejněn a nesmí obsahovat nesprávné, klamavé nebo zavádějící

⁶⁸ Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 404.

⁶⁹ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1661.

informace (§ 34 odst. 5 ZPKT). Jinými slovy je potřeba, aby prospekt plnil svou hlavní úlohu jednoho z informačních zdrojů pro investory.

Prospekt musí být před uveřejněním doručen Komisi pro cenné papíry a před schválením prospektu Komisi nesmí být veřejná nabídka akcií uveřejněna. Kdyby došlo k porušení tohoto ustanovení a na základě takové veřejné nabídky došlo k úpisu akcií, byla by podle mého mínění jednoznačným důsledkem neúčinnost úpisu. Argumentem je podle mne to, že nebyly řádně splněny všechny podmínky požadované zákonem pro veřejnou nabídku, čehož důsledkem je neplatnost této nabídky a následná neúčinnost úpisu, neboť je pojmově vyloučena účinnost úpisu na základě neplatné nabídky.

ZPKT dále upravuje obsahové náležitosti prospektu (podrobnosti pak uvádí vyhláška č. 263/2004 Sb. o minimálních náležitostech prospektu cenného papíru a užšího prospektu cenného papíru), veřejné nabídky cenných papírů (a tedy i akcií), jakož i určení, co veřejnou nabídkou není (a prospekt cenného papíru není tudíž potřeba).

Pokud by pro zakladatele akciové společnosti bylo uvedení některých jeho náležitostí jen těžko nebo vůbec splnitelné, mohou (popř. může) využít ustanovení § 35 odst. 7 ZPKT (popř. § 51 odst. 5 téhož zákona) a požádat o zúžení prospektu. Komise pro cenné papíry toto zúžení může (tzn. nemusí) povolit, pokud se tím prospekt nestane klamavým a pokud bude zúžen pouze o náležitosti taxativně vyjmenované v tomto ustanovení zákona.

Každá podstatná změna nebo významná nepřesnost v údajích obsažených v prospektu cenného papíru, ke které dojde nebo je zjištěna mezi schválením prospektu a koncem závaznosti veřejné nabídky, má za následek povinnost předložit Komisi ke schválení dodatek a uveřejnit ho stejným způsobem jako prospekt cenného papíru. Za podstatnou změnu je považována taková změna, která je způsobilá ovlivnit přesné a správné posouzení cenného papíru (akcie) nebo jeho emitenta (budoucí akciovou společnost). Důsledky nesplnění této povinnosti by byly podle mého mínění stejné jako u chybějícího prospektu, protože by upisovatelé upisovali na základě znalosti podmínek veřejné nabídky, která by však neodpovídala skutečnosti.

Je však třeba mít na paměti, že v době vzniku této práce projednává Senát České republiky návrh zákona schválený Poslaneckou sněmovnou 7. prosince 2005, kterým má dojít ke změnám ZPKT.⁷⁰ Hlavním důvodem této novely je především transpozice několika směrnic Evropských společenství. Jednou ze zásadních změn by mělo být především zrušení dosavadního dělení prospektů na prospekt a užší prospekt, a tedy zavedení jednotného

⁷⁰ Zdroj: Zahrádka, L., Změny zákona o podnikání na kapitálovém trhu v cílové rovině, www.e-pravo.cz, 11.1.2006.

prospektu pro všechny účely jeho použití. Změnám neunikne ani vnitřní členění prospektu a zároveň dojde k zavedení větší variability prospektů pro různé případy nabídek a různé druhy cenných papírů. Navíc by měl po této novele ZPKT umožňovat vydání tzv. „základního prospektu“, který bude obsahovat informace společné pro více emisí a nemusí tedy obsahovat jejich detaily. Konečné podmínky jednotlivých emisí budou doplňovány až následnými dodatky.

3.1.3. Úpis (subskripce)

Jedná se o právní jednání bezprostředně navazující na uveřejněnou veřejnou nabídku. Jinými slovy jde o reakci veřejnosti na tuto nabídku. Ze zákona nevyplývá, „v jaké lhůtě předem má být výzva k upisování uveřejněna, ale z praktických důvodů by bylo vhodné, aby mezi uveřejněním výzvy a zahájením úpisu byla ponechána určitá časová prodleva, sloužící zainteresované veřejnosti k seznámení se s podmínkami úpisu a rozhodnutí se, zda budou na tuto výzvu reagovat“.⁷¹ Bude-li upisování probíhat na více místech najednou, je potřeba zajistit, aby doba pro upisování začala shodně ve stejném termínu a aby byla propojena všechna upisovací místa, což by vzhledem k současnému stavu techniky neměl být žádný problém.

K upsání akcie na základě veřejné nabídky akcií dochází zápisem do listiny upisovatelů (§ 165 obch. z.). Úpis je třeba chápat jako „právní úkon subjektů (fyzických i právnických osob) odlišných od zakladatelů (kteří upsali své akcie v zakladatelské smlouvě), které na sebe upsáním berou povinnost splatit emisní kurs upsaných akcií“.⁷² Je třeba mít na paměti, že „z pouhého ústního příslibu nevzniká ani vznikající akciové společnosti nárok, ani upisovateli závazek k plnění“.⁷³ Zápis zahrnuje počet, jmenovitou hodnotu, formu, podobu, popřípadě druh upisovaných akcií, emisní kurs upsaných akcií, lhůty pro splácení upsaných akcií, firmu nebo název a sídlo právnické osoby nebo jméno a bydliště fyzické osoby, která je upisovatelem, a podpis, jinak je upsání neúčinné (nastávají následky předvídané § 167 odst. 2 obch. z.). Zákonodárce tímto výčtem a stanovením neúčinnosti zdůrazňuje význam tohoto právního úkonu.

„K neúčinnosti úpisu konkrétního upisovatele postačí neuvedení byť jen jediného povinného údaje a může tedy účinně upisovat další osoba“.⁷⁴ Podpis upisovatele podle zákona nemusí být v tomto případě úředně ověřen. Toto ustanovení je reakcí na v minulosti

⁷¹ Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 406.

⁷² Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 406.

⁷³ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 161.

⁷⁴ Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: Akciové společnosti, 5. přepracované vydání, C. H. Beck Praha 2003, str. 53.

vznikající problémy s tím, že ustanovení § 63 obch. z. vyžaduje pro právní úkony, týkající se založení společnosti, písemnou formu s úředně ověřenými podpisy. Účelovou interpretací se sice i tehdy dospělo k závěru, že ověření v tomto případě není potřeba, ale nejednalo se o ideální řešení, neboť ustanovení § 165 obch. z. není považováno za zvláštní normu vůči obecnému § 63 obch. z.

V literatuře se objevují dva názory na právní povahu úpisu. Jeden tábor hájí stanovisko, že se jedná o zvláštní jednostranně zavazující jednání. Druhý, že se jedná o smlouvu. Tento názor zastávám i já, přičemž veřejnou nabídku akcií považuji za ofertu a úpis v listině upisovatelů za akceptaci. Za specifikum této smlouvy považuji pouze to, že její uzavření nepředchází kontraktační proces. Upisovatel má pouze možnost na podmínky veřejné nabídky přistoupit a určitý počet akcií upsat, nebo s podmínkami nesouhlasit a na veřejnou nabídku nereagovat. Pokud by však upisovatel měl zájem na jiných podmínkách úpisu, nebo by chtěl např. získat účast na zakládané společnosti prostřednictvím věcného vkladu, by toho možné docílit jedině odvoláním veřejné nabídky a následným vypracováním nové zakladatelské smlouvy, ve které by tento zájemce byl již jedním ze spoluzakladatelů. Z tohoto důvodu doporučuji při uveřejnění podmínek veřejné nabídky si zároveň vyhradit určitou lhůtu pro její odvolání, a to i pro případy, kdy by již na základě této nabídky došlo k účinnému úpisu jiných osob.

„Na stranu tohoto druhého názoru se přiklonil i Nejvyšší soud České Republiky v usnesení 32 Cdo 2963/99-94 z 9. 2. 2000“.⁷⁵ V odůvodnění uvedl, že: „I když obchodní zákoník upisování akcií výslovně za uzavření smlouvy neoznačuje, z povahy celého procesu upisování a ze zákonem stanoveného postupu zcela jednoznačně vyplývá, že jde o proces uzavírání smlouvy (...).“

Na základě veřejné nabídky akcií nelze upisovat akcie nepeněžitými vklady (jinak je tomu např. v Rakousku – viz dále). To se samozřejmě nevztahuje na zakladatele, neboť ti neupisují na základě veřejné nabídky. Poznámám pouze, že i české právo původně umožňovalo plnit uhrazovací povinnost nepeněžitými vklady i v případě upisovatelů upisujících v listině upisovatelů.

Upisovatel je povinen splatit určitou minimální část (nebo celou část) emisního kursu upsaných akcií podle ustanovení veřejné nabídky akcií. Ta však nesmí určovat méně, než je minimální rozsah stanovený zákonem. Ten přikazuje splatit případné emisní ážio a alespoň 10 % jmenovité hodnoty upsaných akcií v době a na účet u banky, které jsou určeny

⁷⁵ Eliáš, K.: *Akciová společnost*, Linde Praha 2000, str. 161.

zakladateli ve veřejné nabídce akcií. Tento zvláštní účet zřizuje podle § 163a odst. 4 obch. z. správce vkladu na firmu zakládané společnosti. Banka nesmí umožnit disponovat se splacenými vklady na tomto účtu před zápisem společnosti do obchodního rejstříku, ledaže bude prokázáno, že se jedná o úhradu zřizovacích výdajů nebo o vracení vkladů upisovatelům. Nesplní-li upisovatel tuto povinnost, je upsání taktéž neúčinné („jedná se o rozvazovací podmínku upsání akcií“⁷⁶).

Za předpokladu, že veřejná nabídka akcií nepožadovala splacení celého emisního kursu, musí být další část splacena do konání ustavující valné hromady (viz dále). „Pokud by se upisovatel dostal do prodlení až s další splátkou (tzn. po splacení minimální části emisního kursu), neúčinnost úpisu nenastává. Nastávají však obecné důsledky prodlení se splácení emisního kursu předvídané stanovami a zákonem“⁷⁷ (viz výše).

V této souvislosti ještě poznamenám, že ustanovení o zvláštním vázaném účtu bylo do obchodního zákoníku přidáno až zákonem č. 370/2000 Sb. za účelem ochrany upisovatelů pro případ neúčinnosti úpisu, kdy se postupuje podle § 167 odst. 2 obch. z. (vracení vkladů společně s úrokem). Mohlo by totiž dojít k tomu, že „by zakladatelé již neměli prostředky na splnění této povinnosti, pokud by je již před tím po právu nebo protiprávně použily“⁷⁸.

Po upsání navrhovaného základního kapitálu mohou zakladatelé nebo zakladatel další upisování odmítnout, nestanoví-li zakladatelská smlouva (listina) něco jiného. „Rozhodnutí o odmítnutí dalšího úpisu může být učiněno nejen po skončení upisování, ale i v jeho průběhu, pokud zakladatelé zjistí, že již byla navrhovaná výše základního kapitálu plně pokryta“⁷⁹. Rozhodnutí v průběhu připadá v úvahu zejména v případě, že zakladatelská smlouva (listina) další úpis nepovoluje. Jestliže tak neučiní, rozhodne o přijetí nebo odmítnutí upsání akcií, k němuž došlo po dosažení upsání navrhovaného základního kapitálu, ustavující valná hromada.

Pokud ale zakladatelská smlouva (listina) upsání akcií převyšující navrhovaný základní kapitál nepřipouští, musí zakladatelé nebo zakladatel další upisování odmítnout vždy, a to pravděpodobně hned v okamžiku, kdy zjistí, že již byly účinně upsány akcie pokrývající navrhovanou výši základního kapitálu.

Pokud zakladatelé (zakladatel) odmítnou upsání dalších akcií a již došlo ke splacení části emisního kursu, jsou zakladatelé (zakladatel) povinni společně a nerozdílně bez zbytečného odkladu vrátit upisovateli částku zaplacenou po upsání akcií spolu s úrokem ve výši úroku

⁷⁶ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1643.

⁷⁷ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1671.

⁷⁸ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1657.

⁷⁹ Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 407.

obvykle poskytovaného bankami podle smlouvy o běžném účtu ke dni, kdy vznikla povinnost vrátit zaplacenou částku, v místě, v němž má mít budoucí společnost sídlo (§ 167 odst. 2 obch. z.). Jedná se o obecný zákonem stanovený důsledek neúčinnosti úpisu. „Ohledně úroku nejde o úrok z prodlení, nýbrž o odměnu za dočasné přenechání peněžních prostředků“.⁸⁰

3.1.4. Neúčinnost úpisu

Kromě případů neúčinnosti upisování uvedených výše, je upisování neúčinné tehdy, jestliže do konce lhůty vyhlášené ve veřejné nabídce akcií nedosáhne jmenovitá hodnota účinně upsaných akcií výše navrhovaného základního kapitálu. Tato situace „bude nejčastěji důsledkem nezájmu veřejnosti o nabízené akcie nebo neúčinnosti jednotlivých úpisů“.⁸¹ Zákon však ještě dává zakladatelům možnost neúčinnost úpisu zvrátit tím, že tito (nebo jen některý z nich) chybějící akcie upíší sami. Musí k tomu ale dojít ve lhůtě jednoho měsíce od skončení lhůty pro upisování, jinak je upisování nevratně neúčinné.

V této souvislosti pouze poznamenám, že jsem byl původně zastáncem zrušení tohoto časového omezení. Argumentem bylo to, že jako je věcí zakladatelů (zakladatele), zda chtějí zhojit neúčinnost úpisu nebo nikoli, je jejich věcí i otázka, kdy toto rozhodnutí učiní. Později jsem ale tento názor přehodnotil, protože by pravděpodobně docházelo k situacím, kdy by nedošlo k dostatečnému úpisu akcií, zakladatelé by otáleli s rozhodnutím, zda tento nedostatek vlastním úpisem napraví nebo nikoli, a osoby, které již na základě svého úpisu v listině upisovatelů nějakou částku zaplatily, by tak ani nebyly akcionáři (společnost by ještě nebyla ani založena), ani by nemohly disponovat svými finančními prostředky.

Je-li upisování akcií podle tohoto zákona neúčinné, nastupují obecné výše uvedené následky (§ 167 odst. 2 obch. z.). Náklady, které vznikly v souvislosti s neúspěšným pokusem o založení společnosti, nesou plně zakladatelé.

V případě, že trvá zájem zakladatelů na založení společnosti, nezbyvá v takovém případě, než provést dosud provedené úkony znovu. Tzn. vydat novou, případně upravit stávající zakladatelskou smlouvu (listinu), vydat novou veřejnou nabídku akcií se všemi zákonnými náležitostmi a nechat proběhnout nový úpis. Druhou možností by pak bylo rozhodnout se pro simultánní způsob založení společnosti (což ovšem asi narazí na nedostatek finančních prostředků ze strany zakladatelů).

⁸⁰ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1677.

⁸¹ Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 408.

3.1.5. Lhůty

Co se týče lhůt stanovených ke splácení, jsou na základě § 168 obch. z. upisovatelé, kteří upsali akcie na základě veřejné nabídky akcií, povinni splácet upsané akcie ve lhůtách stanovených v listině upisovatelů. Upisovatelé, kteří upsali akcie v zakladatelské smlouvě (listině), jsou povinni splácet akcie ve lhůtě uvedené tam. Pro obě skupiny pak platí, že na základě § 177 odst. 1 musí dojít ke splacení upsaných akcií ve lhůtě určené stanovami, nejpozději však do jednoho roku od vzniku společnosti. Případné emisní ážio a alespoň 30 % jmenovité hodnoty upsaných akcií jsou upisovatelé povinni splatit nejpozději do zahájení ustavující valné hromady. Nepeněžitě vklady musí být splaceny plně do zápisu společnosti [je to jedna z podmínek povolení zápisu soudem - § 175 odst. 1 písm. b) obch. z.].

3.1.6. Potvrzení správce vkladu

Při splacení vkladu nebo jeho části před zápisem společnosti do obchodního rejstříku vydá správce vkladu upisovateli písemné potvrzení (§ 168 odst.2 obch. z.).

Z dikce tohoto ustanovení lze soudit, že je povinen toto potvrzení vydat vždy (tzn. i když ho upisovatel nechce). Pokud dojde ke splacení další části vkladu, je správce povinen vyměnit staré potvrzení za nové znějící na novou částku. Důvodem je nemožnost dosud neexistující akciové společnosti vydávat jakékoli cenné papíry (takže ani zatímní listy, ani akcie).

Po zápisu společnosti do obchodního rejstříku vymění tato toto potvrzení bez zbytečného odkladu za zatímní list, pokud jde o upsané akcie, jejichž emisní kurs nebyl splacen v plném rozsahu, a za akcie, u nichž již byl jejich emisní kurs zcela splacen. Vyplývá z toho, že po splnění stanovených podmínek má akcionář na vydání příslušného cenného papíru právní nárok. Přestože z obchodního zákoníku jednoznačně nevyplývají důsledky nevydání zatímních listů nebo akcií ze strany společnosti, podle § 155 odst. 1 obch. z. nemá porušení této povinnosti vliv na nabytí účasti v akciové společnosti a výkon akcionářských práv. „Akcionář je však zbaven možnosti disponovat svým podílem nebo podíly na akciové společnosti, a z tohoto důvodu vznikne odpovědnost společnosti za případnou škodu mu tím způsobenou. Samozřejmě se může též domáhat vydání zatímních listů nebo akcií cestou žaloby“.⁸²

Je však třeba vyřešit otázku, jak postupovat v případě ztráty uvedeného potvrzení. Protože potvrzení správce vkladu není cenným papírem, nemůže v něm být inkorporován nárok jeho majitele na vydání zatímního listu (popř. akcií). Tento nárok vyplývá z úpisu a zaplacení

⁸² Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1682.

požadované části (nebo celého) emisního kursu upsaných akcií. Proto se domnívám, že je společnost povinna při splnění uvedených podmínek zatímní list nebo akcie vydat i bez předložení tohoto potvrzení. Správce vkladu by proto měl mít dostatečnou evidenci o přijatých platbách i osobách, které tyto platby poskytly.

V této souvislosti ještě poznamenám, že podle § 60 odst. 1 obch. z. může být správcem vkladu jeden ze zakladatelů pověřený tím v zakladatelské smlouvě (listině). Správcem peněžitého vkladu může být pověřena i banka, i když není zakladatelem. Osobně mi však připadá uvedené ustanovení zákona zbytečně přísné. Domnívám se, že v tomto případě by ničemu neuškodilo připustit k výkonu správce vkladu i jiné osoby pod podmínkou, že se na takové osobě zakladatelé shodnou (s výjimkou jediného zakladatele). V takovém případě by však bylo vhodné stanovit pro správce vkladu v zákoně určité podmínky, např. že se v posledních několika letech nedopustil trestného činu majetkové povahy.

Literatura upozorňuje na „časté nepochopení tohoto procesu v praxi, při němž dochází k vydávání zatímních listů již před zápisem společnosti do obchodního rejstříku a tím dochází k záměně funkce zatímního listu a potvrzení správce vkladu“.⁸³

3.2. Ustavující valná hromada

Ustavující valná hromada je podle české právní úpravy posledním jednáním nutným k založení společnosti sukcesivním způsobem.

Upisovatelé, kteří splnili své upisovací a uhrazovací povinnosti podle § 165 a 168 obch. z., jsou oprávněni účastnit se ustavující valné hromady. Zákon má v tomto případě jednoznačně na mysli jak upisovatele na základě veřejné nabídky, tak zakladatele upisující v zakladatelské smlouvě (listině). Zakladatelé ji musí svolat tak, aby se konala do 60 dnů ode dne, kdy bylo dosaženo účinného upsání navrhovaného základního kapitálu (§ 169 odst. 1 obch. z.). Nedodržení této lhůty zakladateli má za následek neúčinnost úpisu akcií a vznik účinků s tím spojených (vracení vkladů společně s úrokem). Jak je vidět, rozhodným okamžikem pro počátek běhu této lhůty je okamžik účinného upsání. Její běh se řídí obecnou úpravou § 122 občanského zákoníku. Marné uplynutí této lhůty není možné žádným způsobem zhojit, což znamená, že nekonání se ustavující valné hromady v této lhůtě po dosažení účinného úpisu navrhovaného základního kapitálu znamená definitivní ztroskotání založení akciové společnosti tímto způsobem.

⁸³ Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: Akciové společnosti, 5. přepracované vydání, C. H. Beck Praha 2003, str. 60.

Neexistuje jednotný názor na způsob svolání této ustavující valné hromady. Karel Eliáš např. dovozuje, že je potřeba postupovat analogicky podle předpisů o svolávání valné hromady společnosti s akciemi na jméno, jinými slovy zaslat pozvánku na ustavující valnou hromadu všem upisovatelům.⁸⁴ Na druhé straně existuje názor, že „způsob svolání ustavující valné hromady určuje zakladatelská smlouva a je uveden i ve veřejné nabídce akcií. A protože zákon nepožaduje svolání ustavující valné hromady způsobem stanoveným pro akcie na jméno, je možné použít jakýkoli jiný, v daných poměrech vhodný způsob svolání této valné hromady“.⁸⁵

Osobně se přikláním k druhému názoru, a to ze stejných důvodů – obchodní zákoník nikde výslovně nepožaduje pro svolání ustavující valné hromady postup podle ustanovení upravujícího svolání valné hromady s akciemi na jméno. Samozřejmě to neznámá, že by zakladatelé nemohli tento způsob svolání ustavující valné hromady použít (pouze nemusí).

Ustavující valná hromada se tedy podle zákona může konat (§ 170 obch. z.) pouze za předpokladu, že byly účinně upsány akcie v hodnotě navrhovaného základního kapitálu a bylo splaceno alespoň 30 % jmenovité hodnoty akcií a případné emisní ážio. Je sice možné svolat ustavující valnou hromadu, aniž by byla tato podmínka splněna, ale do zahájení jejího jednání musí k jejímu splnění dojít, jinak musí být odvolána. Kdyby přesto došlo k jednání, v žádném případě by nešlo o platné jednání ustavující valné hromady. Pokud však dosud neuplynula ona zákonem stanovená šedesátidenní lhůta, není problém svolat ustavující valnou hromadu znovu.

Zákon rovněž upravuje, kdy je ustavující valná hromada způsobilá se usnášet. Je tomu v případě, že se jí účastní upisovatelé alespoň poloviny upsaných akcií, kteří mají právo se zúčastnit ustavující valné hromady a hlasovat na ní. V případě, že se nesejde dostatečný počet upisovatelů, je možné svolat ustavující valnou hromadu znovu, ale je nutno mít neustále na zřeteli onu lhůtu 60 dní od účinného upsání navrhovaného základního kapitálu.

Ustavující valné hromadě předsedá při zahájení zakladatel nebo jeden ze zakladatelů zmocněný k tomu ostatními zakladateli anebo jeho zástupce, dokud není zvolen předseda ustavující valné hromady. To znamená, že zákon předpokládá shodu zakladatelů (s výjimkou jediného zakladatele) ohledně osoby předsedající při zahájení této valné hromady. Předseda by měl na počátku především ověřit podmínky platného konání ustavující valné hromady.

⁸⁴ Eliáš, K.: *Akciová společnost*, Linde Praha 2000, str. 164.

⁸⁵ Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: *Akciové společnosti*, 4. vydání, C. H. Beck Praha 2001, str. 55.

Co se týče osoby předsedy ustavující valné hromady, nedomnívám se, že by se muselo nutně jednat o akcionáře zakládané společnosti. Podle mého názoru je rozhodující pouze jeho platné zvolení ustavující valnou hromadou příslušnou většinou.

Pro rozhodnutí ustavující valné hromady se vyžaduje souhlas většiny hlasů přítomných upisovatelů, kteří mají právo zúčastnit se ustavující valné hromady (prostá většina). Přitom je třeba vzít v úvahu, že podle § 171 odst. 2 obch. z. nabývá upisovatel akcií nad původně navrženou výši základního kapitálu hlasovacího práva teprve za předpokladu, že ustavující valná hromada rozhodne o nové výši základního kapitálu tak, že základní kapitál zahrnuje i jím upsané akcie, a to od okamžiku tohoto rozhodnutí. Rozhodnutí schválené touto většinou může stanovit, ve kterých případech se vyžaduje jiná většina nebo souhlas všech přítomných upisovatelů oprávněných k hlasování.

Z uvedeného ustanovení však zcela jasně nevyplývá, zda ona „jiná většina“ může být též menší než prostá. Osobně zastávám názor, že nikoli. Určení prosté většiny v obchodním zákoníku považuji za stanovení určitého „minimálního standardu“, od kterého je sice možné se odchýlit, ale pouze ve smyslu jeho zpřísnění. Je proto možné určit pouze „větší většinu“ (kvalifikovanou). Argumentem může být i samotné znění tohoto ustanovení: „jiná většina nebo souhlas všech“.

Již pro ustavující valnou hromadu platí ustanovení § 186c obch. z., podle něhož se při posuzování způsobilosti valné hromady činit rozhodnutí a při hlasování na valné hromadě nepřihlíží k akciím nebo zatímním listům, s nimiž není spojeno právo hlasovat (prioritní akcie, jimž zákon nebo stanovy nepřiznávají hlasovací právo), nebo pokud nelze hlasovací právo, které je s nimi spojeno, vykonávat, ani k hlasovacím právům, které nevykonává obchodník s cennými papíry nebo jiné osoby podle § 183 odst. 4 obch. z.

Základní funkce ustavující valné hromady (tedy dovršení procesu založení společnosti) vyplývá i ze zákonné úpravy, která uvádí tři rozhodnutí, jež musí tato valná hromada vždy učinit (§ 171 obch. z.). Ta tedy:

- a) rozhoduje o založení společnosti,
- b) schvaluje stanovy společnosti,

c) volí orgány společnosti, jež je podle stanov oprávněna volit valná hromada. Jedná se především o členy dozorčí rady. Ustanovení o volbě členů dozorčí rady zaměstnanci se nepoužije. Toto ustanovení našlo svůj předobraz v německém akciovém zákoně. Dále volí členy představenstva, to však pouze za předpokladu, že podle stanov nemají být voleni dozorčí radou (§ 194 odst. 1 obch. z.). Je třeba poznamenat, že „představenstvo akciové společnosti je konstituováno okamžikem zvolení všech jeho členů v počtu daném

stanovami“.⁸⁶ Není vyloučena ani volba členů dalších orgánů, pokud mají být u té které společnosti podle stanov vytvořeny a zároveň stanovy k jejich volbě opravňují valnou hromadu.

V případě, že zakladatelská smlouva (listina) připustila upsání akcií nad navržený základní kapitál a k tomuto úpisu ze strany veřejnosti také došlo (nebyl zakladateli odmítnut), musí se s tím ustavující valná hromada též vypořádat.

Rozhodne-li tak, že připouští upsání akcií nad navrženou výši základního kapitálu, musí zároveň rozhodnout o jeho nové výši. Je možné připustit zvýšení základního kapitálu o hodnotu všech účinně upsaných akcií nad původně navrženou výši, ale i jen o částku nižší.

V tomto druhém případě je účinné upsání akcií upisovateli, kteří nejdříve upsali akcie do nově stanovené výše základního kapitálu a splnili povinnost podle § 168 odst. 1. Jestliže více osob upsalo akcie ve stejné době (nebo nelze spolehlivě zjistit, kdo upsal dříve), krátí se počet upsaných akcií těmto upisovatelům poměrně. Umožňovala-li krácení počtu upsaných akcií již veřejná nabídka akcií, provede se krácení poměrně podle poměru jmenovitých hodnot akcií do výše základního kapitálu. Pokud se upsání akcií nestalo účinným, použijí se obdobně ustanovení obchodního zákoníku o zániku práv a povinností upisovatelů z úpisu akcií a o vrácení zaplaceného obnosu upisovatelům zakladateli včetně úroku (viz výše).

Další úkol, který by měla ustavující valná hromada zvládnout, je schválení předmětu nepeněžitých vkladů v souladu s posudkem znalce nebo znalců a počet, jmenovitou hodnotu, podobu, formu a druh akcií, které mají být jako protiplnění za ten který vklad vydány. V tomto případě hovoříme o tzv. přínosech (apportech). Ustavující valná hromada má možnost hodnotu nepeněžitěho vkladu podle posudku znalce pouze schválit nebo neschválit, v žádném případě ji nemůže změnit.

Ze znění zákona jednoznačně nevyplývá, zda „má ustavující hromada rozhodovat o všech nepeněžitých vkladech společně a o celkové sumě za ně vydaných akcií, nebo má rozhodovat o každém upisovateli a jeho nepeněžitém vkladu samostatně“.⁸⁷ I já se přikláním k názoru, že ohledně takto zásadní otázky, týkající se práv budoucího akcionáře (velikosti jeho podílu na společnosti), bude správné rozhodovat o každém nepeněžitém vkladu každého jednotlivého vkladatele zvlášť.

Co se týče odchýlení se ustavující valné hromady od zakladatelské smlouvy (listiny), je toto dovoleno, ovšem pouze se souhlasem všech přítomných upisovatelů. Výslovně zakázáno je to však v případě zvýšení základního kapitálu.

⁸⁶ Faldyna, F. a kol.: Obchodní právo, ASPI 2005, str. 446.

⁸⁷ Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 415.

Průběh ustavující valné hromady se osvědčuje notářským zápisem, jehož přílohou je seznam upisovatelů, který obsahuje též jmenovitou hodnotu akcií upsaných každým z nich, jakož i výši splacené části emisního kursu jím upsaných akcií a seznam zvolených členů orgánů společnosti. Z uvedeného jednoznačně vyplývá, že notář je další osobou, která musí být přítomna jednání ustavující valné hromady. Seznamem upisovatelů není myšlen „seznam upisovatelů přítomných na valné hromadě, ale seznam veškerých upisovatelů“.⁸⁸ O rozhodnutí ustavující valné hromady o schválení stanov se taktéž pořídí (tedy již druhý) notářský zápis, který musí obsahovat též jejich schválený text.

Přijetím těchto rozhodnutí a vyhotovením požadovaných notářských zápisů je proces založení akciové společnosti sukcesivním způsobem zakončen. Pouze v případě, kdy „podle stanov mají být členové představenstva, popř. dalších zřízených orgánů, zvoleni dozorčí radou, je ještě nutné zařadit za tímto účelem první zasedání této rady“.⁸⁹ Je však potřeba ještě jednou zdůraznit, že založení ještě neznamená vznik akciové společnosti.

4. ZALOŽENÍ SPOLEČNOSTI BEZ VEŘEJNÉ NABÍDKY AKCIÍ (SIMULTÁNNÍ ZALOŽENÍ)

Založení společnosti bez veřejné nabídky akcií se věnuje ustanovení § 172 obch. z. Jestliže se zakladatelé v zakladatelské smlouvě dohodnou, že v určitém poměru upisují akcie na celý základní kapitál společnosti, nevyžaduje se veřejná nabídka akcií a konání ustavující valné hromady (§ 172 odst. 1 obch. z.). Jak již bylo řečeno, zákonem požadovaná minimální výše základního kapitálu je v tomto případě pouhou desetinou jeho výše požadované v případě sukcesivního způsobu založení akciové společnosti.

Právní postavení, které má při založení společnosti na základě veřejné nabídky akcií ustavující valná hromada, mají zakladatelé (rozhodují ve sboru). To znamená, že musí rozhodnout o záležitostech, o kterých by v případě sukcesivního způsobu založení společnosti rozhodovala ustavující valná hromada. Jelikož obchodní zákoník v tomto případě vylučuje použití § 170 odst. 1 obch. z., není potřeba pro možnost vykonat uvedená rozhodnutí splnit onu třicetiprocentní uhrazovací povinnost, jako je tomu v případě sukcesivního způsobu založení. Musí být ovšem splněna před zápisem společnosti do obchodního rejstříku [viz § 175 odst. 1 písm. b) obch. z.].

Rozhodnutí, která jinak přijímá ustavující valná hromada, musí být obsažena v zakladatelské smlouvě. Jinými slovy, v zakladatelské smlouvě nejsou uvedena ta

⁸⁸ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1695.

⁸⁹ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 169.

ustanovení, která se vztahují k veřejné nabídce akcií, ale naopak obsahuje náležitosti, o nichž by v případě sukcesivního založení rozhodovala ustavující valná hromada, což znamená rozhodnutí o založení společnosti, schválení jejích stanov a volbu orgánů společnosti, jež je podle stanov oprávněna volit valná hromada. Ustanovení o volbě členů dozorčí rady zaměstnanci se tady rovněž nepoužijí. Zbývá již jen schválit případné nepeněžitě vklady, provést jejich ocenění a určit počet popř. i druh za ně vydaných akcií.

Z výše uvedeného je tedy možné dovodit, že k simultánnímu založení společnosti postačí uzavření zakladatelské smlouvy ve formě notářského zápisu, jež obsahuje i rozhodnutí přijímaná jinak ustavující valnou hromadou.

Do 1. ledna 2001 bylo sporné, zda je možné založit akciovou společnost simultánním způsobem uzavřením zakladatelské smlouvy (popř. vypracováním zakladatelské listiny) obsahující i příslušná rozhodnutí zakladatelů (tedy jediným notářským zápisem), nebo je potřeba notářských zápisů dvou a to ohledně zakladatelské smlouvy (listiny) a následně ohledně rozhodnutí zakladatelů učiněných namísto ustavující valné hromady⁹⁰. Převažoval názor druhý, pro nějž bylo argumentováno tím, že „i v případě simultánního založení společnosti se jedná o určitý sled právních skutečností, který není možné porušit“.⁹¹ Navíc i obchodní zákoník oba právní úkony zřetelně odlišoval. Názor první akcentoval především ekonomické hledisko.

Poslední odstavec uvedeného paragrafu uvádí, že tato pravidla (neboli ustanovení § 172 odst. 1 – 3 obch. z.) se použijí i v případě zakládání společnosti bez veřejné nabídky akcií jediným zakladatelem – v současnosti pouze právnickou osobou. To znamená, že zakladatel (česká nebo zahraniční právnická osoba) musí v zakladatelské listině upsat všechny akcie představující navržený základní kapitál, rozhodnout o založení akciové společnosti, schválit stanovy zakládané společnosti, jmenovat členy dozorčí rady a představenstva (pokud je podle stanov nevolí dozorčí rada) a schválit případný nepeněžitý vklad včetně jeho ocenění a určení protiplnění v akciích.

V současnosti je to v České republice jediný případ, kdy vznikne akciová společnost s jediným akcionářem, neboť při sukcesivním založení společnosti jediným zakladatelem se stanou akcionáři budoucí společnosti zakladatel a upisovatelé na základě veřejné nabídky. Nevylučuje to však, aby tento jediný akcionář kdykoli v budoucnu po vzniku společnosti část svých akcií (nebo všechny) zcizil.

⁹⁰ Např. Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 417.

⁹¹ Faldyna, F. a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000, str. 417.

5. STANOVY

5.1. Právní povaha stanov

Po dlouhou dobu bylo a částečně stále je mezi mnohými právníky jádrem sporu, zda stanovy akciové společnosti mají povahu smlouvy nebo nikoli. V současné době však převažuje názor, ke kterému se přikláním i já, že stanovy smlouvou jsou. Tento názor podpořil i Nejvyšší soud České Republiky, když v odůvodnění rozsudku ze dne 3. 4. 2001, sp. zn. 29CDO 2044/2000 uvedl: „Pro úplnost je třeba uvést, že stejný závěr se vztahuje na případný nárok na odměnu upravený ve stanovách žalované, neboť stanovy jsou smlouvou *sui generis*“.⁹²

Jsem toho názoru, že o jednostranný právní úkon by se v případě stanov jednalo pouze u založení akciové společnosti jediným zakladatelem za předpokladu, že by se stal zároveň majitelem všech akcií vydaných založenou společností (simultánní způsob založení). Prodejem byť jen jediné akcie by však i tyto stanovy „získaly“ právní povahu smlouvy. Nabídku akcie (akcií) k prodeji totiž chápu zároveň jako ofertu kupci (budoucímu akcionáři) být vázán stanovami v jejich plném znění, a jejich nákup ze strany nabyvatele za akceptaci této nabídky.

Stanovy „ze své povahy pravidelně přímo počítají s neurčitým počtem kontrahentů (co do jejich maximálního počtu ovšem limitovaných počtem akcií, jež mají být vydány)“.⁹³ Co odlišuje tuto smlouvu od ostatních smluv „je především to, že se pro její uzavření a změny (u sukcesivního založení) nevyžaduje shodný projev vůle všech akcionářů, ale je dostatečné rozhodnutí valné hromady učiněné příslušnou většinou hlasů“.⁹⁴

Stanovy akciové společnosti vznikají jako právní úkon ve specificky upraveném kontraktačním procesu. Zavazují akciovou společnost i její akcionáře. To platí pro všechny orgány společnosti, včetně valné hromady. „Proto § 183 obch. z. podmiňuje platnost usnesení valné hromady mj. i jejich bezrozporností se stanovami (což se ovšem netýká nepodstatných přestupků bez závažných právních následků) a zakazuje představenstvu i dozorčí radě řídit se zásadami, přijatými na valné hromadě, pokud jsou v rozporu se stanovami (§ 194 odst. 4 a § 200 odst. 3 obch. z.)“.⁹⁵

⁹² Právní rozhledy č. 9/2001 a Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1680.

⁹³ Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994, str. 131.

⁹⁴ Faldyna, F. a kol.: Obchodní právo, ASPI 2005, str. 468.

⁹⁵ Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 152.

5.2. Obsahové náležitosti stanov

Obchodní zákoník upravuje ty údaje, které musí obsahovat stanovy vždy, neboli nezbytné (obligatorní) údaje a údaje, které stanovy obsahovat mohou (fakultativní údaje). Je však třeba upozornit, že na jedné straně i z jiných zákonů mohou vyplývat požadavky na další obligatorní údaje, které obchodní zákoník neobsahuje, a na straně druhé výčet fakultativních údajů není v obchodním zákoníku v žádném případě taxativní. Absence některých náležitostí stanov má dokonce za následek neplatnost společnosti. Nikoli tedy jakýchkoli náležitostí, ale pouze těch taxativně vyjmenovaných v § 68a odst. 2 písm. c), tzn. absence údajů o firmě společnosti, o vkladech společníků, o výši základního kapitálu, nebo o předmětu podnikání (činnosti). Tuto neplatnost může prohlásit jenom soud, a to i bez návrhu.

Údaje, které musí obsahovat stanovy všech akciových společností, tak uvádí § 173 odst. 1 obch. z. Jedná se např. o firmu a sídlo společnosti, předmět podnikání (činnosti), výši základního kapitálu a způsob splácení emisního kursu akcií atd. Další údaje pak stanoví jak obchodní zákoník (např. pravidla volby předsedy valné hromady a zapisovatele podle § 185 odst. 2 obch. z.), tak i jiné zákony. Může se to týkat všech akciových společností nebo jen některých druhů podle zvláštních zákonů (např. bank, investičních fondů, penzijních fondů, pojišťoven atd.).

Obecně je možné uvedené ustanovení shrnout tak, že se jedná o zásadní a nejdůležitější údaje „v životě“ akciové společnosti. Jinými slovy jde o základní charakteristiku každé konkrétní akciové společnosti.

V následujícím paragrafu (§ 174 obch. z.) upravuje obchodní zákoník náležitosti, které stanovy obsahují pouze v konkrétních případech, tedy jak je zde uvedeno podle potřeby. Pokud by stanovy tyto údaje neobsahovaly, nemohla by akciová společnost vydat jiné než kmenové akcie, dluhopisy, poskytnout zaměstnancům výhody při nabývání akcií ani vydat poukázky na akcie vyměnitelné za akcie na jméno.

Můžeme tedy opět shrnout, že se v tomto ustanovení jedná o údaje, které jsou obligatorní, ale jen pro konkrétní akciové společnosti (nikoli všechny). Totiž ty, které se chystají uvedené úkony použít.

Tím se však výčet náležitostí, které stanovy mohou upravit a zpravidla též upravují zdaleka nevyčerpává. Jenom z obchodního zákoníku vyplývá celá řada dalších možností úpravy.⁹⁶ Namátkou připadá v úvahu např.:

⁹⁶ Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: Akciové společnosti, 5. přepracované vydání, C. H. Beck, Praha 2003, str. 68 a násl.

- podle § 59 odst. 7 obch. z. stanovení jiného než peněžitého způsob náhrady rozdílu v případě snížení hodnoty nepeněžitého vkladu,
- podle § 66 odst. 4 úprava, že se představenstvo a jiný orgán společnosti mohou usnášet při jiné než nadpoloviční většině hlasů přítomných členů při jejich nadpoloviční účasti a připuštění i písemného hlasování nebo hlasování pomocí prostředků sdělovací techniky mimo zasedání orgánu, pokud s tím souhlasí všichni členové orgánu (hlasující se pak považují za přítomné),
- podle § 158 odst. 1 určení, že zaměstnanci společnosti mohou nabývat akcie společnosti za zvýhodněných podmínek atd.

Stanovy mohou upravit ještě další náležitosti, ať již na základě dalších zákonů nebo jen v závislosti na potřebách konkrétní společnosti. Protože se jedná o dokument takto závažný, je třeba jeho vypracování věnovat dostatek pozornosti a tzv. ho „ušít na míru“ zakládané akciové společnosti. Nesmí se však dostat do rozporu s kogentními ustanoveními obchodního zákoníku ani jiných zákonů. Tak např. nesmí stanovy podle §186d odst. 2 obch. z. zavázat akcionáře k hlasování nepovoleným způsobem, podle § 160 odst. 6 nesmí vyloučit nebo omezit přednostní právo akcionářů na získání dluhopisů nebo na přednostní úpis akcií (§ 204a odst. 5) atp.

Z výše uvedeného přehledu je tedy možné dovodit závěr, že obchodní zákoník rozlišuje tři druhy údajů stanov. Jedná se o obligatorní ustanovení, která musí obsahovat stanovy všech akciových společností, o ustanovení obligatorní pro konkrétní společnosti (tedy ty, které chtějí v těchto ustanoveních předvídané možnosti využít) a ustanovení fakultativní, jejichž použití ve stanovách je dobrovolné. Posledně jmenovaná skupina vyplývá částečně z obchodního zákoníku, částečně z jiných zákonů a částečně z požadavků zakladatelů na jimi zakládanou společnost. V této skupině nejsou zakladatelé nijak limitováni ohledně okruhu záležitostí, takže stanovy mohou (dokonce měly by) upravovat vše, co zakládaná společnost „potřebuje“. Pouze se nesmí dostat do rozporu s kogentní úpravou jakéhokoli zákona, což ale platí obecně pro všechny úkony.

Osobně se však domnívám, že z hlediska přehlednosti by nebylo zcela od věci zavést pouze dvě skupiny těchto ustanovení – obligatorní a fakultativní. Obligatorní by nadále zůstali povinné pro všechny akciové společnosti a zařadil bych mezi ně i ta ustanovení, která jsou v současnosti řazena do skupiny ustanovení obligatorních v konkrétních případech (§ 174 obch.z.). Znamená to, že pokud by akciová společnost např. nechtěla vydávat jiné akcie než kmenové, muselo by i toto povinně být součástí stanov, a to ve formě negativního prohlášení

např. tohoto znění: „Akciová společnost nevydává jiné akcie než kmenové.“ nebo „Celková výše základního kapitálu je rozdělena mezi x kusů kmenových akcií“.

Stanovy se stávají závazné poté, co je schválí ustavující valná hromada podle § 169 a násl. obch. z. nebo zakladatelé (zakladatel) na základě § 172 obch. z. v jejím právním postavení. Později se však může ukázat některé nebo některá ustanovení stanov za neodpovídající skutečnosti nebo za nevyhovující. V tuto chvíli nastupuje zákonem upravený mechanismus změny stanov.

5.3. Změna stanov

V akciové společnosti je změna stanov svěřena výhradně (s výjimkou zvýšení základního kapitálu představenstvem) valné hromadě. Vzhledem k důležitosti stanov a jejich závaznosti pro společnost i všechny akcionáře se domnívám, že by ani nebylo vhodné umožnit změnu stanov delegovat valnou hromadou na jiný orgán společnosti.

Pozvánka na valnou hromadu nebo oznámení o jejím konání (pozávka v případě akcií na jméno a oznámení v případě akcií na majitele) musí charakterizovat alespoň podstatu navrhovaných změn a návrh změn stanov musí být akcionářům k nahlédnutí v sídle společnosti ve lhůtě stanovené pro svolání valné hromady (tedy nejméně 30 dní před jejím konáním). Akcionář má zároveň právo vyžádat si zaslání kopie návrhu stanov na svůj náklad a nebezpečí, na což musí být v pozvánce nebo oznámení upozorněn (§ 184 odst. 8 obch. z.). Porušení uvedených povinností by podle mého názoru mělo za následek nemožnost valné hromady rozhodnout o chystané změně stanov.

Aby valná hromada mohla o změně stanov rozhodnout, je zároveň potřeba, aby bylo přítomno nejméně tolik držitelů akcií, u nichž součet jmenovitých hodnot jejich akcií přesahuje 30 % základního kapitálu společnosti. „Pro změnu musí hlasovat alespoň dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů, přičemž o některých změnách musí rozhodnout kvalifikovaná většina vyššího rozsahu a je vyžadováno též oddělené hlasování podle druhů akcií (§ 186 obch. z.)“.⁹⁷

Změny stanov nabývají účinnosti okamžikem, kdy o nich rozhodla valná hromada, neplyne-li z rozhodnutí valné hromady o změně stanov nebo ze zákona, že nabývají účinnosti později. Tak např. v § 173 odst. 2 obch. z. taxativně vyjmenovaná rozhodnutí o změnách nabývají účinnosti až ke dni zápisu těchto skutečností do obchodního rejstříku. Je jen otázkou,

⁹⁷ Faldyna, F. a kol.: Obchodní právo, ASPI 2005, str. 469.

zda by tento výčet neměl být o něco širší, popř. by neměla jakákoli změna stanov nabývat účinnosti až uvedeným zápisem, k čemuž se z důvodu transparency osobně přikláním.

V souvislosti ze změnou stanov je třeba ještě připomenout ustanovení § 173 odst. 3, které zjednodušuje rozhodování valné hromady tak, že přijme-li valná hromada rozhodnutí, jehož důsledkem je změna obsahu stanov, nemusí již tato hlasovat znovu o příslušné změně stanov. Pokud však z takového rozhodnutí neplyne zda, popř. jak se stanovy mění, rozhodne o této změně v souladu s rozhodnutím valné hromady představenstvo. Tento případ je třeba chápat jako „rozhodnutí valné hromady, jehož následkem je změna stanov, a na to navazující rozhodnutí představenstva, které se rozhodlo danou změnu do stanov společnosti inkorporovat“⁹⁸ (příčemž je rozhodnutím valné hromady vázáno). „Rozhodnutí valné hromady tedy není rozhodnutím o změně stanov, nýbrž rozhodnutím, jehož bezprostředním následkem je změna stanov“.⁹⁹ Zároveň to podle mne znamená, že pokud by z uvedeného rozhodnutí valné hromady nebylo lze vyvodit jednoznačný závěr, nesmí představenstvo o změně stanov rozhodnout.

Dojde-li na základě jakékoliv právní skutečnosti (změna zákona, změna názvu obce apod.) ke změně v obsahu stanov, je představenstvo povinno poté, co se kterýkoliv jeho člen o této změně doví, vyhotovit jejich úplné znění (§ 173 odst. 4 obch. z.).

6. VZNIK SPOLEČNOSTI

V českém právu vzniká akciová společnost dnem zápisu do obchodního rejstříku. S přihlédnutím k § 19 občanského zákoníku se jedná o konstitutivní charakter tohoto zápisu. Totéž platí i pro právo německé („Handelsregister“). V Rakousku plní stejnou úlohu tzv. firemní kniha („Firmenbuch“). V České republice je jedinou výjimkou akciová společnost České dráhy, která vznikla na základě speciálního zákona č. 77/2002 Sb. a „zápis do obchodního rejstříku pak již měl jen deklaratorní povahu“.¹⁰⁰ Den vzniku společnosti je dnem, kdy společnost získává nejen způsobilost mít vlastní práva a povinnosti, ale také dnem, kdy společnost získává i způsobilost vlastními úkony nabývat práv a zavazovat se.

Sporadicky se objevují i názory, zda by nebylo vhodné vázat okamžik vzniku akciové společnosti na jiný okamžik, např. na den zaplacení celé hodnoty ve stanovách určeného základního kapitálu. Jsem však toho názoru, že z hlediska právní jistoty je konstitutivní účinek zápisu do Obchodního rejstříku ideálním řešením. Jinak by mohlo docházet např.

⁹⁸ Lisse, L.: K problematice změny stanov podle § 173 odst. 4 obch. z., Obchodní právo 9/2005, str. 11-12.

⁹⁹ Lisse, L.: K problematice změny stanov podle § 173 odst. 4 obch. z., Obchodní právo 9/2005, str. 11-12.

¹⁰⁰ Dědič, J. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, Polygon 2002, str. 1739.

k tomu, že osoby vstupující do právních vztahů se společností by nevěděli, jestli jednají s již vzniklou společností se všemi atributy právnické osoby, nebo teprve se společností založenou, která jako právnická osoba ještě neexistuje a oni vlastně jednají pouze s osobou jejím jménem jednající. Ale například v německém právu by tento problém nebyl tak palčivý, neboť i „předspolečnost“ (tedy založená, ale nikoli vzniklá společnost) disponuje určitými prvky právní subjektivity.

Pro vznik společnosti není rozhodující den, kdy byla do obchodního rejstříku zapsána, ale ke kterému byla zapsána. Tento den je dnem jejího vzniku. Podle § 175 odst. 1 obch. z. povolí rejstříkový soud zápis společnosti do obchodního rejstříku, je-li prokázáno, že v souladu s tímto zákonem došlo ke splnění všech v tomto ustanovení taxativně vyjmenovaných předpokladů.

Toto ustanovení obchodního zákoníku je třeba chápat tak, že při splnění uvedených podmínek je na vznik společnosti jejím zápisem do obchodního rejstříku právní nárok. Vznik společnosti představuje přechod závazků na společnost (pokud je tato schváli) a přechod vlastnického práva ke vkladům společníků, popř. k jejich splaceným částem, složeným do rukou správce vkladů (§ 60 obch. z.), což neplatí pro vklady ve formě nemovitosti (zde je podle příslušného zákona rozhodný vklad vlastnického práva k nemovitosti do katastru nemovitosti).

Podle druhého odstavce téhož paragrafu návrh na zápis do obchodního rejstříku podává představenstvo a podepisují ho všichni členové představenstva. Jelikož se zde jedná o výslovný požadavek zákona, je podpis všech členů tohoto orgánu nezbytný i v těch případech, kdy např. k jednání za společnost postačí podpis jediného člena představenstva. Z ustanovení § 63 obch. z. vyplývá, že podpisy musí být úředně ověřeny.

Návrh na zápis musí být podle § 62 obch. z. podán do 90 dnů od založení společnosti nebo od doručení průkazu živnostenského či jiného podnikatelského oprávnění. Není-li návrh v této lhůtě podán, nelze již na základě průkazu podnikatelského oprávnění podat návrh na zápis do obchodního rejstříku. „Pokud by došlo k uplynutí lhůty jen ohledně některých z podnikatelských oprávnění, lze podle převažujícího názoru návrh podat a nechat zapsat ty předměty podnikání, u nichž lhůta neuplynula“.¹⁰¹ Přestože akciová společnost jako taková ještě neexistuje (je pouze založena), podává tento návrh představenstvo již jako orgán společnosti a nikoli jeho jednotliví členové.

¹⁰¹ Bartošíková, M.: K některým stále sporným otázkám založení a vzniku obchodních společností, Bulletin advokacie 5/2005, str. 10.

Během v současnosti probíhající diskuse nad návrhem nového obchodního zákona se objevují i různé názory na výše uvedenou lhůtu. Osobně nejsem zastáncem ani jejího zrušení, ani případného jejího zkrácení či prodloužení. Domnívám se totiž, že v případě jejího zrušení nebo podstatného prodloužení by často docházelo k příliš dlouhému období právní nejistoty ohledně vzniku již založené společnosti. V případě jejího zkrácení by zase naopak pravděpodobně často docházelo ke zmaření vzniku této společnosti z důvodu, že představenstvo jednoduše „nestihlo“ návrh na zápis včas podat.

Na druhou stranu je ale třeba připustit, že uvedený problém dlouhého období právní nejistoty v případě zrušení či prodloužení této lhůty se týká především sukcesivního způsobu založení společnosti, kdy se na založení společnosti podílí kromě zakladatelů i jiné osoby z řad veřejnosti, a kterou se navrhovaná právní úprava chystá opustit.

K návrhu na zápis do obchodního rejstříku je třeba přiložit v § 175 odst. 3 obch. z. uvedené dokumenty. Jedná se např. o zakladatelskou smlouvu nebo listinu, veřejnou nabídku akcií atd.

Není-li při založení akciové společnosti výslovně určeno, že se zakládá na dobu určitou, platí, že byla založena na dobu neurčitou (§ 62 odst. 2 obch. z.).

6.1. Neplatnost společnosti

S otázkou vzniku společnosti úzce souvisí otázka neplatnosti společnosti. „Její speciální úpravu obchodní zákoník až do novely č. 142/1996 Sb. neobsahoval“.¹⁰² V těchto případech bylo třeba postupovat podle patřičných ustanovení občanského zákoníku upravujících neplatnost právních úkonů.

V současné době je právní úprava této záležitosti obsažena v § 68a obchodního zákoníku. Tato úprava výslovně zakazuje po vzniku společnosti zrušit rozhodnutí, jímž se povoluje zápis společnosti do obchodního rejstříku a domáhat se určení, že společnost nevznikla.

Neplatnost společnosti může prohlásit jenom soud (i bez návrhu), avšak pouze z taxativně vypočtených důvodů (§ 68a odst. 2). Těmito důvody jsou:

- a) nebyla uzavřena zakladatelská smlouva nebo nebyla pořízena zakladatelská listina nebo nebyla dodržena jejich předepsaná forma,
- b) předmět podnikání (činnosti) je nedovolený nebo odporuje veřejnému pořádku,
- c) v zakladatelské smlouvě, zakladatelské listině nebo ve stanovách chybí údaj o firmě společnosti nebo o vkladech společníků nebo o výši základního kapitálu, jestliže zákon

¹⁰² Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000, str. 177.

takový údaj předepisuje (což pro právní formu a. s. předepisuje), nebo o předmětu podnikání (činnosti),

- d) nebyla dodržena ustanovení o minimálním splacení vkladů,
- e) všichni zakládající společníci jsou nezpůsobilí k právním úkonům,
- f) v rozporu se zákonem je počet zakladatelů nižší než dva (jednalo by se o případ pokusu založit akciovou společnost jedinou fyzickou osobou).

Vhledem k okolnosti, že nejsem zastávce zákazu založení akciové společnosti jednou fyzickou osobou, nesouhlasím ani s posledně jmenovaným důvodem prohlášení neplatnosti.

Právním důsledkem rozhodnutí soudu o neplatnosti společnosti je vstup společnosti do likvidace ke dni právní moci tohoto rozhodnutí. Ovšem právní vztahy, do nichž neplatná společnost vstoupila, nejsou neplatností společnosti dotčeny. Zároveň trvá povinnost společníků splatit nesplacené vklady, pokud to vyžaduje zájem věřitelů na splnění závazků neplatné společnosti.

6.2. Právní úprava tzv. předspolečnosti

Přestože společnost vzniká jak již uvedeno až zápisem do obchodního rejstříku, je často nutné a v praxi zcela běžné jednat jejím jménem již před jejím vznikem. Jedná se zpravidla o úkony, které jsou nezbytné pro její vznik. Problematika této otázky v českém právu je obsažena v § 64 obchodního zákoníku.

Tato právní úprava však od účinnosti obchodního zákoníku (1. 1. 1992) prošla několika změnami, na základě kterých „je možné ji rozčlenit do čtyř etap“.¹⁰³ „První etapa trvala od nabytí účinnosti obchodního zákoníku do nabytí účinnosti zákona č. 370/2000 Sb. jej novelizujícího (do 31. 12. 2000)“.¹⁰⁴ Bylo pro ni charakteristické, že jednat jménem společnosti před jejím vznikem mohli pouze zakladatelé, nebo některý z nich. Navíc bylo možné činit pouze úkony související se vznikem společnosti a to ještě pouze v období mezi založením a vznikem, tedy nikoli před založením. Na to, co je „věcí související se vznikem společnosti“ neexistoval tehdy jednotný názor.¹⁰⁵

Za závazky, které převzali zakladatelé nebo některý z nich (a to „i proti vůli ostatních zakladatelů“¹⁰⁶), byli zavázáni všichni zakladatelé společně a nerozdílně. Závazky, které

¹⁰³ Bartošíková, M.: Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, Obchodní právo 4/2004, str. 2.

¹⁰⁴ Bartošíková, M.: Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, Obchodní právo 4/2004, str. 2.

¹⁰⁵ Např. Pokorná, J. in kol. autorů: Obchodní zákoník s komentářem, I. díl, Praha, Codex 2000, str. 182.

¹⁰⁶ Bartošíková, M.: Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, Obchodní právo 4/2004, str. 4.

převzali zakladatelé ve věcech souvisejících se vznikem společnosti, přešly na společnost okamžikem jejího vzniku, pokud je společnost do 3 měsíců neodmítla.

Druhá etapa trvala do konce roku 2001. Okruh osob oprávněných k jednání jménem společnosti před jejím vznikem byl rozšířen a nyní to mohli být kromě zakladatelů kterékoli jiné osoby. „Extenzivním výkladem se dovozovalo, že mohou takto jednat nejen v období mezi založením a vznikem, ale i kdykoli před založením“.¹⁰⁷ Rozsah jednatelského oprávnění byl rozšířen i na úkony, které nesouvisely se vznikem společnosti, ale pouze za podmínky, že byly učiněny s odkládací podmínkou.

Z jednání učiněných před vznikem společnosti již byla zavázána ta osoba, která jednala (nikoli tedy již všichni zakladatelé), pokud jich jednalo více, byli zavázáni společně a nerozdílně. Došlo i ke změně v přechodu závazků na společnost. Všechny závazky, které převzali zakladatelé nebo jiné osoby jménem budoucí společnosti kdykoli před jejím vznikem, přešly na společnost, pokud je společníci, popř. příslušný orgán schválil do 3 měsíců od vzniku společnosti. To znamená, že došlo k otočení této právní konstrukce. Zatímco podle původního znění společnost rozhodovala, které závazky převzít nechce, nyní naopak, které převzít chce.

V tomto období také byla zakladatelům uložena povinnost vypracovat seznam jednání učiněných před vznikem společnosti, založit jej do sbírky listin obchodního rejstříku a předložit jej ke schválení společníkům nebo orgánu společnosti (což bylo problematické ohledně jednání vykonaných osobami odlišnými od zakladatelů, pokud se o těchto jednání zakladatelé nedozvěděli¹⁰⁸). V případě porušení této povinnosti odpovídali zakladatelé za z toho vzniklou škodu. Po schválení těchto jednání musel statutární orgán bez zbytečného odkladu oznámit toto schválení účastníkům závazkových vztahů z těchto jednání vzniklých.

Za třetí etapu můžeme považovat „období do 11. 7. 2002 (účinnost novely obchodního zákoníku č. 308/2002 Sb.)“¹⁰⁹. Okruh osob oprávněných k tomuto jednání zůstal stejný (zakladatelé i jiné osoby) a to nadále i v období před založením. Požadavek odkládací podmínky pro úkony nesouvisející se vznikem společnosti byl zrušen, což znamená, že

¹⁰⁷ Bartošiková, M.: Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, Obchodní právo 4/2004, str. 5.

¹⁰⁸ Bartošiková, M.: Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, Obchodní právo 4/2004, str. 7.

¹⁰⁹ Bartošiková, M.: Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, Obchodní právo 4/2004, str. 2.

„zakladatelé i jiné osoby mohli od té doby činit (tak jako dnes) jménem společnosti jakékoli úkony“.¹¹⁰

Ohledně vázanosti jednáním učiněným před vznikem společnosti zůstala právní úprava nezměněna. Byla pouze změněna dikce zákona ohledně převzetí závazků vzešlých z jednání učiněných před vznikem společnosti. Oprávněnými k převzetí již nebyli společníci nebo orgán společnosti, ale společnost jako taková. Vypracovat seznam jednání tato úprava nadále nepožadovala, pouze bylo společnosti uloženo dát dalším zúčastněným najevo, že převzala účinky jednání učiněných osobami před jejím vznikem.

Poslední etapa stále trvá. Okruh oprávněných osob a možných jednání zůstává nezměněn (zakladatelé i jiné osoby, věci související se vznikem i ty, které s ním nesouvisí), stejně jako časové určení (mohou jednat i před založením společnosti). Ustanovení o vázanosti jednáním konaným před vznikem společnosti také nedoznala změn. Je tedy zavázán ten, kdo jménem společnosti jedná. Jedná-li více osob, jsou zavázány společně a nerozdílně. Pokud společníci, popř. příslušný orgán společnosti [u a.s. valná hromada – viz § 187 odst. 1 písm. l) obch. z.] schválí jednání učiněná zakladateli nebo jinými osobami do tří měsíců od vzniku společnosti, je společnost z těchto jednání zavázána od počátku. Jak je vidět, vrátilo se znění k dikci zákona z druhého období.

Byla také obnovena povinnost zakladatelů vyhotovit seznam jednání učiněných před vznikem společnosti a předložit jej ke schválení společníkům, popř. příslušnému orgánu. V případě porušení této povinnosti odpovídají společně a nerozdílně věřitelům za škodu, která jim v důsledku toho vznikne. Dochází tak k obnovení starého problému ohledně ručení zakladatelů věřitelům za jednání, která vykonají jménem společnosti od zakladatelů odlišné osoby a o kterých se zakladatelé nedozvědí, protože „ani v současnosti není stanovena povinnost těchto osob zakladatelům oznamovat, že z jejich strany došlo k jednání jménem společnosti. Zakladatelé se mohou domoci náhrady škody na jednajících osobách pouze prostřednictvím § 415 občanského zákoníku, který stanoví obecnou povinnost počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku, přírodě a životním prostředí“.¹¹¹ „Je však v zájmu jednajících osob, aby tato jednání učiněná jménem společnosti včas zakladatelům

¹¹⁰ Bartošíková, M.: Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, Obchodní právo 4/2004, str. 7.

¹¹¹ Bartošíková, M.: Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, Obchodní právo 4/2004, str. 9.

nahlásili, jinak se určité jednání nemusí na uvedený seznam dostat a závázání z těchto jednání zůstanou pouze jednající osoby“.¹¹²

Ohledně oznamovací povinnosti bylo také obnoveno znění druhého období. Statutární orgán je povinen bez zbytečného odkladu po schválení jednání učiněných před vznikem společnosti oznámit toto schválení účastníkům závazkových vztahů z těchto jednání vzniklých (§ 64 odst. 3 obch. z.). Nesplnění tohoto zákonného příkazu má za následek vznik odpovědnosti za škodu.

Na základě uvedených skutečností je tedy možné učinit závěr, že i přes měnící se dikci zákona je předspolečnost (nazývaná též předběžná společnost) nazírána pouze jako jednání jednotlivých osob (i když jejím jménem). Závazky (a analogicky i práva) mohou na společnost přejít až po jejím vzniku (s účinky *ex tunc*), tedy poté, co se stala právnickou osobou a je způsobilá samostatně nabývat práv a povinností (a tedy je projevem vlastní vůle převzít). České právo tak důsledně rozlišuje období před vznikem společnosti, kdy je v právním smyslu tato (třeba již založená) „společnost“ ničím a období po vzniku, kdy je jako právnická osoba způsobilá ke všem právům a povinnostem (pokud to povaha věci nebo zákon nevyklučuje – např. nemůže právnická osoba nabýt zletilosti, české právo zatím nezná trestní odpovědnost právnických osob). Ne ve všech právních řádech je ovšem nazírána shodně (viz např. kapitola věnovaná německému a rakouskému právu).

7. BUDOUCÍ ČESKÁ ÚPRAVA

Jak již bylo zmíněno v kapitole věnované historickému vývoji právní úpravy akciových společností, není současná česká úprava konečná. V současné době probíhají práce na rekodifikaci celého soukromého práva, jehož východiskem má být „silný“ občanský zákoník, který bude obsahovat obecnou úpravu pro všechny obory soukromého práva a který bude doplněn o zvláštní zákony upravující odchylky od této obecné úpravy. Jedním z těchto zvláštních zákonů by měl být i obchodní zákon, který bude kromě jiného obsahovat úpravu všech právních forem obchodních společností včetně společnosti akciové.

Protože je podle důvodové zprávy právní úprava akciové společnosti z velké části dostačující již ve znění současného obchodního zákoníku, bude tato úprava z velké části převzata. Přesto se objeví několik změn, které je potřeba zmínit. Připomínám však, že se zatím jedná pouze o návrh, který do okamžiku nabytí účinnosti může doznat mnoha změn.

¹¹² Bartošíková, M.: K některým stále sporným otázkám založení a vzniku obchodních společností, *Bulletin advokacie* 5/2005, str. 11.

Nový obchodní zákon bude nadále umožňovat založení akciové společnosti i pro nepodnikatelské účely (tzv. fiktivní podnikatel). Změna ale nastane v postupu založení. Na prvním místě je třeba uvést, že tento návrh již nepočítá s tzv. sukcesivním způsobem založení společnosti. Podobně jako v jiných právních řádech (Německo, Rusko) dojde k jeho odstranění především z důvodu jeho neúčinnosti. Nadále tak již bude možné založit společnost o této právní formě pouze za předpokladu, že zakladatelé (zakladatel) budou schopni splatit celou výši základního kapitálu. Jeho minimální výše má být v návrhu nezměněna (min. 2 000 000 Kč).

Co se týče vypuštění tohoto způsobu založení akciové společnosti, osobně s touto změnou souhlasím, protože se bude v praxi asi těžko hledat zájemce o akcie společnosti zakládáné na základě veřejné nabídky. A pokud takový zájemce existuje, nic nebrání tomu, aby se stal již od počátku jedním ze zakladatelů. Výhrady mám pouze, jak jsem uvedl již na začátku této práce, pouze k minimální výši základního kapitálu.

Akciová společnost se bude napříště zakládat schválením stanov. I zde je vidět vliv např. německé úpravy. Odpadne tedy povinnost vyhotovovat dva dokumenty – zakladatelskou smlouvu (listinu) a návrh stanov. Za zakladatele bude považován ten, kdo schválil stanovy a podílel se na úpisu akcií. Upravena bude také tzv. účinnost založení společnosti. Ta nastane poté, co upsali zakladatelé všechny akcie, a každý ze zakladatelů splatil případné emisní ážio a alespoň 30 % jmenovité hodnoty upsaných akcií v době a na účet u banky, které jsou určeny ve stanovách, nejpozději do okamžiku podání návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku.

Osobně se mi navrhované změny zamlouvají, protože představují podstatné zjednodušení oproti v současnosti platného stavu, ale nikoli na úkor kvality právní úpravy, ani ochrany věřitelů budoucí společnosti.

Při založení společnosti bude potřeba ve stanovách uvést, který ze systémů vnitřní struktury bude společnost využívat. Na výběr je systém dualistický, který předpokládá zřízení představenstva a dozorčí rady a systém monistický, podle něž se zřizuje správní rada a generální ředitel. Po zákoně o evropské společnosti (zák. č. 627/2004 Sb., jehož vydání předpokládalo nařízení Rady č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti doplněné směrnicí Rady 2001/86/ES z téhož dne), který jako první připustil v české republice monistický systém řízení a správy společnosti (ale jen pro evropskou společnost¹¹³), bude

¹¹³ Viz např. Dědič, J., Čech, P.: Obchodní právo po vstupu ČR do EU, Polygon 2005, str. 204 a násl. nebo Hodál, P., Alexander, J.: Evropské právo obchodních společností, Linde Praha 2005, str. 205 a násl.

tento systém vnitřní struktury připuštěn i pro „běžnou“ akciovou společnost. V případě pochybností nebo neuvedení tohoto ustanovení ve stanovách se bude vycházet z předpokladu, že došlo k rozhodnutí pro dualistický model. To znamená pro model, který je až doposud pro naše území charakteristický. Jen budoucnost ukáže, nakolik bude monistický model vnitřní struktury akciové společnosti pro české podnikatele zajímavý.

Další změnou, kterou je potřeba zmínit, je připuštění založení akciové společnosti jedinou fyzickou osobou. Z tohoto důvodu bude nový obchodní zákon obsahovat i ustanovení, upravující předpoklady jednočlenné společnosti (v podstatě se jedná o odchylky úpravy vícečlenné společnosti). Jak jsem již uvedl, tuto změnu v českém právu jedině vítám. Zbývá již jen doplnit, že k připuštění této možnosti došlo v posledních letech i v mnoha jiných zemích.

Nová úprava bude rozlišovat mezi veřejnou a soukromou akciovou společností. Za veřejnou společnost bude považována taková, jejíž akcie budou registrované, tzn. přijaté k obchodování na veřejném trhu. Na prvním místě je však třeba zdůraznit, že se nebude jednat o žádný zvláštní typ akciové společnosti, pouze bude podléhat dalším ustanovením zákona v důsledku registrace jejích akcií, např. povinnosti zřídit a aktualizovat webové stránky. V ostatních případech se bude jednat o společnost soukromou.

V této souvislosti v současnosti probíhá diskuse, zda by nebylo vhodnější definovat společnost soukromou s tím, že všechny ostatní (dané definicí nevyhovující) by byly společnosti veřejné. Touto cestou se vydalo např. Nizozemí. Osobně jsem však zastánce navrhovaného řešení a to z toho důvodu, že statut veřejné akciové společnosti je spojen s určitými dodatečnými povinnostmi. A připadá mi mnohem vhodnější, když je v zákoně definována společnost, která těmto povinnostem podléhá s tím, že společnosti definicí nevyhovující těmto povinnostem nepodléhají než naopak.

Konstitutivní účinek zápisu společnosti zůstane zachován. Návrh na zápis bude opět podávat představenstvo a bude muset být podepsán všemi jeho členy. Změna by měla nastat v propadné lhůtě předepsané pro jeho podání. Pokud nedojde k podání návrhu na zápis do šesti měsíců ode dne jejího založení nebo od doručení průkazu živnostenského či obdobného oprávnění, bude to považováno za odstoupení zakladatelů od smlouvy. V této souvislosti pouze zopakuji, co jsem již napsal dříve. Se zachováním konstitutivního účinku zápisu společnosti do Obchodního rejstříku souhlasím, ale ohledně oné lhůty jsem spíše zastánce v současnosti platné devadesátidenní lhůty.

Poslední dvě změny, které považuji za důležité zmínit, je za první možnost poskytnout v době zakládání společnosti zvláštní výhody jakékoli osobě, a za druhé otevření cesty

k zavedení akcií bez jmenovité hodnoty i do českého právního řádu. Předpokladem poskytnutí zvláštních výhod je jejich uvedení ve stanovách včetně označení oprávněné osoby. Jedná se vlastně o identickou úpravu jako v německém a rakouském akciovém zákoně, který tyto výhody připouští již v současnosti. Vydání akcií bez jmenovité hodnoty (kusových akcií) podmiňuje návrh obchodního zákona vydáním zvláštního zákona tyto akcie upravujícího.

Pokud se tedy pokusím z uvedených skutečností dovodit nějaký závěr, bude to tento: V případě úpravy založení a vzniku akciové společnosti v novém obchodním zákoně by se mohlo jednat o moderní a propracovanou úpravu, která na jedné straně proces založení zjednoduší (viz zrušení zakladatelské smlouvy), odstraní některé v současné úpravě neopodstatněné tvrdosti (např. nemožnost založit akciovou společnost jednou osobou, zákaz zvláštních výhod), ale na druhé straně zavede i právní instituty pro české akciové právo dosud neznámé (např. rozlišování soukromých a veřejných akciových společností).

Na základě těchto skutečností by se mohla stát ještě oblíbenější právní formou než doposud a mnozí podnikatelé, kteří zvažují založení obchodní společnosti ve formě společnosti s ručením omezeným se tak napříště možná rozhodnou právě pro akciovou společnost.

Kapitola V. - POSTUP ZALOŽENÍ PODLE NĚMECKÉHO A RAKOUSKÉHO AKCIOVÉHO PRÁVA

V této kapitole jsem se pokusil stručně nastínit postup založení v německém a rakouském právu a upozornit na odlišnosti od právní úpravy české.

Jak již bylo naznačeno, je průběh založení německé akciové společnosti poměrně podrobně regulován v § 23 – 53 německého akciového zákona (dále jen „dAktG“). V Rakousku se jedná o § 16 – 47 rakouského akciového zákona (dále jen „öAktG“). Účelem těchto předpisů je nejen závazně předepsat postup založení a vzniku akciové společnosti, ale i ochrana věřitelů a investice hledající veřejnosti. „Komplikovaným systémem kontrol a sankcí má být zabráněno podvodnému jednání a lehkovážným zakládáním“.¹¹⁴ A máme-li věřit slovům v Kühlerově publikaci *Gesellschaftsrecht*, „ukázala se tato regulace navýsost úspěšná“.¹¹⁵ Právní forma akciové společnosti již není zneužívána k nepoctivým manipulacím. Částečně je to však zásluha toho, že jen výjimečně dochází k zakládání nových společností o této právní formě. „Zdokonalování akciového práva však nezabrání tomu, aby elementům hospodářské kriminality sloužily zákonodárstvím méně akcentované formy

¹¹⁴ Kühler, F.: *Gesellschaftsrecht*, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 173.

¹¹⁵ Kühler, F.: *Gesellschaftsrecht*, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 173.

společností, a to především formy smíšené¹¹⁶ (nejčastěji GmbH & Co. KG, což je v německém prostoru komanditní společnost, jejíž jedním ze společníků je společnost s ručením omezeným).

Postup založení je zákonem přesně regulován. Začíná uzavřením smlouvy (společenské) mezi zakladateli (stanov), pokračuje převzetím všech akcií zakladateli a končí zápisem společnosti do obchodního rejstříku (rejstříku firem v případě Rakouska).

Jak již bylo zmíněno v úvodu, německé právo na rozdíl od českého a rakouského nerozlišuje simultánní a sukcesivní způsob založení společnosti, ale literatura¹¹⁷ zde rozlišuje tzv. „prosté“ a „kvalifikované“ založení společnosti (v podstatě se jedná o dva druhy simultánního způsobu založení společnosti – viz dále).

1. PROSTÉ ZALOŽENÍ

Prvním krokem při založení akciové společnosti v německém právu je stejně jako v případě jiných právních forem společností vypracování společenské smlouvy, v tomto případě nazývané stanovy (§ 23 dAktG). Tento dokument musí být na základě výslovného požadavku zákona vyhotoven ve formě notářské listiny. § 2 dAktG uvádí, že se musí na vyhotovení stanov podílet jedna nebo více osob, které převezmou akcie proti vkladům. Z tohoto znění tedy vyplývá, že na rozdíl od české úpravy může být zakladatelem akciové společnosti v Německu i jediná fyzická osoba. Tento stav však neplatí dlouho, protože německé akciové právo po dlouhou dobu vyžadovalo k založení této formy společnosti minimálně 5 zakladatelů.¹¹⁸ Teprve novela z roku 1994, snažící se přizpůsobit akciový zákon i pro potřeby tzv. malých akciových společností, připustila jediného zakladatele shodně se společnostmi s ručením omezeným.¹¹⁹ Soustředění všech akcií v rukách jedné osoby však akciový zákon připouštěl již před novelou (původní znění § 319 odst. 1 dAktG). V případě zakládání společnosti jednou osobou vyhotovení stanov bez jakékoli pochyby znamená jednostranný právní úkon, neboť smlouva pojmově vyžaduje konsensus alespoň dvou osob.

Stanovy tak plní dvojí funkci. Za prvé obsahují dohodu zakladatelů nebo projev vůle jediného zakladatele vyjadřující závazek založit akciovou společnost. A za druhé jsou základním stavebním kamenem této budoucí společnosti (jakousi její ústavou). Vznikem společnosti získávají určitou nezávislost na svých tvůrcích a jsou závazné nejen pro ně, ale i pro společnost, všechny další akcionáře i členy všech orgánů společnosti. Stanovy jsou tak

¹¹⁶ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 173.

¹¹⁷ Např. Eisenhardt, U.: Gesellschaftsrecht, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 297 a násl.

¹¹⁸ Eisenhardt, U.: Gesellschaftsrecht, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 298.

¹¹⁹ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 498.

smlouvou *sui generis* (s výjimkou akciových společností s jediným akcionářem), která na jedné straně upravuje subjektivní práva a povinnosti zakladatelů a na straně druhé obsahuje objektivní normy závazné pro všechny své adresáty. Německé (a stejně i rakouské) stanovy tak vlastně spojují to, co je v českém právu rozděleno mezi stanovy a zakladatelskou smlouvu (listinu).

Jak jsem již uvedl, jsem zastánce zavedení této koncepce i v českém akciovém právu. Proto vítám návrh nového obchodního zákona, který vychází stejně jako německé a rakouské právo z jednoho zakladatelského dokumentu, totiž stanov.

I v tomto právním řádu zákon předepisuje minimální obsah stanov (kromě akciového to jsou i různé zvláštní zákony u některých typů akciových společností). Jedná se o firmu a sídlo společnosti, předmět podnikání, výši základního kapitálu, zda jsou akcie vydávány na jméno nebo na majitele a počet členů představenstva nebo stanovení pravidel, podle kterých se tento počet určí.

Protože německé akciové právo (na rozdíl od českého) umožňuje vydávat akcie i bez jmenovité hodnoty (tzv. kusové akcie)¹²⁰, jejichž hodnota je určena jejich počtem v poměru k základnímu kapitálu, musí stanovy určit, který typ akcií bude vydán. V případě akcií s jmenovitou hodnotou určí jejich hodnotu a počet kusů a mají-li být vydány akcie různé jmenovité hodnoty, počet kusů od každé z nich. V případě akcií bez jmenovité hodnoty jejich počet (hodnota každé z nich je stejná). Není ale možné vydat akcie se jmenovitou hodnotou vedle kusových akcií, společnost se musí rozhodnout pro jeden z těchto typů (alternativně). Navíc pokud mají existovat akcie více druhů, musí být tyto druhy určeny a stanoven počet akcií každého druhu.

Od našeho práva je odlišný požadavek, aby stanovy určily způsob, jakým způsobem budou zveřejňovány údaje, u kterých je jejich publikace požadována. „Míněno je tím tzv. dobrovolné zveřejňování různých skutečností, u kterých to společnost uzná za vhodné“.¹²¹ Je třeba ho odlišit od zveřejňování povinných údajů, jehož způsob stanoví závazně zákon (předepsán je tzv. „Bundesanzeiger“ neboli Spolkový věstník, což je německá obdoba našeho Obchodního věstníku, ale je možno i v dalších listech uvedených ve stanovách - § 25 dAktG).

Zajímavý je dále požadavek, aby v případě, že se společnost bude zabývat výrobou nebo provozováním obchodní činnosti, bylo ve stanovách konkrétně uvedeno, jaký druh výrobků bude vyráběn nebo obchodován.

¹²⁰ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 534.

¹²¹ Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 183.

Můžeme tedy shrnout, že obligatorní údaje požadované pro německé (i rakouské) stanovy jsou z velké části identické s údaji požadovanými v českém právu. Liší se pouze v jednotlivostech. Ve všech případech pak jde o nejzákladnější údaje každé konkrétní akciové společnosti.

Pokud by ve stanovách chyběl některý z údajů, který podle akciového zákona být ve stanovách musí, má soud povinnost zápis společnosti odmítnout. „Pokud by přesto k zápisu došlo, společnost by sice platně vznikla, ale jestliže by nebyla určena výše základního kapitálu nebo předmět činnosti (podnikání), mohla by být prohlášena soudem za neplatnou ve zvláštním řízení“.¹²²

Německé stanovy stejně jako české obsahují řadu dalších ustanovení podle konkrétní akciové společnosti. Jelikož se (stejně jako v českém právu) jedná o dokument organizační povahy¹²³, kterým se budou řídit vnitřní právní poměry vzniklé akciové společnosti, stanoví německý akciový zákon, že se stanovy mohou v případech, kdy je to výslovně zákonem připuštěno, od jeho ustanovení odchýlit (projevuje se zde kogentní charakter akciového zákona). Nemusí se nutně jednat o akciový zákon, důležitá je jen forma zákona.

Současně jsou připuštěna doplňková rozšiřující ustanovení s výjimkou případů, kdy zákon obsahuje uzavřenou úpravu. Všechna tato zákon měnící nebo doplňková ustanovení tak plní funkci určité individualizace konkrétní akciové společnosti vůči jiným, což ale zcela stejně platí i pro stanovy podle českého práva. „Z požadavku právní jistoty a na ochranu před různými nebo dokonce svévolnými výklady stanov je nutné dovodit, že tyto odklony od zákonné úpravy nebo její doplnění musí být vyjádřeny jednoznačně a srozumitelně“.¹²⁴ Zbývá již jen poznamenat, že stanovy jsou závazné i pro případné pozdější akcionáře, kteří se na jejich vypracování nepodíleli.

Samozřejmě že i německý akciový zákon připouští budoucí změny stanov v případě potřeby jejich přizpůsobení změněným podmínkám. I v německém právu je vyžadováno rozhodnutí valné hromady o této změně a i zde jde o kogentní ustanovení zákona, což např. znamená, že „valná hromada nemůže toto své oprávnění převést na jiný orgán společnosti“.¹²⁵ Při změně stanov „je třeba kromě jiného dbát zásady rovného zacházení se všemi akcionáři, která je považována za obecný právní princip platný i bez jeho výslovného ustanovení v zákoně“.¹²⁶ Se změnou stanov musí podle zákona vyslovit souhlas minimálně většina

¹²² Kühler, F.: *Gesellschaftsrecht*, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 174.

¹²³ Eisenhardt, U.: *Gesellschaftsrecht*, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 298.

¹²⁴ Eisenhardt, U.: *Gesellschaftsrecht*, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 300.

¹²⁵ Eisenhardt, U.: *Gesellschaftsrecht*, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 301.

¹²⁶ Eisenhardt, U.: *Gesellschaftsrecht*, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 302.

zastupující tři čtvrtiny základního kapitálu (§ 179 dAktG). Stanovy společnosti ale mohou požadovat většinu jinou (v případě změny předmětu podnikání pouze vyšší). Změna stanov schválená valnou hromadou musí být přihlášena do obchodního rejstříku, což je ze zákona úkol pro představenstvo společnosti. Změna (na rozdíl od české úpravy všech změn) nabývá účinnosti teprve tímto zápisem (konstitutivní účinek).

Prakticky současně může dojít k založení společnosti. K tomu je podle § 29 dAktG nutné, aby zakladatelé převzali veškeré akcie. To ještě samozřejmě neznamená splacení počátečního kapitálu, ale „jen“ právně závazné jednání zakladatelů (zakladatele), kteří se zaváží zaplatit obnos za jimi převzaté akcie v podobě vkladu do společnosti a tím de facto k zaplacení celé hodnoty základního kapitálu“.¹²⁷ Od tohoto okamžiku existuje společnost nikoli ještě jako právnická osoba, ale již jako tzv. „předspolečnost“ (viz dále).

Nyní je potřeba se postarat o způsobilost společnosti k právním úkonům. Jinými slovy to znamená zákonnou povinnost zakladatelů ustanovit první dozorčí radu a také auditora (většinou auditorskou společnost)¹²⁸ pro první obchodní rok (jemuž v českém právu odpovídá pojem „účetní období“). Protože pro tento úkon je opět předepsána forma notářské listiny, je v praxi většinou propojen s vypracováním stanov, ale není to nutností.¹²⁹

Požadavek na ustanovení auditora je českému právu neznámý, ale v procesu založení a vzniku akciové společnosti upraveného německým akciovým právem plní úlohu jedné ze záruk bránících podvodům a různým manipulacím v jeho průběhu, a to jak ze strany zakladatelů, tak i třetích osob.

Pokud nedosáhnou zakladatelé jednoty o obsazení dozorčí rady, nastupuje mechanismus její volby. „Použije se přiměřeně úprava o volbě dozorčí rady valnou hromadou (pro toto rozhodnutí stačí prostá většina)“.¹³⁰ Nedostatek ve formě nezvolení auditora nemá za následek odmítnutí zápisu soudem (na rozdíl od neustavení dozorčí rady). Jelikož zakladateli ustanovená dozorčí rada existuje pouze do zasedání první valné hromady, nepoužijí se ustanovení zákona o účasti zaměstnanců.¹³¹ Jak již bylo uvedeno výše, toto ustanovení byla promítnuto i do českého právního řádu.

Tato dozorčí rada je ze zákona oprávněna (a zároveň povinna) k vytvoření prvního představenstva. Jeho úloha je v období do zápisu společnosti ze zákona omezena na vytváření předpokladů pro úspěšný vznik akciové společnosti.

¹²⁷ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 174.

¹²⁸ Eisenhardt, U.: Gesellschaftsrecht, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 302.

¹²⁹ Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 82.

¹³⁰ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 662.

¹³¹ Např. Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 112.

Po splnění dosud stanovených povinností je potřeba vytvořit základní kapitál společnosti (respektive alespoň zákonem požadovanou část) a proto přichází na řadu uhrazovací povinnost za převzaté akcie. Připravit právní a věcné předpoklady pro vytvoření základního kapitálu je úkolem představenstva (zřídit zvláštní účet pro peněžité vklady, připravit příslušné smlouvy pro převod vkladů nepeněžitých atd.¹³²). U peněžitých vkladů je ze zákona třeba splatit alespoň ¼ jmenovité hodnoty upsaných akcií a v případě emise nad pari též hodnotu příplatku (emisního ážia), ale společnost (představenstvo) může požadovat částku vyšší nebo i celou sumu. Platbu je možné provést v hotovosti i bezhotovostně na zvláštní účet. Oboje do volné dispozice představenstva, což tedy znamená zákaz jakkoli tyto peněžní prostředky vázat. Nepeněžité vklady musí být splaceny zcela již před zápisem společnosti. Tato úprava je v podstatě identická s českou.

V návaznosti na to musí zakladatelé osobně (zastoupení je v tomto případě vyloučené¹³³) vypracovat zakladatelskou zprávu, což je institut českému právu neznámý. „Zakladatelé ručí společnosti za škodu způsobenou nesprávností nebo neúplností zakladatelské zprávy a jsou za to i trestně odpovědní (§ 399 odst. 1)“.¹³⁴ Nepřipadá mi však zcela logické vylučovat zastoupení zakladatelů (zakladatele), zvláště když pro ostatní úkony v procesu zakládání zastoupení přípustné je. Domnívám se proto, že by bylo vhodné i pro tento případ zastoupení připustit s tím, že by zůstala zachována současná úprava odpovědnosti zakladatelů a zástupce by byl nejen odpovědný zakladatelům za škodu způsobenou porušením jeho povinností nebo příkazů mu zastoupeným daných, ale i v jeho případě by nastupovala trestní odpovědnost shodná se zakladatelovou.

Tato zpráva je zároveň podkladem pro přezkum založení společnosti již ustanovenými orgány – tedy představenstvem a dozorčí radou. Je podkladem též auditorovi, který přezkoumává proces založení na základě výslovného zákonného požadavku (je ustanoven na návrh soudem). Na základě novely akciového zákona však v některých případech postačí, aby proces založení společnosti přezkoumal namísto soudem ustanoveného auditora společníky zvolený notář. Obsahové náležitosti vyplývají z toho, že tato zpráva musí podávat dostatečný obraz o průběhu založení společnosti. „Pokud před zápisem společnosti dojde ke změně

¹³² Müller, W., Rödder, T.: *Becksche's Handbuch der AG*, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 88.

¹³³ Kropff, B., Semler, J.: *Münchener Kommentar zum AktG*, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 689.

¹³⁴ Müller, W., Rödder, T.: *Becksche's Handbuch der AG*, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 83.

podstatných skutečností uvedených v zakladatelské zprávě nebo vyjdou najevo skutečnosti nové, jsou zakladatelé povinni vypracovat k této zprávě dodatek¹³⁵.

Kromě zakladatelů musí tedy přezkoumat průběh založení akciové společnosti rovněž její orgány – představenstvo a dozorčí rada. „Povinnosti přezkoumat průběh založení společnosti se představenstvo a dozorčí rada nemůžou zbavit. A to ani v těch speciální případech, kdy akciový zákon předpokládá navíc přezkum průběhu založení společnosti společníky zvoleným notářem nebo soudem ustanoveným auditorem (§ 33 dAktG)¹³⁶. Zákon předepisuje písemnou formu této zprávy a povinně ji podepisují všichni členové představenstva a dozorčí rady. Předmět přezkumu je identický se zakladatelskou zprávou vypracovanou zakladateli.

Účelem vytvoření takto komplikovaného postupu založení akciové společnosti byla snaha zákonodárce, zabránit alespoň částečně vzniku neseriózních akciových společností, a tím chránit nejen potenciální akcionáře této společnosti, ale i třetí osoby, které by s touto společností jakkoli vstupovaly do právních vztahů. Jak již bylo řečeno, pokud před zápisem společnosti dojde ke změnám, které mají za následek nesprávnost nebo neúplnost zakladatelské zprávy, zprávy vypracované představenstvem nebo dozorčí radou, vzniká povinnost vypracovat k té které zprávě dodatek.

Nyní může být akciová společnost přihlášena do obchodního rejstříku. Dochází k tomu písemným právním úkonem činěným všemi zakladateli, členy představenstva a členy dozorčí rady. Z uvedeného požadavku zákona vyplývá, že v případě „přihlášení společnosti nikoli všemi zákonem požadovanými osobami nebo nejsou-li ustanoveni všichni členové představenstva a dozorčí rady, nejde o řádné přihlášení společnosti, a soud proto musí její zápis odmítnout“¹³⁷. Řádná přihláška je tedy další nezbytnou podmínkou zápisu společnosti. Její minimální obsahové náležitosti stanoví akciový zákon. Zároveň je třeba přiložit zákonem vyjmenované listiny, o nichž je obecně možno říci, že dokumentují dosud proběhlý proces založení, a mají umožnit soudu tento proces přezkoumat. Pokud je pro určitý předmět podnikání vyžadováno státní povolení, musí být přílohou i listina toto povolení prokazující.

Povinnost podat přihlášku na zápis společnosti vzniká pro zakladatele založením společnosti a pro členy představenstva a dozorčí rady okamžikem ustavení těchto orgánů.¹³⁸

¹³⁵ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 696.

¹³⁶ Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 85.

¹³⁷ Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 90.

¹³⁸ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 739.

„Tato povinnost může být prosazena i soudně, přičemž žalobcem může být nejen každý ze zakladatelů, ale i sama předspolečnost“¹³⁹ (má již určité atributy právnické osoby – viz dále).

Poslední fáze procesu zakládání akciové společnosti se tedy odehrává tak jako v Česku před soudem. Pokud příslušný soud shledá, že společnost nebyla řádně založena nebo přihlášena, její zápis do obchodního rejstříku odmítne. Jedná-li se o zhojitelné vady, stanoví nejprve dodatečnou lhůtu pro jejich odstranění a teprve po marném uplynutí této lhůty zápis odmítne.¹⁴⁰ V opačném případě, tzn. nenarazí-li soud na žádné nedostatky nebo došlo-li včas k jejich odstranění, zapíše akciovou společnost se zákonem stanovenými údaji (§ 39 a 40 dAktG) do obchodního rejstříku. Vždy ale musí toto soudní řízení vést k rozhodnutí – ať již pozitivnímu nebo negativnímu. Zápisem vzniká akciová společnost jako právnická osoba, jinými slovy má zápis (stejně jako v českém právu) konstitutivní účinek. Dochází tak „k zániku předspolečnosti bez likvidace a přechodu práv a povinností včetně aktiv a pasiv cestou univerzálního právního nástupnictví na vzniklou akciovou společnost“.¹⁴¹ „Současně v tomto okamžiku dochází ke vzniku akcií“¹⁴² a mohou proto být vydány akcionářům.

Na základě ustanovení německého obchodního zákoníku („Handelsgesetzbuch“) je třeba oznámení o zápisu akciové společnosti do obchodního rejstříku zveřejnit ve Spolkovém věstníku („Bundesanzeiger“ – německá obdoba našeho Obchodního věstníku) a v alespoň jednom dalším listu.

Po zápisu společnosti do obchodního rejstříku zůstávají zakladatelé zavázáni k platbě dosud nesplacených částí peněžitých vkladů (nepeněžitě museli splatit již před zápisem). V tom se německý akciový zákon nijak neliší od české úpravy. Dokud nedojde k plnému splacení emisního kursu akcií, může společnost vydat pouze akcie na jméno (nikoli na majitele). V případě, že by akcionář převedl akcie na jinou osobu po zápisu společnosti, ale před jejich plným splacením, zůstává ručitelem za splacení zbytku. I v tomto směru je česká úprava v podstatě shodná až na okolnost, že podle českého obchodního zákoníku dochází k vydání zatímních listů.

Německý akciový zákon podobně jako český obchodní zákoník upravuje i situaci, kdy se jeden nebo více akcionářů dostanou do prodlení se splácením emisního kursu akcií. Úprava je dost podobná. Předně ho stihá povinnost platit úrok ve výši 5 % z dlužné částky. Současně po něm může společnost požadovat náhradu škody, která je důsledkem jeho prodlení. Další negativní důsledky pro něj mohou vyplývat ze stanov té které společnosti. Při déle trvajícím

¹³⁹ Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 90.

¹⁴⁰ Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 96.

¹⁴¹ Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 100.

¹⁴² Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 175.

prodlení může být stejně jako v českém právu uplatněno kaduční řízení o vyloučení tohoto akcionáře ze společnosti (§ 64 dAktG).

2. KVALIFIKOVANÉ ZALOŽENÍ

Pod tímto takřka nic neříkajícím pojmem je třeba rozumět „ujednání a postupy při zakládání akciové společnosti, která jsou pro budoucí akcionáře a věřitele spojená s určitým zvýšeným rizikem“¹⁴³, a jsou proto regulována zákonem. Německý akciový zákon přikazuje (§ 26 a 27 dAktG), že musí být tato ujednání zachycena ve stanovách společnosti pod hrozbou neplatnosti, která se vztahuje i na právní jednání je provádějící. Důvodem je umožnit zainteresovaným osobám včas se se všemi těmito údaji seznámit.

Týká se to konkrétně těchto případů uvedených v § 26 a 27 dAktG:

1. Jednotlivému akcionáři případně třetí osobě jsou poskytnuty zvláštní výhody. Již bylo řečeno, že české právo podobné výhody výslovně zakazuje. Příkladem může být například zajištění zvláštních podílů na zisku některým akcionářům, nebo závazek budoucí akciové společnosti k odběru výrobků v určitém rozsahu nebo po určitou dobu od jednoho z akcionářů (spoluzakladatelů).
2. Společnost se zavázala k platbám akcionářům nebo třetím osobám, které mají být odměnou nebo protiplením za činnosti související se založením společnosti nebo s jeho přípravou.
3. Jednotliví společníci se zaváží k plnění nikoli v penězích, ale ve formě věcných (nepeněžitých) vkladů (dAktG hovoří o „Sacheinlage“). Do této kategorie německé (i rakouské) akciové právo řadí i tzv. věcná převzetí („Sachübernahme“ – viz dále).

Na prvním místě je třeba vysvětlit pojem věcných převzetí, protože tento institut české právo nezná. Principem je závazek zakladatelů nebo třetích osob k věcným plněním ve prospěch společnosti, za které dostanou přiměřenou náhradu. Věcné převzetí se tak podobá věcnému vkladu, ale liší se o něho dvěma okolnostmi. Za prvé může společnost převzít majetkový předmět nejen od zakladatelů, ale i od třetích osob (na akciové společnosti se nijak neúčastnících). Za druhé náhrada za tento předmět může být peněžitým i nepeněžitým plněním, ale v žádném případě se nesmí jednat o akcie. Osobně tedy chápu věcné převzetí jako zvláštní druh kupní smlouvy (v případě peněžitě protihodnoty) nebo smlouvy směnné (v případě protihodnoty nepeněžitě), které jsou specifické zvláště tím, že ze strany společnosti ji uzavírá dosud neexistující subjekt práva, protože tento institut připadá v úvahu pouze do založení společnosti. Poté již existuje alespoň předspolečnost zastoupená představenstvem.

¹⁴³ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 175.

Věcná převzetí je potřeba v německém právu odlišit od fingovaného věcného vkladu, kombinovaného věcného vkladu a od smíšeného věcného vkladu.¹⁴⁴ Pokud společnost přejímá majetkový předmět a slibuje za něj odměnu, která však má být započítána na vklad společníka, je toto považováno za věcný vklad (fingovaný). Dojde-li ke splacení věcného vkladu, jehož hodnota je vyšší než hodnota za něj poskytnutých akcií a tento rozdíl společnost vyrovná jinak než poskytnutím akcií (např. penězi), hovoříme o kombinovaném věcném vkladu (kombinace věcného vkladu a věcného převzetí). A nakonec o smíšený vklad se jedná v případě, že má být hodnota jedním ze zakladatelů převzatých akcií splácena částečně penězi a částečně věcným vkladem.

Předmětem věcného vkladu stejně jako věcného převzetí může být jakýkoli převoditelný předmět, který je ocenitelný (u něhož je objektivně možné stanovit jeho hodnotu). Musí být převoditelný alespoň na společnost¹⁴⁵ (do volné dispozice představenstva), další převoditelnost ze strany společnosti na třetí osoby se již nevyžaduje. Výslovně vyloučeny jsou závazky k poskytnutí služeb (a to jak ze strany zakladatelů, tak ze strany třetích osob), z čehož je dovozována i nepřipustnost závazku k vyrobění nějakého díla. Tento zákaz přes drobný formulační rozdíl v podstatě odpovídá českému právu.

Německý zákonodárce si plně uvědomil, že „právní úprava týkající se věcných vkladů může být lehce obcházena a vytvoření základního kapitálu v dostatečné výši tím ohroženo. Např. tak, že představenstvo (fakticky ustavené zakladateli) krátce po zápisu společnosti do obchodního rejstříku uzavře odpovídající smlouvy na úkor společnosti“.¹⁴⁶

Aby tomuto bylo zabráněno, obsahuje německý (ale i rakouský) akciový zákon speciální (českému právu neznámou) úpravu (tzv. „nachgründung“). Jak vyplývá ze samotného názvu („po založení“), jedná se o zvláštní právní režim nově vzniklé akciové společnosti po určitou dobu od jejího zápisu.

V podstatě jde o to, že smlouvy, na základě kterých mají být v prvních dvou letech po zápisu společnosti do obchodního rejstříku získány jakékoli majetkové hodnoty, u nichž hodnota poskytnutého protiplnění přesahuje jednu desetinu základního kapitálu společnosti, vyžadují ke své účinnosti rozhodnutí valné hromady učiněné tříčtvrtinovou většinou a zápis do obchodního rejstříku. Tato úprava dopadá jak na stávající akcionáře (zakladatele), tak i na akcionáře budoucí. V druhém případě však musí jejich podíl na základním kapitálu společnosti přesáhnout jednu desetinu jeho hodnoty. Nevztahuje se však na nabývací

¹⁴⁴ Např. Müller, W., Rödder, T.: *Becksche's Handbuch der AG*, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 151.

¹⁴⁵ Kropff, B., Semler, J.: *Münchener Kommentar zum AktG*, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 604.

¹⁴⁶ Kühler, F.: *Gesellschaftsrecht*, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 175.

smlouvy, které jsou důsledkem probíhajících obchodů společnosti, nuceného výkonu rozhodnutí a operací na burze (§ 52 odst. 9 dAktG). V případě neúčinnosti takové smlouvy z uvedeného důvodu ale nic nebrání představenstvu, aby po uplynutí oné dvouleté lhůty smlouvu znovu (a tentokrát již platně) uzavřely.

Všechny odchylky od prostého založení akciové společnosti vyžadují nejen jejich zakotvení ve stanovách (pod hrozbou neplatnosti), ale též jejich vysvětlení v zakladatelské zprávě.¹⁴⁷ Např. v případě věcných vkladů nebo převzetí musí být ve stanovách uveden jejich předmět (jeho označení), osoba, od níž společnost předmět nabývá a jmenovitá hodnota (popř. počet v případě vydání kusových akcií) za něj poskytnutých akcií nebo hodnota protiplnění (v případě převzetí). Navíc se jedná o jeden z případů, kdy je zákonem vyžadován přezkum podstatných skutečností soudem ustanoveným nezávislým znalcem (auditorem ustanoveným pro založení společnosti). Ten se zaměřuje např. na to, aby nebyla hodnota věcného vkladu nadhodnocena nebo zda došlo ke splacení nepeněžitých vkladů již před zápisem společnosti do obchodního rejstříku atp.

Bez řádného uvedení ve stanovách jsou smlouvy upravující všechna tato ujednání a právní jednání je provádějící vůči společnosti neúčinná. Pokud však dojde k zápisu společnosti, která je stížena neúčinností smlouvy o věcných vkladech, zůstává účinnost stanov (a tím i založení společnosti) nedotčeno. Postižený zakladatel je ale od tohoto okamžiku zavázán zaplatit hodnotu jím převzatých akcií v penězích. „Po úspěšném zaplacení může požadovat již splněný věcný vklad zpět“.¹⁴⁸

Protože kvalifikované založení společnosti „je zdouhavější a dražší, nejsou ojedinělé případy, kdy se zakladatelé snaží pro založení použít úpravu prostého založení i v těch situacích, kdy jsou očividně dány předpoklady pro postup podle úpravy založení kvalifikovaného“.¹⁴⁹

3. RUČENÍ

K prosazení všech ustanovení upravujících založení a vznik akciové společnosti upravuje dAktG zvláštní úpravu ručení (ale též zvláštní trestní skutkové podstaty - § 399 dAktG – což není u předpisů soukromého práva zcela běžné). Náhradu škody podle těchto ustanovení však může požadovat pouze akciová společnost (postačuje, pokud uplatnění nároku požaduje menšina zastupující 10 % základního kapitálu společnosti). Akcionáři jsou chráněni pouze nepřímo podle všeobecných předpisů občanského práva.

¹⁴⁷ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 175.

¹⁴⁸ Müller, W., Rödder, T.: Becksche's Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004, str. 144.

¹⁴⁹ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 176.

Podle předpisů akciového práva ručí akciové společnosti tyto osoby:

- 1.) „zakladatelé ohledně nesprávných údajů, poškození společnosti (např. věcnými vklady, nebo zbytečnými náklady spojenými se založením společnosti) a ohledně poškození společnosti odstoupením jednoho ze zakladatelů,
- 2.) ve stejném rozsahu jako zakladatelé ručí společně s nimi i osoby, na jejichž účet zakladatelé převzali akcie (účelem tohoto ustanovení je, aby se zakladatelé nezbavovali své ručitelské povinnosti nastrčením tzv. „bílého koně“),
- 3.) osoby mimo zakladatele, které byli porušením těchto pravidel zvýhodněny nebo se na poškození společnosti spolupodílely,
- 4.) emitenti (emisní banky) ohledně poškozujících vkladů a za uvedení nesprávných nebo neúplných údajů při prodeji akcií,
- 5.) členové představenstva a dozorčí rady za porušení jim stanovené povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře,
- 6.) auditor ustanovený pro založení společnosti podle předpisů upravujících činnost auditorů“.¹⁵⁰

4. PRÁVNÍ ÚPRAVA TZV. „PŘEDSPOLEČNOSTI“

Jak již bylo uvedeno, vzniká akciová společnost v německém právu (stejně jako v českém) teprve zápisem do příslušného (obchodního) rejstříku. Od tohoto okamžiku se plně řídí akciovým právem bez jakýchkoli omezení.

Zároveň z předchozího vyplývá, že již před zápisem společnosti dochází k vytvoření jejího majetku. To tedy znamená, že „musí zároveň existovat určité společenství osob, které funguje jako nositel tohoto majetku“.¹⁵¹ Přestože německý akciový zákon výslovně stanoví, že akciová společnost jako taková před zápisem neexistuje, není mezi německými odborníky pochyb, že již určitý druh společnosti zde musí zákonitě být. Jako argument bývá uváděn § 29 dAktG – „společnost (gesellschaft) je založena převzetím všech akcií“. Proto se pro tento „útvár“ v období od založení společnosti do jejího zápisu vžilo označení „předspolečnost“. Můžeme tedy shrnout, že předspolečnost vzniká založením společnosti. A jako každé pravidlo má i toto svou výjimku. Předspolečnost podle většinového názoru nevzniká v případě zakládání společnosti jediným zakladatelem. Samozřejmě existují i názory opačné.

Otázka, která se v této souvislosti nabízí na prvním místě, je charakteristika právní povahy takovéto „předspolečnosti“. Přestože nepanuje jednota v odpovědi na tuto otázku, je

¹⁵⁰ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 177.

¹⁵¹ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 320.

všeobecně přijímáno, že „se nejedná ani o společnost občanského práva ani o spolek, nýbrž o „společnost“ sui generis“.¹⁵² Je tedy nazývána jako „svébytný, korporativně strukturovaný právní útvar (odlišný od svých zakladatelů a společníků) s vlastními právy a povinnostmi“.¹⁵³ A proto je majitelem výše zmíněného majetku již tato společnost, a nikoli její jednotliví členové. Může již také jednat pod svou firmou uvedenou ve stanovách, ale s povinným dodatkem upozorňujícím na stádium založení („in Gründung“ popř. zkráceně „i.G.“).¹⁵⁴ Zajímavé a s českým právem nesrovnatelné je např. to, že předspolečnost (tedy „pouze“ založená společnost, ale nikoli vzniklá) již může být zakladatelem (a to i jediným) jiné akciové společnosti.¹⁵⁵

4.1. Ručení předspolečnosti

Pro praxi je asi nejdůležitější otázka, v jakém rozsahu ručí předspolečnost za své závazky. Je však třeba v první řadě uvést, že odpověď na tuto otázku není v žádném případě jednoznačná a z velké části je závislá na úhlu pohledu na tento právní útvar toho kterého právníka. Přesto je možné dospět k následujícímu závěru:

- 1.) Za závazky předspolečnosti vzniklé z právních jednání činěných jejím jménem ručí tato předspolečnost veškerým již jí vlastněným majetkem, pokud je tato společnost po zápisu převezme. Dojde-li k tomuto převzetí ve lhůtě tří měsíců po zápisu, nevyžaduje toto jednání souhlas věřitele. Je však potřeba tuto skutečnost věřiteli sdělit (§ 41 odst. 2 dAktG).
- 2.) Přímou z akciového zákona (§ 41 odst. 1 dAktG) vzniká ručení jednajících osob. Toto ustanovení říká, že „kdo jedná jménem společnosti před jejím zápisem, osobně ručí; pokud je těchto jednajících více, ručí společně a nerozdílně“. V tomto ustanovení je vlastně prolomena zásada, že z právních úkonů konaných zástupcem pro zastoupeného je zavázán zastoupený a nikoli zástupce. „Důvodem této právní úpravy je na jedné straně snaha o urychlení zápisu společnosti (a tím i jejího vzniku) a na straně druhé zajistit věřitelům dlužníka pro případ, že by k zápisu společnosti vůbec nedošlo“.¹⁵⁶

Poměrně dlouhou dobu se různily názory na rozsah osobního ručení zakladatelů (jejich soukromým majetkem) za závazky vzniklé z právních jednání učiněných představenstvem

¹⁵² Eisenhardt, U.: Gesellschaftsrecht, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 299.

¹⁵³ Eisenhardt, U.: Gesellschaftsrecht, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003, str. 299.

¹⁵⁴ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 861.

¹⁵⁵ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 862.

¹⁵⁶ Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 325.

zakládané akciové společnosti na účet předspolečnosti. Jinými slovy jde o to, zda: „Ručí společníci neomezeně nebo jen do výše jimi převzaté vkladové povinnosti? A ručí pouze předspolečnosti (vnitřní ručení) nebo přímo věřitelům (ručení navenek)?“¹⁵⁷

Spolkový soudní dvůr nejprve zastával stanovisko omezeného přímého ručení společníků této předspolečnosti věřitelům.¹⁵⁸ Později se ale prosadilo ručení neomezené, ale jen vůči předspolečnosti (nikoli přímo věřitelům).¹⁵⁹ Pravdou ovšem je, že toto pravidlo není považováno za bezvýjimečné. Tak např. „v případě předspolečnosti představované jediným společníkem, předspolečnosti bez jakéhokoli majetku nebo předspolečnosti nezastoupené představenstvem se připouští přímý nárok věřitelů vůči společníkovi (společníkům)“.¹⁶⁰

Zápisem společnosti dochází k podstatné změně. Vzniká akciová společnost jako právnická osoba s plnou právní způsobilostí, majetek vytvořený předspolečností se automaticky stává majetkem této korporace a zároveň závazky předspolečnosti se cestou univerzálního právního nástupnictví stávají závazky této akciové společnosti. Od tohoto okamžiku za ně ručí již existující společnost a to zásadně celým svým majetkem.

Z uvedených skutečností jednoznačně vyplývá podstatný rozdíl od úpravy v českém akciovém právu. V něm (jak již bylo uvedeno) dochází k důslednému rozlišování období před vznikem společnosti, kdy jejím jménem jednají pouze jednotlivé osoby a zakládaná společnost je v právním smyslu „ničím“, a období po vzniku, kdy je akciová společnost právnickou osobou se všemi atributy právní subjektivity. V německém (ale i rakouském) právu naopak dochází k nabývání právní subjektivity postupně. V období před založením společnosti (tzn. před vznikem „předspolečnosti“) nemá žádnou právní subjektivitu a v jejím zájmu jednají pouze jednotliví zakladatelé. Ale již po založení společnosti, tzn. po vzniku předspolečnosti, je jí určitá část právní subjektivity přiznána. Nejedná se sice o plnou právní způsobilost, tu získává stejně jako v českém právu teprve zápisem do obchodního rejstříku (tedy vznikem), ale o její relativně velkou část. Znamená to tedy, že předspolečnost prostřednictvím svého představenstva může již vstupovat vlastním jménem a na vlastní odpovědnost do většiny právních vztahů. Nevylučuje to však, jak již též bylo uvedeno, ručení jednotlivých zakladatelů.

¹⁵⁷ Kühler, F.: *Gesellschaftsrecht*, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 325.

¹⁵⁸ Kühler, F.: *Gesellschaftsrecht*, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 326.

¹⁵⁹ Kropff, B., Semler, J.: *Münchener Kommentar zum AktG*, Band 1, 2. Auflage des

Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 863.

¹⁶⁰ Kühler, F.: *Gesellschaftsrecht*, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg, str. 326.

5. RAKOUSKÁ ÚPRAVA

Na úvod je třeba poznamenat, že úprava založení a vzniku akciové společnosti je v rakouském akciovém zákoně v podstatě shodná s úpravou německou. Často se liší pouze formulačně nebo odlišnosti vyplývají z potřeby přizpůsobit tuto úpravu rakouským poměrům. Uvádím zde proto pouze odlišnosti od německé úpravy a jejich srovnání s úpravou českou.

Rakouské právo dlouhou dobu nepřipouštělo založení akciové společnosti jedinou osobou¹⁶¹ (požadovalo minimálně dvě - § 2 öAktG v původním znění). V současné době je však znění tohoto paragrafu shodné s německým a založení akciové společnosti jedinou osobou tak připuštěno.

Nejdůležitější odchylkou od německé úpravy je však možnost založení akciové společnosti sukcesivním způsobem. Úprava je obsažena v § 30 öAktG. Poznamenám pouze, že tato úprava byla obsažena i v německém akciovém zákoně, ale z důvodu její nevyužitelnosti z něj byla odstraněna. Rakouská úprava tak v současnosti zůstává v tomto ohledu podobnější české (která ale plánuje tento způsob zakládání společnosti též opustit – viz výše).

Simultánní (jednorázový) způsob založení společnosti převzetím všech akcií zakladateli společnosti odpovídá způsobu založení společnosti podle německého práva. Sukcesivní (postupný) způsob (v rakouském akciovém zákoně doslova nazývaný „stupňovité založení společnosti“) naopak vychází z toho, že stejně jako v českém právu bude alespoň část akcií vznikající společnosti nabídnuta širšímu okruhu subjektů, než jen jejím zakladatelům. I v Rakousku však literatura¹⁶² upozorňuje na mizivý význam tohoto způsobu zakládání akciových společností.

Vypracování zakladatelské zprávy zakladateli v tomto případě předchází úpis jimi nepřevzatých akcií. K úpisu dochází písemným prohlášením v úpisové listině, která musí pod hrozbou neplatnosti obsahovat zákonem stanovené údaje (§ 30 odst. 2 öAktG) a musí z ní vyplývat počet a druh (popř. jmenovitá hodnota) upsaných akcií. Úpisové listině v českém právu odpovídá listina upisovatelů.

První dozorčí radu a auditora (auditorskou společnost) pro první obchodní rok v tomto případě neustavují zakladatelé, ale valná hromada, kterou musí zakladatelé po upsání všech akcií svolat. Přílohu k přihlášce na zápis společnosti musí tvořit navíc úpisová listina ve dvojím vyhotovení a seznam všech akcionářů. Po přihlášení společnosti k zápisu, svolá soud na základě tohoto seznamu valnou hromadu, která rozhodne o založení společnosti.

¹⁶¹ Roth, G., Fitz, H.: Handels- und Gesellschaftsrecht, Verlag Orac Wien 2000, str. 160.

¹⁶² Roth, G., Fitz, H.: Handels- und Gesellschaftsrecht, Verlag Orac Wien 2000, str. 154.

Tuto valnou hromadu řídí soudce, který také pořizuje zápis o jejím průběhu a učiněných rozhodnutích. Podstatný rozdíl od české úpravy tedy spočívá v tom, že zatímco podle českého práva stačí pro založení akciové společnosti sukcesivním způsobem konání ustavující valné hromady, tzn. jedné valné hromady, je podle rakouského akciového zákona potřeba svolat nejprve valnou hromadu zakladateli, a následně po podání přihlášky na zápis druhou valnou hromadu soudem.

Osobně považuji české řešení za lepší, protože rakouská verze zbytečně prodlužuje a komplikuje již tak dost dlouhý proces založení a vzniku akciové společnosti sukcesivním způsobem.

K založení společnosti je potřeba souhlasu alespoň jedné čtvrtiny všech v seznamu uvedených akcionářů a zároveň jmenovitá hodnota jimi vlastněných akcií musí činit alespoň jednu čtvrtinu celkové hodnoty základního kapitálu. Některé osoby jsou však na této valné hromadě zbaveni hlasovacího práva (§ 30 odst. 9 öAktG). Dle mého názoru je v tomto ustanovení rakouský akciový zákon až příliš benevolentní. Domnívám se, že o tak důležitém rozhodnutí, jako je založení společnosti, by měla rozhodovat větší část (alespoň polovina) akcionářů budoucí společnosti.

Nyní několik příkladů drobnějších odchylek. Německé právo chápe jako zakladatele společnosti akcionáře, kteří se podíleli na vypracování stanov (§ 28 dAktG). Definice tohoto pojmu v rakouském akciovém zákoně je o něco širší, neboť jsou za zakladatele považovány nejen tyto osoby, ale i akcionáři, kteří v případě sukcesivního způsobu založení společnosti plnili svou uhrazovací povinnost za upsané akcie věcnými vklady a na vypracování stanov se nepodíleli. Pro srovnání české právo chápe za zakladatele osoby nebo osobu, která se podílela na uzavření (sepsání) zakladatelské smlouvy (listiny).

Další rozdíl je např. v tom, že v Rakousku na rozdíl od Německa nemusí dojít k převzetí všech akcií (a tím založení společnosti) v okamžiku vypracování stanov¹⁶³ (§ 29 dAktG, § 21 öAktG ve spojení s § 22 öAktG). To znamená, že v Rakousku připadají v úvahu tyto možnosti založení společnosti¹⁶⁴:

1. Stejně jako v Německu zakladatelé sami převezmou všechny akcie.
2. Ze sukcesivního způsobu založení společnosti vyplývají dvě možnosti připadající v úvahu. Projeví-li veřejnost dostatečný zájem o nabízené akcie, dojde k založení společnosti až rozhodnutím příslušné valné hromady. V opačném případě se nabízí

¹⁶³ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 657.

¹⁶⁴ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 658.

možnost, aby zakladatelé společně s akcionáři z řad veřejnosti, kteří projeví o akcie zájem, nově vypracovali stanovy a zavázali se v nich k převzetí všech akcií.

3. Poslední možnost se rovněž týká sukcesivního způsobu založení společnosti a vyplývá z aplikace § 22 öAktG. V případě, že veřejnost neprojeví dostatečný zájem o nabízené akcie, mohou být zbylé akcie dodatečně převzaty jedním nebo několika zakladateli. To znamená, že k dodatečnému převzetí je legitimována pouze osoba, která se podílela na vypracování stanov a již alespoň jednu akcii převzala. Zákon vyžaduje souhlas ostatních zakladatelů a předepisuje pro tento úkon formu notářské listiny.

Jak je vidět, možnosti založení společnosti jsou velmi podobné možnostem podle české úpravy.

V Rakousku také na rozdíl od Německa není zcela jasný okamžik vzniku předspolečnosti. Podle některých odborníků postačí vypracování stanov a převzetí alespoň části akcií. V každém případě však předspolečnost vzniká vypracováním stanov a převzetím akcií všech.

Stejně tak je v Rakousku sporná právní povaha tohoto útvaru. „Dlouhou dobu zastávala nauka a judikatura názor, že na předspolečnost je třeba nahlížet jako na společnost občanského práva popř. veřejnou obchodní společnost (v německém a rakouském právu nazývaná „otevřená obchodní společnost“), provozuje-li již obchody ve smyslu obchodního zákoníku. V současnosti je však pod vlivem německého práva považována za společnost *sui generis*, kterou není možné přiřadit k žádnému zákonem regulovanému typu společnosti“.¹⁶⁵ Také způsobilost k právům a povinnostem byla tomuto útvaru po dlouhou dobu upírána. Nyní však (opět pod německým vlivem) začíná převažovat názor, že předspolečnost minimálně částečnou právní způsobilostí disponuje.¹⁶⁶

Právní úprava ručení předspolečnosti v podstatě koresponduje s úpravou německou.

Příkladem odlišnosti vyplývající z jiných poměrů je např. to, že úlohu publikačního prostředku pro povinně zveřejňované údaje zde namísto „Bundesanzeigeru“ plní „Wiener Zeitung“ (rakouský deník).

I rakouský akciový zákon obsahuje právní úpravu závazků společnosti k výplatě odměny za činnosti spojené se založením společnosti, poskytnutí zvláštních výhod určitému akcionáři, akcionářům nebo třetí osobě, stejně jako úpravu věcných vkladů a věcných převzetí. Jinými slovy upravuje to, co je v Německu zahrnováno pod pojem kvalifikované založení společnosti. Protože je tato úprava v podstatě shodná s německou, omezují se zde pouze na

¹⁶⁵ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 905.

¹⁶⁶ Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, str. 905.

odkaz k výše uvedenému výkladu. Jediným rozdílem je to, že v případě sukcesivního způsobu zakládání společnosti musí být údaje o těchto skutečnostech uvedeny nejen ve stanovách, ale i v úpisové listině.

6. NEPLATNOST SPOLEČNOSTI

Protože jsem v kapitole věnované české úpravě založení společnosti zmínil i neplatnost společnosti, činím toto i pro úpravu německou a rakouskou. V německém akciovém zákoně je v § 275 – 277 upravena žaloba na neplatnost společnosti. K jejímu podání je aktivně legitimován každý akcionář stejně jako každý člen představenstva a dozorčí rady. Smí být podána pouze kvůli taxativně vyjmenovaným nedostatkům (tj. ve stanovách chybí údaj o výši základního kapitálu nebo o předmětu podnikání nebo je ustanovení stanov o předmětu podnikání neplatné).

Pokud je možné nedostatek ohledně ustanovení o předmětu podnikání zhojit změnou stanov, je možné žalobu podat teprve poté, co byla společnost k žalobě legitimovanou osobou vyzvána k odstranění tohoto nedostatku a ve lhůtě tři měsíců od této výzvy k nápravě nedošlo. Žaloba musí být podána v objektivní lhůtě tři let po zápisu společnosti. Není ale ani vyloučeno úřední zrušení společnosti podle zvláštního zákona.

Neplatnost společnosti se zapisuje do obchodního rejstříku. Jakmile je na základě pravomocného rozsudku nebo rozhodnutí rejstříkového soudu neplatnost zapsána do obchodního rejstříku, je potřeba provést likvidaci podle příslušných předpisů. Účinnost právních úkonů vykonaných jménem společnosti nejsou neplatností dotčeny. Společníci musí splnit vkladovou povinnost, pokud je to nutné ke splnění vzniklých závazků společnosti.

Rakouská úprava je téměř shodná s německou, jenom rozšiřuje možnost žalovat na neplatnost společnosti na základě chybějícího údaje stanov o firmě a dále pokud je ve stanovách uvedený předmět podnikání protiprávní nebo odporující dobrým mravům. Objektivní lhůta k podání žaloby je zde kratší – pouze 1 rok. Neplatnost společnosti se zapisuje do rejstříku firem.

Není pochyb o tom, že přes drobné rozdíly je úprava neplatnosti společnosti v českém, německém a rakouském akciovém právu téměř shodná, což je projevem i společného komunitárního východiska.

Kapitola VI. - ZÁVĚR

Mám-li tedy na základě studia právní úpravy akciového práva v České republice, Německu a Rakousku dospět k nějakému závěru, musím v první řadě konstatovat, že z hlediska výsledného stavu jsou si všechny tři právní úpravy velmi podobné. Mám tím na mysli zejména to, že ve všech třech případech vznikne zápisem do příslušného rejstříku srovnatelná korporace, s podobnou vnitřní strukturou (když odhlédnu od monistického modelu v připravovaném českém obchodním zákoně), jejíž povinně vytvořený základní kapitál je rozdělen na určitý počet akcií, které jsou buď v držení zakladatelů, nebo částečně v držení zakladatelů a třetích osob.

S výjimkou sukcesivního způsobu založení akciové společnosti podle českého akciového práva je požadovaná minimální výše tohoto základního kapitálu ve všech třech právních řádech srovnatelná, a podle mého názoru nedostatečná. Jak jsem již uvedl, měla by zákonem předepsaná minimální výše základního kapitálu odpovídat skutečnosti, že tato právní forma bývá využívána především k nákladné a rizikové činnosti s dlouhodobou návratností. Jinými slovy chápu akciovou společnost jako určitou privilegovanou formu obchodní společnosti, a nesouhlasím proto se snahou zákonodárců většiny evropských zemí co nejvíce přiblížit tuto právní formu co nejširšímu okruhu podnikatelů. Domnívám se totiž, že pro podnikání v menším rozsahu je v Česku, Rakousku i Německu k dispozici dostatečný výběr z ostatních právních forem obchodních společností.

Zaměříme-li se však na postup založení a vzniku, objevíme spoustu odlišností. Bude asi velice těžké hodnotit, která úprava postupu založení je lepší. Osobně mám pocit, že německá a rakouská úprava je možná někdy až zbytečně komplikovaná. Přesto by podle mého názoru některé jejich instituty českému právu „slušely“.

Zmínil bych se o těchto pěti. Na prvním místě se jedná o vypracování jediného zakladatelského dokumentu (stanov), na rozdíl od v současnosti vypracovávaných dvou. Návrh nového obchodního zákona s tím však již počítá. Druhým institutem, který bych zavedl do českého práva, je povinnost zakladatelů vypracovat zakladatelskou zprávu a přiložit její vyhotovení k návrhu na zápis společnosti do Obchodního rejstříku. Protože se jedná o dokument, jehož základním úkolem je popsat a doložit celý průběh založení společnosti, domnívám se, že by podstatnou měrou přispěl k transparentci procesu založení akciové společnosti i podle českého práva a zároveň umožnil rejstříkovému soudu před zápisem společnosti přezkoumat dodržení všech zákonných příkazů v průběhu založení této společnosti.

Dalším institutem, kterým by se mohlo české právo inspirovat, je institut věcných převzetí. Jejich význam spatřuji především v tom, že umožní zakladatelům získat do nově zakládané akciové společnosti již existující podnik. To je sice možné i podle současné úpravy nepeněžitých vkladů, ale na základě věcného převzetí by se jeho dosavadní majitel nemusel nutně stát akcionářem nově vzniklé společnosti. Jinými slovy by tak bylo umožněno zakladatelům „koupit“ již existující podnik, jehož dosavadní majitel by se nestal dalším spoluzakladatelem ani akcionářem, a jehož majitelem by byla hned ode dne svého vzniku přímo akciová společnost.

Předposlední změna, kterou bych v českém právu udělal (a zase se tím přiblížil německé a rakouské úpravě), je posun účinnosti změny stanov až na zápis do Obchodního rejstříku. To znamená, že by tímto okamžikem nabývala účinnost jakákoli změna stanov, a nikoli již pouze jejich malá část vyjmenovaná v § 173 odst. 2 obch. z. v současném znění. Myslím si, že význam by to mělo především u společností, jejichž akcie jsou registrované (přijaté k obchodování na veřejných trzích) a to hlavně pro investory.

Poslední změna, která by se podle mého mínění hodila do české úpravy akciových společností je propracovanější úprava předspolečnosti. Protože vznik akciové společnosti také není „náhlý“, ale předchází mu její založení, domnívám se, že i vznik právní subjektivity by měl projít podobným procesem. To znamená, že do založení společnosti by zde byla pouze způsobilost k právům a povinnostem jednotlivých zakladatelů, ale již po jejím založení bych jí určité prvky této subjektivity přiznal, i když asi v menším rozsahu, než to činí německé a v současnosti i rakouské právo. Například bych nepřiznal založené (ale nikoli vzniklé) společnosti právo být zakladatelem jiné právnické osoby (ani jediným, ani ve spojení s jinými zakladateli). Plnou právní způsobilost by samozřejmě získala až zápisem akciové společnosti do Obchodního rejstříku

Pokud ještě jednou změníme úhel pohledu a podíváme se na akciové právo všech tří zemí z hlediska navrhovaných změn, je zcela zřejmý vliv jednoho státu na druhý (vedle společné právní tradice a komunitárního vlivu), a toho vyplývající postupný úbytek „národních“ odlišností.

Navíc je ve všech těchto státech zcela zřejmá snaha o zjednodušení právní úpravy akciového práva (ale ne na úkor kvality), jejímž cílem je snaha ještě více zpřístupnit tuto formu obchodní společnosti širokému spektru podnikatelů, se kterou však, jak jsem již vícekrát poznamenal, zcela nesouhlasím.

Na závěr je potřeba zmínit ještě jednu odlišnost, která se však týká pouze českého a rakouského práva. Jde o to, že zatímco české právo podrobně reguluje sukcesivní způsob

založení akciové společnosti a simultánní způsob chápe jako jeho odchylku, činí rakouská úprava pravý opak. Zde je úprava sukcesivního („stupňovitého“) založení společnosti považována za úpravu speciální k obecné úpravě simultánního způsobu založení. České akciové právo se však podle návrhu nového obchodního zákona chystá sukcesivní způsob založení společnosti opustit, čímž se tak více přiblíží německé úpravě.

PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY:

- Alpmann, Schmidt: Gesellschaftsrecht, 12. Auflage, Alpmann und Schmidt Juristische Lehrgänge Verlagsges. mbH & Co. KG 2004
- Dědič, J.: Obchodní zákoník – komentář, Polygon 2002
- Dědič, J., Čech, P.: Obchodní právo po vstupu ČR do EU, 2. doplněné a aktualizované vydání, Polygon 2005
- Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: Akciové společnosti, 4. vydání, C. H. Beck Praha 2001
- Dědič, J., Kříž, R., Štenglová, I.: Akciové společnosti, 5. přepracované vydání, C. H. Beck Praha 2003
- Eisenhardt, U.: Gesellschaftsrecht, 11. Auflage, Verlag C. H. Beck 2003
- Eliáš, K.: Akciová společnost, Linde Praha 2000
- Eliáš, K.: Obchodní společnosti, C. H. Beck 1994
- Eliáš, K.: Obchodní zákoník, C. H. Beck 1994
- Faldyna, F. a kol.: Obchodní právo, ASPI 2005
- Faldyna a kol.: Obchodní zákoník s komentářem, CODEX 2000
- Hodál, P., Alexander, J.: Evropské právo obchodních společností, Linde Praha 2005
- Kropff, B., Semler, J.: Münchener Kommentar zum AktG, Band 1, 2. Auflage des Gessler/Hefermehl/Eckhardt/Kropff, Aktiengesetz
- Kühler, F.: Gesellschaftsrecht, 5. přepracované a rozšířené vydání, C. F. Müller Verlag Heidelberg
- Mirčevská, D., Prudík, B.: Vklady do obchodních společností, Grada Publishing a. s. Praha 2005
- Müller, W., Rödder, T.: Beck'sches Handbuch der AG, Verlag C. H. Beck München 2004
- Pelikánová, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. přepracované a doplněné vydání, ASPI Publishing 2004
- Pelikánová, I. a kol.: Obchodní právo, 1. díl, 2. přepracované vydání, ASPI 2001
- Pelikánová, I.: Obchodní právo, 1. díl, ASPI Praha 2005
- Raban, P.: Obchodní zákoník, Eurounion Praha 2003
- Roth, G., Fitz, H.: Handels- und Gesellschaftsrecht, Verlag Orac Wien 2000
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník, komentář, 6. vydání, C. H. Beck Praha 2001
- Wiedemann, H., Frey, K.: Gesellschaftsrecht, C. H. Beck München 2002

POUŽITÉ ČASOPISECKÉ ČLÁNKY:

- Bartošíková, M.: K některým stále sporným otázkám založení a vzniku obchodních společností, Bulletin advokacie 5/2005, ČAK, str. 8 – 11
- Bartošíková, M.: Vývoj právní úpravy jednání jménem společnosti před jejím vznikem, Obchodní právo 4/2004, Prospektrum s. r. o., str. 2 – 11
- Černý, M.: Jednočlenné společnosti po novele obchodního zákoníku, www.e-pravo.cz, 20.3.2001
- Dvořák, T.: Svolání valné hromady akciové společnosti, Obchodní právo 3/2000, Prospektrum s. r. o., str. 6 – 14
- Fehimovič, N.: Zakládáme akciovou společnost, www.finance.cz, 12.4.2005
- Hejda, J.: Náležitosti stanov akciové společnosti, www.juristic.cz, 20.5.2002
- Hejda, J.: Právní povaha stanov akciové společnosti a otázky související, www.juristic.cz, 6.11.2001
- Hejda, J.: Procedura změn stanov akciové společnosti, www.juristic.cz, 27.5.2002
- Hejda, J.: Stanovy akciové společnosti v Německu, Rakousku, Švýcarsku, www.juristic.cz, 14.2.2002
- Hejda, J.: Změny stanov akciové společnosti v Německu, Rakousku a Švýcarsku, www.juristic.cz, 20.2.2002
- Lisse, L.: K právním důsledkům jednání jménem představenstva a. s., Obchodní právo 3/2004, Prospektrum s. r. o., str. 2 – 7
- Lisse, L.: K problematice změny stanov podle § 173 (4) obch. z., Obchodní právo 3/2005, Prospektrum s. r. o., str. 8 – 17
- Pelikánová, I.: Akciová společnost – základní charakteristika, www.juristic.cz
- Rabanová, M.: Ke vkladu pohledávky do obchodní společnosti, Obchodní právo 8/2000, Prospektrum s. r. o., str. 14 - 25
- Rada, I.: Statutární orgány obchodních společností, Právo a podnikání 10/2001, Nakladatelství ORAC, str. 2 – 9
- Redakce e-pravo.cz: Jednání za společnost, www.e-pravo.cz, 15.4.2002
- Zahrádka, L.: Změny zákona o podnikání na kapitálovém trhu v cílové rovině, www.e-pravo.cz, 11.1.2006
- Z rozhodovací praxe: Oprávnění jednat ve věcech souvisejících se vznikem společnosti, Obchodní právo 9/2000, Prospektrum s. r. o., str. 32 – 35